

YENİ ÇAĞ

- **Georges Cogniot:** Emperyalizm ve ulusal ödevler
- **Şafik Handal:** G. Amerika devrimcilerinin kıta stratejisi
- **V. Terehof:** Sosyalizm ile kapitalizmde ekonomik gelişme

MARKS VE ZAMANIMIZ

Devrimci fikirlerin zaferi

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

Fransada öğrenci hareketi

EMPERYALİST SALDIRISINA KARŞI

Savaşan bir halkın toprağında

Dünya kamuoyu saldırıya karşı

ÖZEL SAYFALARIMIZ

- Türkiye Komünist Partisi MK.-nin, yüksek öğrenim gençliğinin eylemleriyle ilgili çağırısı
- Bir açıklama
- Türkiyedeki sosyal-ekonomik süreçlerin incelenmesinde doğru metodoloji

6 (48)

Haziran

1968

B A R I Ş V E S O S Y A L İ Z M P R O B L E M L E R İ

Bu sayıda :

Georges Cogniot

«Moris Torez Enstitüsü» Yürütme Kurulu Başkanı

Şafik Handal

Salvador Komünist Partisi MK Politbüro üyesi

Valentin Terehof

«Barış ve Sosyalizm Problemleri» Dergisi Yazı Kurulu yardımcılarından

TÜSTAV

Enternasyonalizm ve komünist partilerinin ulusal ödevleri

Georges Cogniot

*«Miras payım ne güzel, sonsuzluğa uzanan,
Zaman benim servetim, tarlamdır benim zaman.»*

«Batı-Doğu Divanı» derlemesinden Göthe'nin bu satırları her şeyden evvel Karl Marks'ın eserleri için doğrudur. Marks'ın düşüncesi zamana hükmetmektedir. Doğumundan yüzelli yıl sonra, onun durmadan gelişen ve zenginleşen bilimsel doktrini dünyanın temeli, mayası olmakta devam ediyor.

İçinde yaşadığımız devrin politikasının ve tarihsel gelişmesinin başlıca sorunlarından biri, emekçilerin enternasyonal dayanışması ile ulusal duygu arasındaki ilişkidir. Bu ilişkiyi en iyi Marksizm aydınlatmaktadır. Komünist olmak, aynı zamanda hem fedakâr bir yurtsever, hem de ateşli bir enternasyonalist olmak demektir.

Bu neden böyledir? Çünkü komünistlerin ulusal gururları, onların yurtları ve halkları için besledikleri sevgi, devrimci anlayışları ile bağdaşmaktadır. Onlar, dürüst bir şekilde ele alındığı takdirde, ulusal menfaatlerin, bütün memleketler işçi sınıfı için ortak olan sosyalizm dâvasının menfaatleri ile birleştiği gerçeğinin bilincine varmışlardır. Kişi yurdunu nekadard çok seviyorsa, onun o nispette sosyalist olması gereklidir; çünkü o yurda birlik,

kuvvet ve büyüklük sağlayan sosyalizmdir. Keza insanın sosyalist kanıları nekadardı derinse, onun o nispette enternasyonalist olması beklenir.

Jaures'in vaktiyle dediği gibi:

«Enternasyonalizmin azı insanı yurdundan uzaklaştırır. Çoğu, insanı yurdu-
duna geri döndürür.»

Marks ve Engels sermayenin uluslararası bir kuvvet olduğu fikrinden hareket ediyorlardı. Onu yenmek için uluslararası birlik, işçilerin enternasyonal kardeşliği gerekirdi. Komünist Partisinin Manifesti'nin şanlı şıarı «Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!» bu anlayıştan doğmuştur.

Manifest şunları da kaydediyordu: «Burjuvazi dünya pazarını sömürmekle, bütün memleketlerin üretimine ve tüketimine kozmopolit bir nitelik kazandırdı. Sanayiin ayakları altından ulusal zemini çekip almakla da, gerici-leri büyük bir ümitsizliğe düşürdü.» Mânevi eylemlerin, fikrin ürünleri bile enternasyonalize olmaktadır. «Ulusların birbirleriyle her yönlü ilişkileri, her yönlü karşılıklı bağımlılıkları» gelişmektedir. Bu sayede, proletaryanın savaşı esasında artık «ulusal savaş» değildir.

Manifestin yayınlanmasından az bir zaman sonraki olaylar, bu arada Paristeki 1848 Haziran Ayaklanması, gerici-ğin bir ülkedeki zaferinin diğer memleketlerde doğrudan doğruya ve ağır sonuçlar doğurduğu gerçeğini doğruladı.

On yıl sonra, 1857–1858'de, gerçekten dünya ölçüsünde bir nitelik taşıyan ilk ekonomik bunalım gelip çattı. Bunalım Birleşik Amerikada başladı. Sonra İngiltereye, İskandinavya, Kuzey Almanya ve en son Fransa'ya geçti. Bunalımın etkileri Güney Amerikada Batavyada, Singapurda da duyuldu. «Ulusların birbirleriyle her yönlü bağımlılığı» gözle görülür oldu.

Birleşik Amerikada 1861–1865 yıllarında gelişen Vatandaş Harbi, ekonomik olayların enternasyonalizmi bakımından çok ilgi çekicidir. Bu harp pamuk üretimine çok ağır bir darbe vurdu. Bu olay, o zaman dünyada en güçlü durumda olan İngiliz dokumacılığını etkiledi. Ham madde yokluğundan sefaletlerinin artmasına rağmen, emekçiler özellikle Lancashire pamuk işçileri, Güney kölecilerine karşı savaşan Amerikalılarla dayanışmalarını ilân etmekten geri durmadılar.

Uluslararası İşçiler Birliği'nin Fransız Seksiyonu kurucularının 1865'de Pariste yayınladıkları ilk broşürde bu konuda şöyle deniliyordu: «Baskı veya özgürlük, otokrazi, aristokrazi ya da demokrasi gibi sorunlarda harcadığımız çabalar sonucu olarak, hiç olmazsa bütün Avrupa ve Amerika ölçülerinde dayanışmaya ulaşmış bulunuyoruz.»

Marks, yine bu yönde, Enternasyonal Geçici Merkez Konseyi'nin Cenevre kongresi delegelerine gönderdiği talimatta şunları belirtiyordu: «Birliğin (Uluslararası İşçiler Birliği) büyük gayelerinden biri, değişik ülkeler işçi-

lerinin, aralarında kardeşlik ve yoldaşlığı yalnız hissetmekle kalmayıp, aynı zamanda kurtuluşları uğrunda tek bir orduda savaşon kardeşler ve yoldaşlar olarak hareket etmeleridir.» Gerçekten de, Birinci Enternasyonal, grevciler veya lokavta uğramış işçiler arasında, sınırlar aşırı ve etkili dayanışma kampanyaları tertipledi. Bu dayanışmalar, Paris metal işçileri, Belçika madencileri ve Cenevre yapı işçileri arasında oldu. Enternasyonal, bir dökümanında Cenevre lokavtı için şunları belirtti: «Bu işçi sorunu hiç de geçici değildir, bölgesel bir mesele de değildir; dünya tarihini ilgilendiren bir sorundur.»

Marks ve Birinci Enternasyonal, Paris Komünası dâvasını dünya proletaryasının dâvası haline getirdiler.

Halklar ve birbirine ekonomik bakımdan bağımlı devletler arasında, maddi ve mânevi değerlerin değiş-tokuşunda hızlanma ve derinleşme, milli ayrılıkları dereceli olarak ortadan kaldırma eğilimi gibi belirtiler, emperyalizm devrinde daha fazla göze çarpmakta ve daha yoğun bir nitelik almaktadır. Ulusal devlet kadrosu kapitalizm için gittikçe daha dar gelmektedir. Halk yığınlarının yetersiz hayat seviyesi yüzünden, milli pazar artık üretilen malların hepsini ememez olmuştur. Ulusal yaşantının değişik belirtileri ve süreçleri, her alanda, ayrı ayrı halkların çaprazlaşan etkileri ve karşılıklı eylemlerinin sonuçları olarak kendini göstermektedir.

Lenin şunları tesbit ediyor: «İnsanlığın, bütün ekonomik, politik ve mânevi hayatı daha kapitalizmde gittikçe artarak enternasyonalize olmaktadır. Sosyalizm onu tamamen enternasyonalleştirecektir.»

Bunun içindir ki, proletarya enternasyonalizmi dayanışması Lenin zamanında ve devrimizde, Marks zamanından çok daha büyük bir zorunluktur.

Proletarya enternasyonalizmi, evvelâ, halkların, barış içinde işbirliği fikirlerini kapsamaktadır. Fakat ödevleri bununla sınırlanmaz. Onun esası, bütün emekçilerin, sosyalizm ve komünizmin zaferi için dünya ölçüsünde çabalarını birleştirmektedir. Emperyalizme karşı yürütülen devamlı ve çetin savaşta, zamanımızın üç büyük devrimci gücünü, yani sosyalist devletler topluluğunu, eski sömürge halklarının ve bağımlı ülkelerin milli kurtuluş hareketini, kapitalist memleketlerdeki işçi hareketini birleştirmektedir. Bugün, dünya devrimci sürecinin bu üç temel elemanını bir araya getirme programının dışında proletarya enternasyonalizmi tasavvur edilemez. Bu program, Lenin'in şu şiarının gelişmesidir: «Bütün ülkelerin proleterleri ve ezgi altındaki halklar, birleşiniz!»

Tarihsel olaylar bu stratejik hattı tamamen doğrulamıştır. Milletlerarası durum, Viyetnam Emekçiler Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Le Zuan yoldaşın dediği gibi, «Emperyalizme, en başta Amerikan emperyalizmine karşı birleşik bir dünya cephesinin kurulmasını kaçınılmaz kılmaktadır». Deneyler, emperyalizmin özellikle Amerikan emperyalizminin saldırı

ganlık ve avantürizminin, kapitalizmin genel bunalımı genişlediği ve çelişmeleri ağırlaştığı oranda, arttığını gösteriyor. Emperyalistler günden güne daha fazla provokasyonlara ve askeri müdahalelere başvuruyorlar.

Viyetnama karşı en barbar bir saldırı harbine girmiş bulunan Amerikan saldırganlarının Kúbaya karşı provokasyonlarının da ardı arkası kesilmiyor. Öteki Güney Amerika memleketlerine karşı da devamlı bir sızma politikası yürütülüyor. Orta-Doğuda ilerici Arap hükümetlerine karşı, araçları eliyle, harp açıyorlar. Batı Almanyada intikamcıları teşvik edenler, Japon-yayı stratejik bir üs haline getirmeye çabalayanlar Birleşik Amerika yöneticileridir. Son zamanlarda Batı Avrupada «Amerikanın meydan okuması» sık sık söz konusu oluyor. Bu şekilde, Amerikanın teknik ve ekonomik üstünlüğü telmih ediliyor. Şunu da kaydetmek gerek ki, Amerikanın meydan okuması, yalnız bazı memleketler için ekonomik sızma ve onlara hâkim olma tehlikesi değildir, bu aynı zamanda halkların bağımsızlık ve özgürlüğüne, dünya barışına meydan okumadır.

Bununla beraber, Amerikan emperyalizminin saldırganlığının artması, dünya kuvvet dengesinde son zamanlarda onun yararına bir değişiklik olduğu anlamına gelmez. Fakat bu saldırganlık, en gerici emperyalist çevrelerin, tarih çarkını geri çevirme, kaybettiklerini geri alma, kapitalizmin içinde bocaladığı çelişmeleri askeri serüvenlerle çözme çabalarını gösterir. Bundan ötürü, bugün komünistler arasında beraberlik ve devrimci kuvvetlerin birliği büyük bir önem kazanmaktadır.

Çin Komünist Partisi yöneticilerinin kendilerine özgü bir hareket hattı ilân etmelerinden, milletlerarası komünist konferanslarında çizilen hat ile ilgilerini kesmelerinden ve ayrılıkçı bir yolda yürümeye başlamalarından bu yana, öteki komünist partileri, dünya komünist hareketinde başgösteren zorluklara ve ayrılıklara karşı savaşımdan geri durmadılar. Bu partiler devamlı olarak şu noktalar üzerinde durdular: Emperyalizme karşı savaşta ve yiğit Viyetnam halkına yardımda eylem birliğinin kurulması mümkün ve kaçınılmazdır. Milli kurtuluş hareketlerinin desteklenmesinde, barışın korunmasında, işçi sınıfının hayati menfaatleri ve tarihsel amaçları uğrunda savaşımda da bu birliğin kurulması mümkündür.

Nasyonalizm zehri devlet ve parti yönetici kadrolarının bilincine işlediği zaman, küçük burjuva milliyetçi darlığı devlet politikası haline geldiği ve halkın geri kalmış kısmının görüşleriyle birleştiği zaman, tehlike bilhassa büyüktür. Lenin, daima, «Proletaryanın, burjuva nasyonalizmi ile – en küçük ölçüde bile olsa – bulaşmasına karşı uzlaşmaz şekilde savaşa» çağırıyordu.

Yaşadığımız devirde sosyalist topluluğu politik, ekonomik alanlarda ve savunma bakımından kuvvetlendirmek zorunluğu özellikle kendini göstermektedir. Koskoca anti-komünist propaganda makinesinin, sosyalist ülkeler birliğini, dünya komünist hareketini zayıflatmak ve ilerici güçleri parçalamak maksadiyle son zamanlarda gayretlerini arttırdığını görüyoruz.

Bu şartlar altında birliği kuvvetlendirme emeli dünya komünist hareketi için en tabii bir duygudur. Budapeşte Danışma Konferansına katılan partiler, birliğin kaçınılmazlığına derinden inanıyor ve yeni bir milletlerarası danışma toplantısının yapılmasını istiyorlardı. Bu partiler, 1968 yılı Kasım-Aralık aylarında, komünist ve işçi partileri konferansının hazırlanmasını, milletlerarası hareketin birliği için sağlam bir dayanak olarak kabul ediyorlar.

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin kahraman Viyetnam halkına yaptığı maddi ve politik yardım, enternasyonal dayanışma konusunda parlak bir örnektir.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi, sömürgeci baskısına ve yeni-sömürgeciliğe karşı savaşılan halkları desteklemek, ulusal bağımsızlıklarını kazanmış halklarla her yönlü işbirliğini geliştirmek, dünyanın her tarafında halkların anti-emperyalist cephesini kuvvetlendirmek için onlarla her bakımdan işbirliği yapmak konularındaki kararlılığını her fırsatta açığa vurmaktadır. Ayrıca, kapitalist memleketlerdeki emekçilerle ve onların örgütleriyle kardeşçe ilişkilerini geliştirmekte ve kuvvetlendirmektedir.

Sovyetler Birliği tarafından uygulanan barış içinde yanyana yaşama politikası, proletarya enternasyonalizminin pratikte gelişmesine elverişli şartlar yaratmaktadır. Sovyetler Birliği, barış içinde yanyana yaşama politikası sayesinde, ekonomik ve teknik gücünü devamlı surette arttırma imkânını bulduğundan, milli ve sosyal kurtuluşları için savaşılan halklara daha çok etkili yardımlarda bulunmak fırsatını da elde etmektedir. Bundan ötürü, barış içinde yanyana yaşama politikasının, tarihsel gelişmeyi dondurmak ve dünya ölçüsündeki kuvvetler dengesinde emekçilerin ve ezilen halkların zararına bir çeşit statüko yaratmakla hiç de ilgisi yoktur.

Lenin, 1921 Mayısında şunları söylüyordu: «Şimdi, dünya devrimci hareketi üzerinde başlıca etkimizi ekonomi politikamızla yapıyoruz... Dünya ölçüsündeki savaş bu alana aktarılmıştır. Bu meseleyi çözebildik mi, dünya ölçüsünde güvenle ve kesinlikle kazanacağız.»

Sovyetler Birliğinin ekonomik gücünün artması ve aynı zamanda Sovyet yurttaşlarının hayat seviyesinin ve sosyalist demokrasinin gelişmesi, Sovyet milli politikasının başarıları, Sovyet biliminin zaferleri vb. komünizm fikrinin çekici gücünü arttırmaktadır. Sovyetler Birliğinin insanlığın kurtuluşuna yaptığı en büyük hizmet komünizmi kurmasıdır.

Sosyalist sisteme dahil ülkeler halkları arasındaki ilişkilerde proletarya enternasyonalizminin yüksek bir şekli gelişmektedir. Sosyalist enternasyonalizm sermayenin boyunduruğundan kurtulmuş kardeş halkların ilişkilerinde sağlam bir temel olmuştur. Söz konusu olan, artık yalnız bir şiar veya fikir değil, yeni tip bir ekonomik ve politik ilişkidir. Sosyalist topluluk birliğini kuvvetlendirme işi, gönüllülük, eşitlik ve karşılıklı menfaat prensiplerine dayanılarak gerçekleştirilmektedir. Komünistler, Sovyetler Birliğine karşı tutum şeklini enternasyonalizmin mihenktaşı kabul ediyorlar.

Yanoş Kadar yoldaş, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XXIII. Kongresinde haklı olarak, «Anti-sovyet bir komünizm yoktu, yoktur ve hiçbir zaman da olmayacaktır.» dedi.

Sovyetler Birliğinde komünizmin kurulması, işçi hareketinin milli ve milletlerarası ödevleriyle tastamam uygunluğun örneğidir. Marksizme milli nihilizm kadar yabancı olan birşey yoktur.

Marks ve Engels'in, «Komünist Partisinin Manifesti»nde, «İşçilerin vatani yoktur» demiş olmalarına bakarak, belki itiraz eden olabilir. Ne var ki, bu sözün gerçek mânasını anlıyabilmek için fazla zeki olmaya ihtiyaç yoktur. Bu söz, işçi sınıfının millet içinde lâıyk bir yer almasını egemen sınıfın reddettiği, onu malı gibi sömürmek ve hâkimiyeti altında tutmak istediği anlamındadır. Daha evvel, Fransız filozofu Auguste Conte da aynı yönde yazmış, çağdaş proleterlerin millet içinde «kamp kurmak» zorunda bırakıldıklarını, durumlarının kent içinde veya dolaylarında kamp kurmuş göçebelere benzediğini yazmıştı.

Marks ve Engels sözü geçen förmüllerinin gerçek anlamını kendileri şöyle tesbit ettiler: «Komünistleri, vatani, milliyeti silkip atmak istemekle yeriyorlar. Ama işçilerin vatani yoktur. Onlar sahip olmadıkları bir şeyden yoksun olamazlar. Zira her memleketin proletaryası ilk ödev olarak politik iktidarı elde etmeye çalışmalı, milli sınıf durumuna yükselmeli, bizzat millet olarak teşekkül etmelidir. O, kelimenin burjuva anlamıyla olmasa da, hâlâ bu yönden millidir.»

Bu derin kavramlarla dolu cümleler, olumlu bir düşüncüyü açığa vurmaktadır: Proletaryanın burjuva milliyetçiliği ile hiçbir ilişkisi yoktur. Fakat milli haysiyetten vazgeçmek şöyle dursun, onun hedefi bu milli haysiyeti elde etmek ve aynen demokrasiyi elde etmeyi gaye edindiği gibi kendisi millet olarak teşekkül etmektir.

Milli mesele Marks ile Engelsi devamlı olarak meşgul etmiştir. Onlara göre, bir devrimci için mihenktaşı, ezilmiş milletlere karşı tutumudur. Devrimcinin inançlarının derinliği ve sağlamlığı bununla ölçülür. Marks, Engelse yazdığı 5 Temmuz 1870 tarihli mektubunda, genç bir Rus devrimcisini Polonyaya karşı tutumu hakkında sorular sorarak nasıl «yokladığını» anlatır.

Polonya sorununun yanısıra, Birinci Enternasyonal'in önder yöneticilerinin dikkatini çeken İrlanda sorunu idi. Marks, 28 Mart 1870 tarihli Gizli Tebliğ'de şunları yazıyordu: «Başka halkı esir eden bir halk kendi öz zincirlerini sağlamlaştıır. Bundan ötürü, Milletlerarası Birliğin (İşçiler) İrlanda sorunu hakkındaki tutumu çok açıktır. İngiliz işçi sınıfının kurtuluşunun peşin şartı, zora dayanan mevcut beraberliği, yani İrlandanın köleliğini, mümkünse eşit ve özgür bir konfederasyon haline getirmek ve gereklyse bunu tam ayrılığa çevirmektir.»

Marks, milliyet prensipini bu şekilde doğruladıktan sonra, onu Prudon'un etkisine karşı devamlı savaşta kullandı. Bilindiği gibi, Prudon, Italyanın birleşmesine karşı çıkıyor, Polonya sorununu küçümsüyor, bütün Avrupada milliyetleri ezen «Mukaddes İttifak» sisteminin ayakta tutulmasını istiyor ve Birleşik Amerikadaki Vatandaş Harbinde Güney kölecilerini destekliyordu. Prudon'un milli meseledeki tutumu, 24–25 Kasım 1965'de Brüksel Üniversitesinde toplanan taraftarlarına en çok zorluk veren bir nokta oldu.

O devirde, I. Enternasyonal döneminde kapitalizm henüz emperyalist aşamasına girmemiş olmakla beraber, Asya ve Afrikada halklar sömürgecilerin baskısına kurban gidiyorlardı. Enternasyonal'in Birinci Kongresi, Çinde «Taipingler» diye adlandırılan köylü ayaklanmasının ezildiği günlere rasladı. Engels, bu ayaklanmayı, «Çin milliyetinin muhafazası için ulusal savaş» diye niteledi. Beş yıl evvel de, Hindistanda «Sipeylerin» ayaklanması kan içinde boğulmuştu. Cezayir köylülerinin ayaklanması da Paris Komünası günlerine raslamıştı.

Bütün bu yıllar boyunca Marks ile Engels, sömürgecilerin burjuva uygarlığına özgü korkunç ikiyezülülük ve barbarlığı herkesin önünde açığa vurdular. Hindistan ve Cezayirdeki efendilerin tutumunu yerdiler. Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı ile sömürge ve yarı sömürge memleketlerde ezilen yığınların birliği hükmü, Marksizmin kurucularının bu fikirlerinde tohum halinde vardı. Bu fikri daha sonra Lenin formüle etti.

Marks ve Engelse ait olan büyük başarı, birçok eserlerinde, İrlanda, Balkanlar, Polonya ve daha başka ülkelerde milli kurtuluş hareketlerini incelemeleri, millet ve milli hareketler teorisinin temel prensiplerini tesbit etmeleridir. Marks ile Engels, ilk defa, milletlerin, feodalizmin dağılıp çökmesi ve kapitalizmin gelişmesi devrinin tarihsel gelişmesi içinde olduklarını, bir milletin başka bir millet tarafından sömürülmesi ve ezilmesinin kapitalist düzenin ürünü olduğunu ispat ettiler. «Manifest» te şöyle deniyor: «İnsanın insan tarafından sömürülmesine ne derecede son verilirse, bir milletin başka bir millet tarafından sömürülmesine de o derecede son verilecektir. Bir milletin kendi yapısındaki sınıfsal karşıtılıklarla birlikte, milletlerin aralarındaki düşmanlıklar da sona erecektir.»

Bunun içindir ki, Marksizmin klâsikleri, milli meseleyi, proletarya devrimi ve proletarya diktatorası genel sorunlarının bir parçası olarak ele alıyorlardı. Marks ile Engels, proletaryanın milli ve milletlerarası ödevleri arasında birliği kurdular.

Emperyalizm devrinde milli meselenin önemi daha da arttı. Marks ile Engelsin millet ve milli kurtuluş hareketleri hakkındaki öğretileri Lenin tarafından geliştirildi.

Emperyalist devletlerin kuvvete dayanan sinik politikasının alıp yürüdüğü bir dünyada, milletlerin kaderlerini kendileri tâyin etmeleri prensipini ilân eder ve pratikte uygularken, Lenin, Marksizmden hareket edi-

yordu. Daha 1917'de Fransız hükümeti Almanyayı parçalamak ve bir Ren devleti kurmak için Rusyanın desteğini kazanmıştı. Buna karşılık, Fransa, Çarlık Rusyasını Batı sınırlarını istediği gibi tesbit etmekte serbest bırakacaktı. Bu, Polonyayı satmaktan başka bir anlam taşımıyordu. Altı ay önce, yani 1916 Haziranında İngiltere, Rusya ve Fransa ile anlaşarak başka bir avın, Yakın-Doğu memleketlerinin paylaşılmasını öngörüyordu. Kayzer Almanyası da, Belçikayı, Fransanın kuzeyini ve Slav halklarını yutmayı plânlaştırıyordu.

İşte bu dünyada, Lenin Marksizm adına yeni bir halklar hukuku ilân ediyordu. Ama büyük devletler hâlâ sömürge düzeninin sarsılmazlığına inanıyor ve onu kanuni göstermeye çalışıyorlardı. «Cumhuriyetçi» Fransa, «İnsan hakları» Fransası bile, Ernest Renan gibi filozofları eliyle, sömürgeciliği doğru ve haklı göstermeye uğraşıyordu. Renan şunları yazıyordu: «Aşağı ırktan bir ülkenin, ona hükmetmek üzere, üstün bir ırk tarafından işgal edilmesinin sarsıcı bir yönü olmamalı... Eşit ırklar arasındaki saldırılar suçlanmalıdır. Ama aşağı ırkların yahut melezlerin üstün ırklar tarafından ıslah edilmeleri insanlığın alinyazısına uygun bir durumdur.»

Emperyalizmin bu vahşet ve barbarlığı karşısında, milletlerin ve ırkların eşitliği gibi insaniyetçi prensipleri savunmak onuru Marksizm-Leninizm aittir.

Lenin, her milletin kendi kaderini tâyin hakkını ilân ederken, Bauer ve Renner gibi İkinci Enternasyonal'in oportünist liderlerinin «millî kültür özerkliği» dedikleri programına karşı da savaşmak zorunda kalıyordu. Bu liderler, milletlere kültür hayatı ile ilgili meselelerini çözme hakkı tanıyor, ekonomik ve politik iktidarın tümünü egemen milletin yönetici sınıflarının elinde bırakıyorlardı. Lenin, aynı zamanda, Roza Lüksemburg'un hatalarına benzer «sol» hatalara karşı da savaşıyordu. Bunlar, milletlerin kendi kaderlerini tâyin etme şiarının, cüce – devletlerin doğmasına ve devrimci güçlerin parçalanmasına sebep olacağını iddia ediyorlardı.

Lenin haklı çıktı. Bütün yeni zamanlar tarihi, milliyet fikrinin canlılık ve dinamizmini göstermektedir. Kaderini kendi tâyin etme prensipi üzerinde, Asya ve Afrikada düzinelerle devlet kuruldu; böylece devrimci kuvvetler hayli kuvvetlendi, ve güçlü bir destek gördüler.

Millî meselenin Leninci çözümü, komünist ve işçi partilerine, ezilen milletleri, kapitalizme karşı demokrasi, barış ve sosyalizm savaşına çekme imkânını sağladı.

Fakat millî mesele yalnız eski sömürge halkları için çözüm bekleyen bir mesele değildir. Millî meseleler, kapitalist ülkeler işçi sınıfı ve komünist partileri için de daha az önemli değildir.

İstisnasız, bütün büyük kapitalist memleketler halklarının muhtaç olduğu yeni bir ulusal uyanış ve kalkınmadır. Bu da ancak sosyalizmle mümkündür.

Bu haklar bir kararsızlık ve mantıksızlık ortamında yaşıyorlar. Üretim güçleri hızla artıyor. İşgücünün verimliliği daha da büyük bir hızla yükseliyor. Fakat toplumun sosyal imkânlarının bu artışından yalnız bir avuç insan yararlanıyor. Hesaplar Birleşik Amerikada 30—70 milyon arasında yoksul insanın bulunduğunu gösteriyor. Fransada 12, Japonyada 60 milyon aile sıkıntı içinde yaşıyor. Gelirler arasındaki fark bütün ülkelerde artma eğilimi gösteriyor. Ekonomi, enflasyonla işsizlik arasında bocalıyor. Bütün ekonomik kararlar, hemen de her memlekette harp sanayiinden büyük menfaatler sağlayan bir avuç tekelci yararına alınıyor.

Milletler, bilim ve tekniğin gelişip serpildiği bir çağın imkânları ölçüsünde, ekonomik ve politik kurumlar, hayat ve çalışma şartları istiyorlar.

Milletler bir tekeller kliğinin elinde sömürü kaynağı değil, tarihsel yaratıcılığın konusu olmak, tam haklara kavuşmak ve kaderlerini istedikleri gibi tâyin etmek istiyorlar. Bu kurtuluşun adı sosyalizmdir. Mayakovski şöyle diyordu: «Yurdum, kutlarım — bu halinle — seni, ama üç kere — gelecektekini . . .»

Sosyalizm, özellikle Sovyetler Birliğindeki uygulanmasıyla halklara moral ve politik birlikle beraber, maddi refah, kültür, bilim, kudret ve yücelik verebileceğini gösterdi. Zamanımızda, öngörür ve sistemli bir yurtseverliğin sosyalizme doğru götürmemesi imkânsızdır.

Bundan ötürü de komünist partileri gerçek ulusal partiler kimliğindedir.

Devrimciler, örgütlerinin önünde duran milli ödevlerin önemini çoğu zaman tümüyle kavramış değillerdir. Anarşist eğilimli goşizm, anarho-sindikalist gelenekler, çığırtkan «devrimci» cümlelere düşkünlükler bir yandan, oportünist sınırlılık ve dar korporativizm ruhu öte yandan milli sorumluluk duygusunu dumura uğratmışlardır. Netekim, İtalyadan göçe zorlanan işçiler yurtlarını lânetlerlerdi. Ve eskiden Fransada «bayrağı çöplüğe atma» çağrısında bulunanlar vardı.

İşçi sınıfına objektif milli ödevler bilincini aşılacak kamünist partilerinin tarihsel bir başarısı olmuştur. İşçilere, proletaryanın kapitalizmi gömmek ve sosyalizmi kurmak ödeviyle yükümlü olduğunu ısrarla anlatarak, komünist partileri, işçi sınıfının aynı zamanda bütün milletin tarihsel menfaatlerinin ifadecisi olduğunu, dolayısıyla de milletin geçmişte yığıdığı bütün değerlerden sorumluluk taşıdığını, bütün halkın hal ve geleceğini düşünme ödevini yükümlendiğini göstermektedirler. İşçi sınıfının partisi milletin çalışan ve düşünen bütün temsilcilerini saflarına davet etmektedir. Ve görüyoruz ki, nice büyük yazar, ressam ve bilginler, yani milletin iftiharlı olan insanlar komünist partilerinin saflarına katılmaktadırlar.

Fransız Komünist Partisi daha 1926'da ve Lille Kongresinde cesaretle milli menfaatleri savunmaya başladı, ve Amerikalı Şaylok'ların⁽¹⁾ harp borcu ödemesi diye Fransız emekçilerinin alınterinden milyonlar sızdır-

(1) Şaylok: Şekspir'in «Venedik tâciri» adlı eserinin kahramanı.

malarına karşı durdu. Üç yıl daha evvel Ruhr bölgesinin işgali sırasında, Fransız Komünist Partisi bu olaya karşı tek başına ve cesaretle dikildi. Zira FKP'ye göre bu işgal Almanyada şavini, aşırı-milliyetçiliği ve intikamcı elemanları kuvvetlendirmekten başka bir sonuç veremezdi.

Fransız Komünist Partisi, Fransı'nın menfaatlerini korumaya yönelik ulusal hattı, Cumhuriyetçi İspanyaya karşı yapılan faşist saldırı sırasında da, Münih faciası sırasında da sebatla devam ettirdi. 1968 yılı, Münih faciasının, yani Fransız ve İngiliz burjuvazisinin Hitler karşısında o utanç verici ve gayri milli tutumlarıyla Çekoslovakya'yı ona teslim etmelerinin, böylelikle de onun ellerini Doğuda serbest bırakmalarının otuzuncu yıl dönümüdür. O zaman Fransız parlamentosunda bu Münih milli hıyanetine yalnız 75 sayılay karşı oy kullandı. Bunlardan 73-ü komünistti. Diktanın kabulüne karşı memlekette savaşı yalnız Komünist Partisi oldu.

İşçi sınıfının tarihsel misyonunun objektif milli karakteri ile işçi yığınları arasında bu misyonun bilincine tam olarak varma yetersizliği arasındaki çelişme, özellikle 1934'ten başlayarak anti-faşist savaş sırasında Moris Torez'in çabaları sayesinde çözümlendi. Bu savaş aynı zamanda anti-faşist ve ulusal bir savaş olduğundan, işçi sınıfından başka her hangi bir diğer sınıf tarafından güven ve kararlılıkla yürütülemezdi. Fransız işçileri, yabancılar ve Hitler hesabına çalışan faşistler karşısında, yurdun en soylu demokratik ve insanietçi geleneklerinin mirasçıları ve devamlıları oldukları bilincine vardılar.

Fransız burjuvazisi o zaman «Halk Cephesi olmaksızın, Hitler daha iyi» şıarı ile hareket ediyordu. Fransız Komünist Partisi memleketteki bu durum karşısında Lenin tezinin derin anlamını durmadan hatırladı. Lenin, sınıf menfaati söz konusu olunca, burjuvazinin vatana hıyanet edebileceğini ve kendi halkına karşı her yabancıyla vurgunculuk anlaşmalarına girişebileceğini söylemişti.

Anti-faşist savaş, bilindiği gibi, İtalya ve daha başka melekelerde de buna benzer bir rol oynadı.

Harp sırasında, halk, Fransız Komünist Partisini «kurşuna dizilenler partisi» diye adlandırmıştı. Bunun sebebi, partinin, yurt kurtuluşu uğrunda büyük ölçüde kurbanlar vermiş olmasıydı. Daha birçok komünist partisini de bu şekilde adlandırmak mümkündü. Çünkü onlar da yurtlarını, FKP gibi, emekçilere iade etmişlerdir.

Anti-komünizmin, halkların milli duygularını sömürmesi günden güne zorlaşmaktadır. Zira, kozmopolit tutumuyla «Kesemin olduğu yer vatanıdır» prensipini izleyen büyük burjuvaziden başkası değildir.

Hattâ Fransada, büyük burjuvazi ile Amerikan tekelleri arasındaki ciddi çelişmelere rağmen, burjuva hükümeti, bir meselenin demokratik çözüm şekli ile yabancılar yararına kapitalizmin genel menfaatlerine uygun olabilecek bir çözüm yolu karşısında bulunduğu zaman, daima ikinci yolu seçmektedir. Büyük elektronik işletmelerinden biri olan Bül'ü devletleştir-

mek, ya da onu General Elektrik'in kontrolüne terketmek gibi bir ikilem karşısında, hükümet, devletleştirme değil, Bül'ü Amerikan tekelinin kontrolüne terketme yoluna gitmiştir.

Burjuvazi artık hiçbir alanda gerçek milli bir fikri savunduğunu iddia edemez.

Fransa, İtalya ve daha birçokları gibi kapitalist ülkelerde, işçi sınıfı, artık ulusal bir sınıf olma bilincine varmıştır; sorumluluklarının milli gerçeğin ve milli tarihin her yönünü kapsadığını bilmektedir. Bu memleketlerdeki komünist partileri, ailenin korunmasından sinemacılığın gelişmesine, eğitim reformundan halk sağlığına kadar bütün meseleler hakkında kanaat ve karar sahibi olmak, kamuoyunu aydınlatmak zorundadırlar.

Komünist Partisinin ödevi, işin pek büyük önemine rağmen, yalnız emekçilerin günlük menfaatlerini, sefalet içinde bulunanların isteklerini korumaktan ibaret değildir. Gerçi komünist partisi bu ödevini yerine getirmektedir. Ve bundan ötürüdür ki, bir burjuva gazetecisi FKP'ye «milletin avukatı» adını takmıştır. Keza, partinin ödevi, yalnız toplum faaliyetlerini eleştirmek ve bu husustaki tartışmalar sonucunda – faydaları ne olursa olsun – bazı reformlar koparıp almaktan ibaret değildir. Partinin ödevi, yalnız sosyalizm fikirlerinin propagandasını yapmakla da sınırlanamaz. Komünist partileri, bütün sorunlar için yapıcı ve ulusal çözümlere sahip ve gelecekte iktidarı ele alabilecek nitelikte örgütlerdir.

Örneğin, Fransız Komünist Partisi, hükümet sorumluluklarını yüklenmeye hazırdır. Fakat Wilson'un İngilterede yaptığı gibi, bu sorumlulukları burjuvaziye hizmet için değil, millete hizmet için yüklenmek ister.

Fransız komünistlerinin kanısına göre, millet, tekellerin politikasına kurban geniş sosyal tabakaların bütünüdür. Bu tabakalar, milletin belkemiği durumunda olan işçi sınıfının etrafında toplanabilirler ve toplanmalıdırlar. Bunlar, köylüler ve zanaatçılar, memurlar ve teknisyenler, öğretmenler ve ilim işçileri, hattâ bağımsız küçük işlik sahipleridir. Kuruluşu her ulusal politikanın özünü teşkil eden gerçek demokrasi, kaçınılmaz olarak tekelciliğe karşı bir yön alacaktır. Gittikçe hızlanan bir millileştirme politikası sayesinde, sanayiın kilit noktaları durumundaki bütün kollarını ve bankaları devletleştirerek, ekonomiyi demokratik bir plâna bağlayarak, devlet sektörünün yönetimini demokratlaştırarak tekellerin saltanatını sınırlandıracaktır. Bu demokrasi dayanaklı bir politik formasyon teşkil edecek, yani sosyalist düzene doğru kendine özgü bir yönelişi olacaktır.

Kapitalist ülkelerde komünistler ulusal ödevlerini bu şekilde anlamaktadırlar.

Bu ödev, her şeyden önce, dünyanın dört bucağına el atan ve ulusal bağımsızlıkların baş düşmanı olan Amerikan emperyalizmine karşı savaşı kapsamaktadır.

Amerikan sermayesinin diğer ülkelerin ekonomilerine sızmasına karşı en iyi çare, halk ekonomisi üzerinde kamu kontrolü alanını genişletmek,

yeni sanayi kolları yaratmak için kamu şirketleri kurmak, devletleştirmelere girişmek ve benzeri tedbirler almaktır. Bütün kapitalist ülkelerde, Fransız tekelleri de dahil, bütün tekeller, Amerikan sermayesinin sızmasına karşı milli menfaatleri temsil etme istek veya kabiliyetinden yoksun olduklarını ispat etmişlerdir. Belçika Başbakanı Van den Boeynants, haklı olarak, gelecek yıllarda kendilerine ait bir sanayie sahip olup olamayacaklarını, yoksa Amerikalıların «su taşıyıcısı» mı olacaklarını sormuştur. Belçika Başbakanının birçok meslekdaşı da bu soruları tekrarlıyabilir. Milli sanayii büyük Amerikan şirketlerine peşkeş çekenleri kilit noktalarından uzaklaştırmamanın zamanı gelmiştir.

Dış politikaya gelince, bu alanda, birçok komünist partisinin milli ödevleriyle bağlı en önemli mesele şudur: Batı Avrupa memleketleri, Amerikanın yönetimindeki Atlantik askeri blokuna girmeli midirler, yoksa, aksine, onların milli menfaatleri Amerikan vesayetinden ve genellikle bütün askeri bloklardan çıkmayı mı emreder?

Örneğin, Fransız Komünist Partisi, süresi 1969'da sona erecek olan Atlantik Paktı'nın yenilenmemesine ve Fransa'nın bu tarihten sonra pakttan çekilmesine taraftardır. Parti, Birleşik Amerikanın hâkimiyetinde olan Atlantik Antlaşması'na üye Fransa'nın, kendine yabancı sebeplerden ve Amerikan emperyalizminin menfaatlerinden ötürü, bir harbe sürüklenmesini kabul edemez. Amerikan yönetici çevrelerinin saldırgan politikası ve bu çevrelerin dünya jandarmalığına özenmeleri, halkların bağımsızlığı ve barış için günden güne artan bir tehlike yaratmaktadır.

Bütün çabaların Atlantik Paktı ile Varşova Antlaşmasının karşılıklı dağıtılmasında birleşmesi gerekmektedir. Fakat bu paktlar karşılıklı olarak dağılacakları güne kadar, Fransa'nın menfaati, askeri blokların dışında kalmayı zorunlu kılmaktadır. Fransa, böylece, milletlerarası, özellikle bütün Avrupa ülkeleri arasında işbirliği ve kollektif güvenliğin kurulmasında aktif bir rol oynayabilmek için serbest olacaktır.

Avrupanın – sosyalist veya kapitalist – birçok memleketleri, Amerikan emperyalistlerinin desteğine güvenerek İkinci Dünya Harbi sonucunda meydana gelen sınırları tanımayı reddeden, kendilerini resmen «faydalı» nasyonalistler diye ilân eden ve komşu devletlerde sosyalist gelişmeyi engellemek isteyen Batı Almanya yöneticileri tarafından intikam politika- siyle tehdit edilmektedirler.

Bu şartlar altında Avrupada bir kollektif güvenlik sistemi yaratma savaşı, milletlerarası işçi hareketi için temel bir sorundur. Bu, komünist partilerinin milli meselelerinden biridir. Bugün, barışçı tek Alman devleti olan Demokratik Alman Cumhuriyetine karşı tutum, barışa ve Avrupa güvenliğine bağlılıklarını ilân eden birçok devletlerin içtenliklerinin derecesini gösteren esas ölçüdür. Komünist partileri, Demokratik Alman Cumhuriyetinin kendi ülkeleri tarafından tanınması için savaşmaktadırlar.

Yaratılması için Batı Avrupada bazı kuvvetlerin çalışmakta oldukları

«Altırlor Avrupası»nın milletlerüstü hükümeti, gerçekte, Birleşik Amerikanın Avrupada kendi vekili bellediği yayılıcı ve intikamcı Batı Almanyanın hegemonyası altında bulunacaktır. «Politik» Avrupaya taraftar olanlardan çoğunun aynı zamanda Atlantik Paktı'nın devamına da taraftar olmaları ilgi çekicidir. Fransız Komünist Partisi, hem milliyetçi bir tecride, hem de milliyeti inkârı karşıdır. Bu parti, bir yandan, demokratik bir dış politikanın esaslarından birinin milli bağımsızlık olduğuna, öte yandan gerçek Avrupanın bütün devletleri arasında geniş bir ekonomik işbirliğinin zorunluğuna inanmaktadır.

Milli egemenliği inkâr eden milletüstü politik iktidar aynı zamanda demokrasiyi de inkâr ediyor demektir. Gerçekten de, Fransız işçi sınıfının yurt içinde yaratacağı demokratik kurumlar, Fransızların hayatı ve kaderi, Fransanın azınlıkta olacağı ve sesinin duyulmayacağı bir kozmopolit hükümet tarafından tâyin edilecek ve demokratik kurumlardan tamamen yoksun edilecek olduktan sonra, neye yarardı?

Bugün «halkların mahkûm edilmesi»ne çağıranlar, kendi kaderini tâyin etmeyi «akılsız ve totaliter» prensip diye ilân eden ve «yurtseverlik onarışısı»nın önlenmesini isteyenler, bilerek veya bilmeyerek, tekeli sermayenin irade ve menfaatlerini yansıtanlardır. Bu fikirler, Fransayı Atlantik Genelkurmayı'nda temsil eden general Lecher'in 1948 Şubatında Milli Savunma Dergisi'nde yayınlanan bir yazısında ileri sürdüğü «Milliyet fikri, bütün birlik, menfaat ve eylem ortaklığı kavramlarıyla birlikte tamamen eskimiştir ve artık gerçeğe kesinlikle uymamaktadır» şeklindeki tezlerini hatırlatmaktadır. Bu tezler olaylarla yalanlanmıştır.

Komünist partisi, milletin, canlı bir gerçek olduğuna inanmakta ve vatansız tekellerin ideolojisi olan kozmopolitizmin propagandasına karşı savaşılmaktadır. Komünistler, öte yandan burjuvazinin milli ezgiyi haklı çıkarmak için geliştirip yaydığı başka biçim bir ideolojiye, yani ırkçılığa karşı da savaşılmaktadır.

Irkçılık, Birleşik Amerika, Rodezya ve Güney Afrika burjuvazisinin silinmez ayıp lekesidir. Irkçılık, Avrupada da, Batı Almanyadaki neo-faşist partisi-NPD tarafından propaganda edilmektedir. Bu partiye bağlı gazetecilerden H. Sünderman ve Arthür Erhardt, «siyah, sarı ve esmer» halklara karşı ırkçı kını körüklemektedirler. Hitler zamanından kalma, «hayat sahası» peşindeki Alman milletin «kesin ve çözümleyici» iştirakine ve oynayacağı tarihsel role muhtaç «beyaz halklar birliği» gibi mâhut fikirler yeniden duyulmaktadır.

Komünist partileri her zaman ve her yerde ulusal ödevlerini şerefle yapmaktadırlar.

Viyetnamlı yurtseverlerin Amerikan saldırısına karşı başarılı direnişi, kalkların, özgürlük ve yaşama hakkı mücadelesinde gittikçe artan bir rol

oynadıklarını ispat etmektedir. Viyetnamda ve halkların silâh elde bağımsızlıklarını korudukları her yerde, komünistler ön safta yürümektedirler. Viyetnam yurtseverlerinin fikirleri, Asya, Afrika ve Güney Amerikada emperyalizme karşı savaşanların fikirleri, bütün dünya komünistlerinin yüreklerinde ateşli yankılar uyandırmaktadır. Komünistlerin partileri, çoğu ahvalde, kökleri halkın bağrında olan önemli bir milli güçtür. Ve bu güç olmadan, milletlerin yarınını kurmak imkânsızdır.

TÜSTAV

Güney Amerika devrimcilerinin kıta stratejisi hakkında düşünceler

Şafik Handal

I

Günün münakaşası ve bunun kaynakları

Güney Amerika devrimci hareketi içinde, bugünkü tarihsel gelişmenin ortaya attığı temel sorunlar üzerinde münakaşalar olmaktadır. Münakaşa konuları, gazete ve dergi sütunlarını doldurduğu gibi, üniversite anfilelerini, sendika toplantılarını, hapisane hücrelerini ve gerillâyı da işgal etmektedir. Bir eğilim açıkça belirmektedir: Son on yıl içinde Güney Amerika devrimci kuvvetlerine kılavuz olmuş bütün, ya da hemen hemen bütün stratejik ve taktik anlayışları yeniden ele almak... Bu soruna yeni ve gerçekçi cevaplar bulma yönündeki iyiniyetli çabalara, eski ve yeni dogmatik fikirlerin, gerçekleri gözönünde tutmıyan cansız formüllerin çatışmaları da katılmaktadır.

Münakaşalar daha şimdiden epeyce sert bir nitelik kazanmıştır. Bununla beraber, bu münakaşalar, ne kadar şiddetli ve devrimci hareket için tehlikeleri ne derecede olursa olsun, haklı endişelere dayanmakta, dünyada ve kıtadaki tarihsel gelişmelerin mantığına uymaktadır. Niyetimiz, bu yönde ve bu tesbit yararına vesikalar tedarik etmek değildir. Münakaşaların gelişmesini etkileyen ve kıtaya özgü olan iki etkeni göstermekle yetineceğiz. Bunlardan birincisi, Güney Amerikanın şüpheye yer bırakmayacak bir şekilde devrimci bir aşamaya girdiğidir. Güney Amerika kıtası, son yirmibeş yıl içinde en az iki uzun devrimci aşama geçirdi. Bu iki aşama, kıtadaki toplumların ideolojik, sosyal ve politik yaşantısını derince etkilemiştir... İkincisi, kıtamızda da emperyalizme karşı ve sosyalizm için savaşa şimdi orta tabakaların geniş çevreleri katılmaktadır. Bunların en ileri grupları, Güney Amerikada, genel kurala göre, *en iyi örgütlenmiş ve geleneksel devrimci kuvvet* olan komünist partilerinden bu savaştaki öncülüğü almaya çalışmaktadırlar. Anti-emperyalist hareketin sosyal yapısının değişmesiyle meydana gelen gelişmeler, devrimci savaşın ulaştığı şiddet derecesi aynı zamanda münakaşayı ve parçalanma eğilimlerini yarattı. Bu gelişme yalnız komünist partilerini değil, komünist olmayan eski veya yeni sol örgütleri de etkiledi. Mesele her yönünden incelendi-

ğinde, eninde sonunda merkez-kaç eğilimlerden en az zarar görenlerin komünist partileri olduğu belki görülecektir.

Belirli bir aşamada Çin Komünist Partisi yönetiminin milletlerarası devrimci harekete kendi teorik anlayışlarını dayatma eğilimlerinin, bu polemğin gidişini şu veya bu ölçüde etkilediği açıktır. Fakat bugün bu etki zayıflamıştır. Münakaşa günden güne daha açık olarak Güney Amerika devriminin gerçek sorunları üzerinde toplanmaktadır. Bütününe bir göz atıldığında, bu münakaşanın hayli karışık olduğu görülür. Fakat genel olarak denebilir ki, bu durum bütün büyük teorik çatışmalarda vardır. Tarih bize şunları göstermektedir: «Kaos» er-geç aydınlanır ve onu yerine aydın bir aşama başlar. Bu aşamada geniş bir münakaşa devrinde şekillenen yeni fikirler hayatın ihtiyaçlarına ve devrimin uygulanmasına hizmet etmeye başlar.

Bazıları durumu basitleştirerek şu iddiayı ileri sürüyorlar: «Kendilerine özgü goşist (sol) ve avantürist fikirlerle bazı elemanların meydana çıkmasına kadar, her şey açıktı. Goşistler her şeyi karıştırdılar. Bundan ötürü, ödevimiz, bu goşistleri yenmek ve eski münakaşa edilmez gerçekleri yerli yerine oturtmaktır.» Şüphesiz ki, «aşırı-sol» görüşlerle savaşmak gerek. Fakat işin temelinde yatan, eski gerçeklerin «goşist elemanlar» tarafından sarsılması değildir. Hayatın aldığı yeni yönlerin bizim anlayışımız tarafından hesaba katılmadığıdır. Olayların, *bütün* bu fikirleri doğrulamadığını iddia etmek yanlıştır. Bunlardan bazıları doğduğu zaman doğruydur. Bugün hâlâ da bu niteliklerini muhafaza etmektedirler. Bazıları da dün doğruydur, fakat bugün kısmen veya tamamen doğru olmaktan çıkmışlardır. Nihayet, bazıları da vardı ki, gerçek ihtiyaçlara hiçbir zaman cevap vermemişlerdi. Ne olursa olsun, 1950 yıllarının ortalarından bu yana, dünya kuvvetler denegesinde meydana gelen değişiklikler, Güney Amerika devrim hareketinin yeni bir hız alması, ve Küba Devrimi, kıtadaki durumu temelli olarak değiştirdiler. Şimdi düşman, durumu daha iyi bilmektedir. Taktiğini yenilemiştir. Memleketlerimizde toplumun yapısında meydana gelen önemli değişiklikler kapitalist toplumun yapısını etkilemiştir. Bu şartlar altında, bizim fikirlerimiz de, bizi çevreleyen yeni gerçekleri kavrayacak şekilde ele alınmalıdır.

Bugünkü münakaşanın temelindeki etkenlerden biri de genel teorik niteliktedir. Kanımıza göre, bu etken, *Güney Amerika devrimi için birleştirici bir Marksist-Leninist teorisinin* henüz gerektiği kadar işlenmemiş olmasından ibarettir. Güney Amerikada devrimin dünyanın öteki bölgelerindeki «klâsik» milli kurtuluş devrimlerinden ayrı bazı nitel özellikler taşıdığını; tâbiri caizse «yarı-sosyalist» bir karakteri olduğunu söyleyenlerle hem-fikiriz.

Teorinin işlenmesindeki yetersizlikten söz ederken şunları kastediyoruz: Gözönünde tutulan, yalnız iktidarı elde etmeden evvel ve iktidarı elde etmek için strateji ve taktik çizmek değildir. Bu strateji ve taktik çizilirken,

ekonomik oz gelişmişlik ve bağımlılık teorisini de buna katmaktan ibaret değildir. Gözönünde tutulan, aynı zamanda yeni toplumun kuruluş teorisini de yapmaktır. Bunu da bu iki aşamadaki meseleleri sosyolojik ve ideolojik incelemelerle başarmak gerektir. Teorideki boşluklar, milli kurtuluş hareketinin bazı etkenlerinin hâlâ kontrol edilemez doğal kuvvetleri rolünü oynamasına yol açıyor, politik ve ideolojik alanlarda birdenliği (spontaneliği) besliyor.

Çin Devrimi'nin üstün gelmesinden sonra, Asya-Afrika memleketlerindeki milli kurtuluş hareketlerinin zengin tecrübeleri, milli kurtuluş teorisinin birçok yönlerini aydınlatmada ve bazı ilerlemeler kaydetmede rol oynamıştır. Fakat mahalli ve milli alanlardaki gelişmelerin tahlilinden mekanik sonuçlar çıkarmak ve tesbitler yapmak eğilimi başgöstermiştir. Böyle eğilimler, devrimde milli burjuvazinin rolü, gelişmede kapitalist olmıyan yol, milli-demokratik devlet vb. gibi meselelerde görülmektedir. Bu meselelerin «Asya-Afrika» tecrübesi temeli üzerinde incelenmesi, kıtamızın devrimci hareketi için bazı geçerli sonuçlar verebilir. Fakat onları mutlak hale getirmek, ve hiçbir derecelemeğe tabi tutmadan, Güney Amerika için geçerliğini tamamen tarihe karşı veya uygun bularak ya toptan kabul, ya da toptan reddetmek birçok defalar dogmatik sapmaların kaynağı olmuştur.

Son on yıl içinde Güney Amerikada devrimimize genel bir teori vermek için verimli ve önemli çabalar gösterildiğini de kaydetmeliyiz. *R. Arismendi* yoldaş bu yönde sistemli, devamlı ve başarılı bir çalışma sürdürmektedir. Çıkardığı bazı sonuçlar gerçek birer buluş niteliğindedir. Bunlar kıtamızdaki devrimci olayların gelişmesi ile doğrulanmıştır. Bazı düşünceleri ise münakaşalara temel olmaktadır. Bununla beraber, onların gerçek ve münakaşa götürmez başarısı, müzakere edilen problemlerin asıl özünü yansıtan yeni kategorileri getirmesidir (yapı bunalımı, kıtasal devrim vb.). Bu yönde, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» Dergisi de son yıllarda belirli bir katkıda bulunmuştur. Derginin 1967 yılı 5,6 ve 7-nci sayılarında yayınlanan materyaller ve bu arada L. Korvalan yoldaşın yazısı bilhassa kayda değer.

Münakaşaların gelişme yöntemine dair

Bununla beraber, teoriyi kurma mekanizmasının önemli bir halkasının memnurluk verici bir şekilde faaliyet gösterdiği iddia edilemez. Söz konusu olan, *son on yılın*, özellikle Küba Devrimi'nden sonraki dönemin, *devrimci tecrübesinin* objektif, konke ve eleştirici bir tehlini yapmaktır. Bu dönem içinde, Küba Devrimi'nden *evvel* ve *ondan sonra* ve onun adına, formüle edilmiş bütün stratejik ve taktik fikirler yeniden ele alındı.

Bu yılların yenilgi ve başarıları, teorinin gelişmesini objektif olarak sağlama bakımından paha biçilmez bir kaynak olmuştur. Amansız bir savaş sırasında komünist partileri ve öteki devrimci örgütler yeni taktik ve örgütlenme şekilleri yaratıp uyguladılar, yeni stratejik tezler ileri sürdüler ve geliştirdiler. Bunlar bir sıra tartışmalı meseleye belirli ölçüde cevap vermektedir. Ancak bu konkre tecrübenin objektif tahlili suretiyle, devrimci uygulamalarıyla alabildiğine zengin olan bu yıllardan gerçek ibret dersleri çıkarılabilir ve genel teoriye kazandırılan yeni unsurlar görülebilir. Böyle bir tarihsel metod, münakaşanın başka bir seviyeye çıkarılmasını da gerektiriyor. Öyle bir seviye ki, formülleri (veya şiarları) çatıştırmaktan vazgeçip, gerçekten, fikir alış-verişine, etiketsiz bir polemige ve Marksizm-Leninizmin öğrettiği gibi her zaman konkre olan gerçeği elbirliği ile arama yoluna geçilebilsin. Şimdi ise, ateşli nutuklar ve aşırı alınganlık, en önemsiz anlaşmazlıkları bile çatışmaya sürüklemektedir. Bu da devrimin başlıca meselelerinin incelenmesine karşı sektör bir vetonun kullanılmasıyla ve münakaşayı, yalnız düşmana karşı kullanılmasına müsaade edilebilecek, karşılıklı saldırılara dökmekle sonuçlanmaktadır.

Pratiğe kulak verme zorunluğu, pratiğin eni-sonu gelip, devrimcileri düşündüren meseleler hakkında kesin sözünü söylemesini beklemek anlamına gelmez. Şu son yıllarda, pratik, bütün bu sorunlar hakkında parlak bir şekilde sözünü söylemiştir. Tersine, devrimci sürecin objektif gelişmesine kıyasla teorik çalışma geri kalmaya devam etmektedir. Bu gecikme bazı sorunlar için dokuz – on yıl, bazıları için çeyrek yüzyıl, hattâ bazan kırk yıldır.

Benzer durumlarda «teorize» etmeme çağrıları, bazan «saf eylem» taraftarlarından geldiği gibi, «dokunulmaz teorik gerçekler» taraftarlarından da gelmektedir. Bütün bu akımlar «ölüm dansı» etkisi yapmaktadır. (Lenin yüzyılımızın başında Rusyadaki benzer tutum ve durumlar için bu deyimini kullanmıştır.) Gerçekten de bugün Güney Amerikanın her zamankinden fazla devrimci pratikten tahliller ve teorik genellemeler çıkarmaya ihtiyacı vardır. Bu olmadan, uygulamalarımız köreleşecek, «provalar ve hatalar» metoduna dayanmaya devam edecek, öteyandan devrim dalgaları da düşmanın kurmayı öğrendiği dalgakıranlar üzerinde bundan böyle de parçalanacaktır. Hiç olmazsa Küba Devrimi'nden beri, her şeyden evvel bu devrimin kendisini adamakıllı incelemekten başlamak üzere, kıtamızda meydana gelen ve gelmeye devam eden olayları eleştirci gözle ciddi bir tahlilden geçirmeyi reddetmek hiçbir suretle hoşgörülemez.

Bazan tahlillerimizin derinleştirilmesine ve münakaşanın geliştirilmesine karşı başka itirazlar da yapılıyor. Bunun «ilişkilerimizi bozacağı» iddia ediliyor. Yahut ta hareketimizin milli kadro içinde gelişme zorunluğunu ileri sürenler oluyor. «Her ülkede savaş spesifik şartlar içinde gelişir; başka memleketlerin çoğunu ilgilendiren meselelerin müzakere edilmesi bize hiçbir fayda sağlamaz» diyorlar. Temel kaygıları ne kadar içten olursa

olsun, bu gibi tutumlar, giderilmesi hareketimiz için objektif bir zorunluk olan gecikmeyi, yani teorinin pratikten geri kalmasını daha da arttırmaktan başka bir şey yapamaz.

Şüphesiz ki, hedefinden şaşmış ve gerekli temkinden yoksun münakaşa, arzu edilmeyen kötü sonuçlara vardırabilir. Fakat kanımıza göre, her münakaşa hedefinden şaşmaz ve zararlı sonuçlar doğurmaz. Bize öyle geliyor ki, biz komünistler, gerçekten de bilimsel bir ortam yaratarak, onu Güney Amerikanın devrim meseleleri yörüngesine oturttuk ve münakaşanın derinleşmesi için gerekli atmosferi meydana getirerek adım adım seviyeli bir münakaşa aşamasına varabiliriz. Böylece, Güney Amerikada pratiğimizin ve teorimizin «lânetli meseleler»inin çözümüne gösterilen coşkun ve temeli sağlam ilgiye gerekli yönü vermeyi başarabileceğiz. Yoksa, bugün devrimciler bu meselelerin çoğuna basitleştirilmiş şiarlardan ve dogmatik şemalardan başka cevap bulamamaktadırlar.

Şimdi mesele teorik çalışmalarımıza öyle pratik formlar bulmaya dayanıyor ki, bu çalışmalara öteki devrimci güçlerin, özellikle kendilerini sosyalist, hattâ Marksist-Leninist sayanların da katılmaları sağlanabilsin. Kendilerini Marksist-Leninist sayanlara bu hakkı tanımamak yerine, onları pratik çalışmalara yöneltmekle beraber, (ki çok defa böyle olmaktadır) aynı zamanda ortak teorik çalışmalara da katmak kanımızca çok daha iyi olacaktır. Bize öyle geliyor ki, L. Korvalan yoldaş yukarıda andığımız yazısında bu şekilde bir teşebbüsten söz ediyor; öncülük ödevlerinin dağıtımı ve öteki devrimci kuvvetlerle en yüksek derecede işbirliği yapılması konularını ele alıyordu.

Nihayet, iki noktaya daha işaret edelim: Münakaşayı yeni bir seviyeye ulaştırma ve teori alanında ortak çabaları kuvvetlendirme çağrısı, münakaşa ve teori kurma çalışmaları boyunca eylemi bir yana bırakma teklifi olarak anlaşılmamalıdır. Aksine, birleştirici bir teorinin meydana çıkmasını pasif olarak beklemeden, devrimci eylemin derinliğine ve genişliğine gelişmesi gerekmektedir. Çünkü eni-sonu münakaşalı meseleleri eylem ve pratik çözer... Bu aynı zamanda kıtanın bütün memleketlerinde geçerli olacak bir politik hattın formüle edilmesi anlamına da gelmemelidir. Bizim muhtaç olduğumuz, Güney Amerika için genel devrimci bir teoridir. Bu teori, tarihin, sosyolojinin, ekonominin, felsefenin, politik ve askeri strateji ve taktiğin esas meselelerinin tahlili ve eleştirilmesi temeli üzerinde yaratılacaktır.

Münakaşalı meseleler

Kıtasal devrim problemlerinin varlığını kabul etmeyenlerin bu karşısına rağmen, Güney Amerikada birkaç yıldan beri genel kıtasal karakteri söz

götürmez problemler müzakere edilmektedir. Bunları, bazı eksikliklerle de olsa, saymağa çalışalım:

- Güney Amerika devriminin objektif ve sübjektif şartları (devrimin maddi temeli: yapıdaki bunalım ve bunun konjonktür bunalımları ile ortak eylemi, politik savaşın, örgütlenmenin ve devrimci bilincin seviyesi vb.).

- Kitamızdaki devrimci savaşta işçi sınıfının potansiyel ve gerçek rolü. Orta tabakaların ve burjuvazinin rolü. Köylünün ve genellikle köy emekçilerinin rolü.

- Devrimin örgütlü öncüsü kimdir ve öncü olmanın anlamı nedir («parti-zan müfrezesi mi, parti mi», vb.).

- Güney Amerika devriminin niteliği ve programı.

- Kitamız için devrimci bir strateji çizmek mümkün müdür? Amerikan emperyalizminin kıta stratejisine karşı nasıl savaşmalı? Kıtanın ve bölgelerin devrimciliğini ahenkleştirmenin olanakları ve sınırı. Milletlerarası devrimci dayanışma hangi noktada kendini göstermeli?

- Devrim yolları ve savaş şekilleri. Silâhlı ve silâhsız savaş şekilleri. Partizan savaşının ve gerillâ ocaklarının anlamı. Yığınların politik savaşının anlamı. Değişik savaş şekilleri arasında üstünlük ve ilişki, bunlar arasında ahenkleştirme.

- Emperyalizmin ve Lâtin Amerika burjuvazisinin değişik tabakalarının strateji ve taktiğinin incelenmesi ve kıymetlendirilmesi. Lâtin Amerika ekonomisinin entegrasyonu gibi emperyalist plânlarının anlamı ve bunların perspektifi (Orta ve Güney Amerika Ortak Pazarı. «İllerleme ittifakı»). «Emperyalist reformizmi»nin, millî ve küçük burjuvazinin yapısı ve perspektifleri.

- Emperyalizme karşı tek cephe, bunun terkibi ve olanakları.

- Lâtin Amerika orduları; bunların niteliği, sosyal unsurları, rolleri ve çelişmeleri.

II

Biz bu yazımızda, yukanda saydığımız meselelerden bir tanesi hakkındaki düşüncelerimizi belirtmek istiyoruz. Ele aldığımız mesele şudur: *Güney Amerika için ortak bir devrimci strateji görüşünün genel hatlarıyla tesbitinin kaçınılmazlığı ve bunun olanakları*. Bu meselenin ele alınmasının, vereceğimiz cevapların, yukanda tesbit ettiğimiz diğer bazı meselelere de değgin olacağı açıktır. Bizim bu husustaki fikirlerimiz, Salvador Komünist Partisi delegasyonu tarafından O.L.A.S.'in 1967 Ağustosunda yapılan konferansında ileri sürülmüştür. Bu fikirler birçok noktalarda «Barış ve Sosyalizm Problemleri» Dergisinin 1967 yılı 5. 6. ve 7. sayılarındaki yazılarda ortaya konan tezlere uygun düşmektedir.

Kanımıza göre, bütün Güney Amerika için genel hatlarıyla bir strateji

tesbiti olanağı vardır. Bu mümkündür, çünkü, kıtamızın bugünkü tarihsel gelişmesinde belirleyici, ve bütün, ya da hemen hemen bütün Güney Amerika memleketleri için ortak olan objektif etkenler mevcuttur. Bu etkenlerden üçünü ele alalım:

1. Kıtamızdaki devrimci hareketin karşısında tek bir ortak düşman vardır: Amerikan emperyalizmi. Amerikan emperyalizmi, Küba dışında, bütün Güney Amerika ülkelerinde genel bir egemenlik ve sömürü düzeni kurmuştur. Bütün kıta için bir karşı-devrim stratejisi yaratmıştır ve bunu uygulamaktadır.

2. Bütün Güney Amerika memleketleri, ayrı ayrı gelişme seviyelerine sahip olmakla beraber, aynı gelişme yolunu izlemektedirler: Kapitalist yol. Bu yolda da, Amerikan emperyalizmine günden güne artan politik ve ekonomik bağımlılığın yozlaştırıcı baskısı altında ezilmektedirler.

3. Güney Amerikada yığınların devrimci eylemlerinin kabarma ve çekilme süreçlerinde nispi bir beraberlik göze çarpmaktadır.

Ortak düşman ve onunla savaş araçları

Asya ve Afrika memleketlerinden farklı olarak, Güney Amerika memleketleri bir tek emperyalist devletin egemenliği altındadırlar. Halklarımızın mücadele ettiği ortak düşman, aynı zamanda dünya devriminin en kuvvetli düşmanıdır. Kuvvetli kaynaklarına dayanarak, insanlığın sosyalizme ve komünizme doğru gitmesini engellemeye çalışmaktadır. Birleşik Amerika hükümetinin dış politikanın her alanında daima gözönünde tuttuğu hedef, artık şu veya bu Amerikan tekelinin menfaatlerini korumak değil, dünyada kapitalist sistemi korumak ve yaymaktır. Bu politika Amerikadaki finans oligarşisinin hayati menfaatlerine ve Amerikan devlet tekeli kapitalizminin niteliğine uymaktadır.

Amerikan emperyalizmi bu genel hatlar içinde bütün Güney Amerika memleketlerine karşı bir karşı-devrim stratejisi yarattı ve onu uygulamaya başladı. Bu strateji, şu veya bu memlekette yatırılan Amerikan sermayesinin miktarı ile bağlı olmadığı gibi, emperyalizmin gerici müttefiklerinin iradesiyle de bağlı değildir. Bu strateji, son taktik çare olarak anavatan «deniz piyadesi»nin ve paraşütçü birliklerinin kullanılmasını öngörmektedir. Amerikan ordusunun Panama halkına karşı kullanılması ve 1965-de bu ordunun Dominik Cumhuriyetine çıkarılması bu konuda var olabilen bütün şüpheleri dağıtmıştır.

Gerçekte emperyalistler halklarımızı ezmek için kendi ordularına iş düşmemesini tercih ederlerdi. Bunun içindir ki «Amerikalılararası barış kuvveti» dedikleri bir ordu yaratmaya yeltenmektedirler. Fakat Amerikan emperyalizmi, bu kuvveti kullansa da kullanmasa da, devrimin üstün gele-

ceğini kestirdiği veya üstün gelmek üzere olduğunu gördüğü her yere kendi askeri kuvvetlerini yollamayı öngörmektedir. Amerika, bunu, o memleketin işbirlikçileri istese de istemese de yapacaktır. Amerikan emperyalizminin Amerikalılararası kuvvetin yaratılmasında uğradığı güçlükler, devrimlerimize karşı Amerikan müdahalesi tehlikesinin azaldığı gibi bir hayale kapılmaya meydan vermemelidir. «Yeşil bereliler» ve CIA tehlikesi de hiç azalmıyacaktır.

Emperyalizm, en tatlı hayalinden ve Lâtin Amerikada uyguladığı stratejinin esasından, yani Küba Devrimi'ni boğmak, kıtanın tarihini on yıl evvele döndürmek niyetinden şaşmamıştır. Küba, Sovyetler Birliğinin sarsılmaz gücüne, bütün sosyalist kampın, bütün dünya halklarının ve her şeyden evvel Güney Amerika halklarının dayanışmasına, onların devrimci ve demokratik örgütlerine güveniyor. Kıtanın komünist partileri Kübayı savunmayı baş ödevlerinden biri sayıyorlar. Ama Amerikan uçaklarının, gemilerinin ve füzelerinin bu özgürlük adasını kolladıklarını ve Pentagon'un adaya saldırmak için elverişli zamanı veya saldırgan bir manevra yakın çılınca bir emrini beklediğini de unutmamak gerek.

Birleşik Amerikanın kıtasal karşı-devrimci stratejisi yalnız askeri alanla sınırlı değildir. Bu strateji ideolojik ve politik savaşı da kapsıyor. Bu alanlarda emperyalizmin metodları Küba Devrimi'nden sonra yenilenmiştir.

Emperyalistler bu kıtasal stratejilerinin çerçevesi içinde, memleketlerimizi farklandıran devamlı özellikleri ve geçici etkenleri hesaba katıyorlar. Bir yandan, kıta veya bölge ölçüsünde, stratejik plânlarını uygulamak, devrimi engellemek ve bütün kıta üzerindeki hegemonyalarını devam ettirmek amacıyla ekonomik, politik ve askeri örgütler kurmaya yelteniyorlar ve bunda başarı da elde ediyorlar. Öteyandan, stratejilerini uygulamakta esnek ve çok yönlü taktik metodlara başvuruyorlar. Emperyalizmin, Güney Amerikanın her ülkesinde veya savaşın değişik devrelerinde hep tek metod ve tek bir taktik uyguladığı doğru değildir. Emperyalizm, hattâ tek bir memlekette, «iç» sınıf savaşının gelişmesine göre, uyguladığı taktikte değişiklikler yapmakta, dizginleri elden kaçırmamak için daima yeni durumlar elde etmeye bakmaktadır.

Emperyalizmin Salvador'da 1960 yılından beri uyguladığı politika bu konuda örnek olabilir. 1960–1961 yıllarının sokak savaşlarında demokratik ve devrimci güçlerin ve geniş yığınların ezilmesinden sonra, emperyalizm, evvelâ halk yığınları ile doğrudan doğruya çatışmaktan kaçınmayı öngören bir taktik kabul etti. Bir yandan reform demagojisini kullanıyor, bir yandan da devrimci örgütlere karşı 1961, 1962 ve 1963 yıllarında teröre geçiyordu. Sonra terörü biraz yumuşattı. Reformcu demagojiye yine kuvvet verdi. Legal devrimci faaliyet için bazı imkânlar tanıdı. Hristiyan Demokratlar gibi bazı burjuva muhalefet partilerinin eylemlerini garantiledi.

Venezüellâ, Peru ve Kolumbiya'da gerillâcılara karşı silâhlı savaş, «temsili demokrasi» metodlarıyla birlikte yürütülmektedir. Ancak, emperyalizmin

Uruguay ve Şili gibi memleketlerdeki taktiğinin komşu memleketlerde uygulananlardan ayrıldığı görülmektedir.

Şiddet emperyalizmin kullandığı tek metod değildir. Reformizm onun stratejik ve taktik yedeği olarak kalmaktadır. «İlerleme birliği» emperyalizmin Güney Amerikadaki en pervasız manevrasıydı, ve bundan büyük sonuçlar ümit ediliyordu. Bu birlik, Güney Amerikanın meselelerini çözmek, hiç olmazsa onları hafifletmek hedefinde başarı gösterememiştir. Fakat esasen emperyalistlerin bu meseleleri çözmek diye bir niyetleri yoktu. Gerçek hedef, halk yığınlarına kapitalist yolu olumlu göstermek, Birleşik Amerikanın kıtadaki prestij ve rolünü yükseltmek, küçük ve orta burjuvaziyi Amerikan politikasından yana kazanmak, Küba Devrimi'ne ve sosyalist geleceğe karşı başka bir ağırlık merkezi yaratmak, devrimci kuvvetleri zayıflatmak ve tecrit etmektir. Her zaman olduğu gibi, «İlerleme birliği» Güney Amerikaya, Kuzey Amerikanın sermaye akınını sağlayacak bir araç rolünü de oynayacaktı.

Bunları tesbit ettikten sonra, «İlerleme birliği»nin her tarafta iflâs ettiğini iddia etmek belki yanlıştır. Bu birlik ancak komünist partilerinin ve öteki devrimci kuvvetlerin gerçek devrimci politikanın temel prensipini (yığınları kazanmak, onlara öncülük etmek, amma onlarla sıkı bağları korumak) izledikleri yerlerde iflâs etmiştir. «İlerleme birliği» komünistlerle öteki devrimci kuvvetlerin reformizme karşı sınıf savaşını koydukları ve geniş halk yığınlarını bu hedefe varmak için bütün araçları kullanarak seferber ettikleri yerlerde iflâs etmiştir. Reformizm şaşmaz bir devrimcilikle karşılaştığı her yerde yenilgiye uğramaktadır. Bundan başka, devrimciliğin yoksul insanlarda uyandırdığı hisler, reformizmin çerçevesini çok aşan hedeflere yönelen ve devrimin gelişmesine hizmet eden etkin bir kuvvet haline gelir. Öyle görülüyor ki, Şili'de bu gibi olaylar meydana gelmektedir. Bu ülkede, Frey'in ve onun «toprak reformu» demagojisinin sonucu olarak, köylü yığınları arasında toprağa sahip olunacağına dair ümitler doğmuş ve sosyal kurtuluş susuzluğu uyanmıştı. Ama bu ümitler suya düşünce, Komünist Partisi ve Halk Eylemi Cephesi köylerde devrimci hareketi hızla geliştirme imkânını buldular.

Birkaç yıl evvel, Amerikan emperyalizmi kıtasal taktiğini çizerken, bir yanda da reformizmi ve «temsili demokrasi»yi teşvik arasında tereddüt ediyordu. Öyle ki, bir metodun ötekine üstünlüğü ancak kısa bir zaman sürüyordu. Ve bütün bu dönemler o değişik metodları uygulayanların adları ile anılıyordu. Böylece, bizler, Roosevelt ve Dulles, Kennedy ve Thomas Mann devirleri görmüş bulunuyoruz. Ama bu değişiklikler artık geçmişe aittir. Emperyalizmin şimdiki esnek taktiği, zamana ve zemine göre, bu taktiklerden birini veya ötekini, hattâ ikisini aynı zamanda kullanmaktadır.

Çağımızın zorunlukları Amerikan emperyalizmine karşı savaşın karakteri ve özellikle onun taktiğinin reformcu görünüşleri, bütün yığın eylemlerinin,

halkın, grevcilerin, ordunun, demokratik hareketlerin, savaşın her şekliyle, legal veya illegal yollarla iktidarı almayı gözönünde tutarak hareket etmeleri kaçınılmazlığını ortaya koymaktadır. Devrimimizin başarıyla gelişmesini sağlamak için, savaşın bütün aşamalarında (savaşın olgunluk derecesine göre perspektif veya hemen başarılması gerekli bir ödev olarak) devrimci bir egemenlik politikası teklif edilmeli ve buna da anti-oligarşik ve anti-emperyalist dönüşümler programı eklenmelidir. Reformist yolla devrimci yol arasındaki büyük fark da burdadır. Bu gibi bir politika ve program olmadan, devrimci güçler tarafından yığınların seferber edilmesi, reformizmin bir dayanağı haline gelme tehlikesini doğurur. Bundan ötürü, iktidarı ele alma meselesi sınıf savaşına bağlı yapıcı bir programa dayanmadıkça gerçekçi olmaz. Aynı fikrin devamı olarak diyebiliriz ki, sınıf savaşının gelişmesine ve iyi işlenmiş bir programa dayanmakla beraber, çözüm saati gelip çatdığı zaman, iktidarın temel niteliğini değiştirme gücünden yoksun bir hareketi de oligarşi ve emperyalizm karşısında gerçek bir alternatif saymıyoruz.

Emperyalizmin karşı-devrimci stratejisi tahlil edilince, iktidarı silâhlı mücadeleyle ele geçirmenin Güney Amerika devriminin genel bir kaidesi olduğu sonucuna varılır. İstisnalar ancak bu kaideyi doğrular.

İktidarı ele almak için, ülkelerimizde bu fırsatın belirlediği zamanlarda, silâhlı savaşın kaçınılmaz olduğunu söylediğimizde, söz konusu olan ülkeler devrimci sürece girmişlerdir demektir. Hem unutmamak gerek ki, Güney Amerikanın birçok ülkelerinde bildiğimiz savaş şekillerinin uygulanmasına artık imkân yoktur (veya olmayacaktır). Zira oralarda aynı zamanda devrimci sürecin daha ileri olgunlaşmasına elverişli şartlar vardır; yani silâhlı savaş daha kuvvet biriktirme aşamasından itibaren yürütülmektedir (ya da silâhlı savaş başlayacaktır).

Emperyalizm, taktiğini uygulamada çok ince bir ustalıkla hareket eder. Şu veya bu memlekette gelenekçi demokratik bir rejimin yaşamasını sağlayabilir. Hattâ biçimsel demokrasinin yaratılmasına yardım da edebilir. Bununla da, o memlekette egemenliğini kuvvetlendirmeyi ve devrimi torpillemeyi ümit eder. Fakat bir an bile unutmamak gerek, emperyalizm, devrimci kuvvetlerin iktidarı almalarına ve iktidarı aldıktan sonra da iş başında tutunmalarına kesinlikle karşıdır. Anti-komünizmin başlıca araç olduğu sıkı bir ideolojik faaliyet, ordu ve polis üzerinde yürütülen eylem, hükümet darbeleri, kiralık askerlerin müdahalesi ve gereğinde kendi öz ordusunun müdahalesi, emperyalistlerin karşı-devrimi kıtımıza ihraç etmekte kullandıkları metodlardır.

Bundan ötürü, iktidarı silâhla alma işini ciddiyet ve hassasiyetle hazırlamak gerekmektedir. Keza, üstün gelmiş bir devrimi veya bir ulusal egemenliği korumada da bu şekilde hareket edilmelidir. Devrim silâhsız savaşla başarı gösterebilseydi, hepimiz çok memnun kalacaktık. Fakat bizim içinde bulunduğumuz şartlarda, «her iki yol da mümkündür; iktidarı

ya silâhlı yoldan, ya da barışçı yollarla ele geçireceğiz ve o yollardan savunacağız» diyen tez birçok durumlarda ciddi tehlikeler yaratır. Çünkü açık bir perspektif vermez, yönelinecek açık bir hedef sağlamaz, ve karar zamanı gelince de, devrimin zaferini sağlamaktan aciz kalınacağına şüphe yoktur. Birkaç defa bu böyle olmuştur...

Amerikan emperyalizmi ile Güney Amerika halkları arasındaki çelişmenin kendini kuvvetle hissettirmesine rağmen, bizim kıtamızdaki devrim her şeyden evvel sınıf savaşının gelişmesine dayanan bir «iç» süreçtir. Bu gerçeği unutmak, Güney Amerika devriminin iç sınıf savaşından doğmadığını, yalnızca halkların emperyalizmle çatışmasından doğduğunu iddia etmek anlamına gelir. Öyle bir çatışma ki, bütün objektif şartları devamlı olarak mevcut ve etkili kabul edilmiş, sübjektif şartların da devrimci bir grup tarafından girilen silâhlı bir savaş yaratacağı gözönünde tutulmuştur. Biz, bu strateji anlayışının askeri ve politik birçok ağır hatalı sonuçlar doğuracağı kanısındayız.

Şunu kabul etmek gerek ki, bir grup devrimcinin, sınıf savaşının konkre durumunu gözönünde tutmadan her zaman silâha sarılmak ihtimali vardır. Bu silâhlı eylem, objektif şartların, (burada her şeyden evvel yığınların durumu söz konusudur) silâhlı savaşa yardım için oldukça olgunlaştığı bir sırada da başlamış olabilir. Bu durumda, silâhlı savaş halk yığınlarının desteğini kazanabilir, ulusal yaşantının temel bir etkeni haline gelebilir ve bir devrim zaferi niteliğini alabilir. Tecrübe gösteriyor ki, yukarda sözü geçen şartlar içinde ve kuvvet birikimi aşamasında başlayan bir silâhlı savaş, devrimci sürecin hızlanmasında önemli bir etken olmaktadır.

Oysa yığın savaşının gelişmesiyle doğrudan doğruya bağlı olmıyan silâhlı bir eylemin bazı grupların kahramanlığı ne kadar yüksek olursa olsun, başarısızlığa uğradığı görülmektedir. Hattâ silâhlı savaş, sınıf savaşından veya demokratik bir yığın hareketinden doğmuş olsa bile, bu savaş bazan bu temelden «kopabilir» ve geliştiği oranda yığınların desteğini kaybedebilir. Bu, devrimcilerin, politik savaş önemsemeleri gibi hatalarından doğabileceği gibi, durumun değişmesinden, bu değişikliğin ciddiye alınmamasından, yahut emperyalizmin ve yerli gerciliğin üstün bir taktik ve politika ile hareket etmesinden de doğabilir. Sınıf savaş ve yığınların desteğiyle bağlar kaybolduğu anda, (yalnız yığınların sempatisi tek başına yetmez) yığıtlar grubu başlangıçtaki duruma doğru geri döner, yani anti-emperyalist ve sosyalist ideale bağlı olduğunu ilân etmesine rağmen, gerçek kuvveti artmıyan bir grup haline gelir. Kıtamızda devrim tarihi bu yönde artık örnekler vermiş bulunmaktadır.

Bunun tamamen aksi bir durumu yansıtmakla beraber, hiç de daha az ciddi olmıyan başka bir hata daha var. Kanımıza göre, bu hata, Amerikan emperyalizmini Güney Amerika devriminin başlıca düşmanı olarak kabul ettikten sonra, yalnız ulusal bir sürece uygulanabilecek, uygulanması ve başarıya ulaşması yalnız iç etkenlere bağlı bir strateji, hattâ bazan da

yalnız taktikler çizmektir. Bu anlayış defalarca ağır yenilgilere sebep olmuştur. Çünkü yukarıda da söylediğimiz gibi, emperyalizm, tam sonuç alınacağı sırada, karşı-devrim için elindeki bütün sınırsız imkânları seferber etmektedir. Bundan ötürü, devrim için çalışan herkes, dış düşmanla dolaylı veya dolaysız bir şekilde ve zamanı gelince de silâhlı olarak savaşımaya hazır olmalıdır. Bu savaş, henüz iktidarı almadan, onu elde etmek için yürütülen hareket sırasında da, onu elde ettikten sonra da olabilir. Bunun içindir ki, biz Güney Amerika devrimcileri, sınıf savaşını kıtamızın genel stratejisi açısından ele almalıyız, savaşkan dayanışmayı kuvvetlendirmeliyiz, buna hattâ dolaysız devrimci işbirliği ve ahenkleştirme şeklini vermeliyiz ve halklarımızı dünya devrim enternasyonalizmi ruhunda eğitmeliyiz.

Genel gelişme yolu: Devrimin genel ve özel hatları

Bugün Küba dışındaki Güney Amerika ülkeleri hep aynı sosyal-ekonomik gelişme yolunu, yani bağımlı ve deforme kapitalist gelişme yolunu izlemektedirler.

Güney Amerikanın büyük bir kısmı geçen yüzyılın ilk çeyreğinde sömürge boyunduruğundan kurtulmuştur. O devirde sosyalist sistem hakkında her hangi bir bilgi yoktu. Ve Avrupada yerli feodalizmle yarışmaya girişen kapitalizm gelişmenin en dinamik ve ilerici şekli olduğunu gösteriyordu. Daha o devirde Güney Amerika ülkelerinde kapitalist gelişmeye doğru bir eğilim belirmişti. Oysa en gelişmiş bir kapitalizm onların kapılarını vuruyordu. Pazar ve ham madde kaynaklarına ihtiyacı olan bu kapitalizm evvelâ Avrupadan, daha sonra da Kuzey Amerikadan buralara sızmakta gecikmedi. İspanyol ve Portekiz egemenliğinden kurtulan genç cumhuriyetler serbest rekabete dayanan ve kapitalizm tarafından örülen dünya ticareti ağına düşmekte gecikmediler. Geçen yüzyılın sonlarında, dünya kapitalizmi, gelişmesinin tekелci aşamasına ulaşmıştı. Güney Amerika ise, büsbütün emperyalizmin ağılarına düşmüştü. Ve o zaman, gerçekte başka bir alternatif de yoktu.

Görülüyor ki, yüzyıldan fazla bir zamandan beri (bazı memleketler için birbuçuk yüzyıl) kıtamız bağımlı ve deforme bir kapitalist gelişme yolunu izliyor. Bunun içindir ki, bazı Üçüncü Dünya ülkelerinin aksine olarak, Güney Amerika memleketleri kapitalist olan ve olmiyan gelişme yollarının ayrıldığı kavşağı çoktan geride bırakmışlardır ve artık iki perspektiften birini «seçme» imkânları da yoktur. Bugün Lâtin Amerikanın yapacağı «seçme» nitel olarak başka bir karakter taşımaktadır. Bu «seçme»yi de geçen yüzyılda kıta toplumlarında kurulmuş sosyal-ekonomik yapıyı temelden sarsan ve bugün şahit olduğumuz kuvvetle hissedilen bunalım tâyin ve tesbit etmektedir.

Güney Amerikada kapitalist gelişme, toprağı büyük ağalara (latifundist'ler) bıraktı. Feodalizmin daha başka kalıntılarını da elde tuttu. Bunlara, kuvvetlenen emperyalizme bağıllık da eklendi. Bütün bunlar, kıtadaki ülkelerin ekonomik, sosyal ve politik gelişmesini frenlemektedir. Bunun içindir ki, Güney Amerika devrimi bağımlı ve deforme bir kapitalizmle bağların kesilmesi süreci şeklinde belirmelidir. Başka bir deyimle, memleketlerimizi gayri millî ve halka karşı olan bu tehlikeli yoldan çıkarmak için, bizim, halkçı, demokratik, anti-emperyalist ve toprak reformundan yana bir devrime ihtiyacımız vardır. Öyle bir devrim ki, hızla sosyalist bir devrime doğru gelişebilsin. (Bu gelişme bazı memleketlerde kendi gelişme seviyelerine ve özelliklerine göre-başka ülkelere kıyasla-daha hızlı olacaktır.) Devrimin bu karakteri ve memleketlerimizin çoğu için genel kökleri, kanımıza göre, kıtasal bir stratejinin esaslarını tesbite imkân veren önemli bir etken teşkil etmektedir.

Mekanik yeknesaklığa düşmemek için şunu kaydetmek gerek: Aynı yolu izlemelerine ve kıtanın bütünü için genel bir gelişme aşamasında olmalarına rağmen, (bazı Marksist bilginler bu aşamayı «orta kapitalist gelişme» olarak niteliyor) Güney Amerikanın değişik memleketleri bu gelişmede değişik seviyelere ulaşmışlardır. Bu da büyük ölçüde bu memleketlerdeki politik ayrıcalıklardan ileri gelmektedir. Kapitalizmin gelişme süreci, kıtamızda da kendi iç ekonomik bağları, kendi millî karakterleri, kendi toprakları, kendi devletleriyle ayrı ayrı milletlerin biçimlenmesi sonucunu da vermiştir. Ve şüphesiz ki, bütün bunlar, sözü geçen memleketlerin aynı gelişme yolunu izlemelerine rağmen, toplumsal süreçlerinin özellikleri üzerinde etkiler yapmıştır.

İçinde bulunduğumuz münakaşalar, bu konuda aşırı ve bize göre hatalı iki anlayışı ortaya koymuştur.

Bazıları için bu ayrıcalıklar, kıtasal bir strateji çizilmesi ve uygulanması imkânını tamamen ortadan kaldırmaktadır. Çünkü, böyle düşünenler, Güney Amerikada, Avrupayla kıyaslayarak, sadece değişik milletler yeğimi ve değişik millî ayrıcalıklar mozaiki görmektedirler. Oysa, yabancı (İspanyol) sömürsü bütün Güney Amerikayı kapsamaktaydı. Gelişme başlangıçtan itibaren bu şartlar içinde oldu. Bağımsızlık da kıta ölçüsünde ve nispeten kısa ve ortak bir tarihsel devre içinde memleketlerimizin çoğunluğu tarafından elde edilmişti. Kapitalizmin gelişmesi sırasında ve kıtanın değişik ülkelerinde milletlerin meydana gelmesi süreci içinde bir yandan tek ve aynı tip dış ekonomik ilişkiler kuruldu. Bu ilişkiler, millî ekonomileri, hükümetleri, orduları ve kültürü «tek efendiye», yani emperyalizme bağladı. Bugün emperyalizmin kıtasal egemenlik ve sömürsünü sağlamlaştırma eğilimi bundan ileri geliyor. «Ekonomik ve politik nüfuz» deymi, emperyalizmin egemenliğini kuvvetlendirmek için genel ağını yenisinden örmesi sürecini yeter derecede niteliyemiyor. Orta Amerika ve Lâtin Amerika ortak pazarı, orta Amerika ve Amerikalılararası ordu, tek sözle, herkesin bildiği askeri, politik vb. örgütler işte bu aşın parçalarıdır.

Ulusal kurtuluş harpleri, ulusal onurun savunulması, yurtseverlik, ulusal zenginliklerin geri alınması yönündeki eylemler, ortak düşman ve sömürücüye karşı savaşan, halkların en yüce devrimci enerjisinin kaynaklarıdır. Anti-emperyalist milliyetçilik Güney Amerika devrimine hizmet edebilir ve etmelidir. Halklarımızın kurtuluşu belki de teker teker ve zincirleme milli devrimlerin kısa tarihsel bir devre içinde bir araya gelmesiyle sağlanacaktır. Bu gibi durumlara bizim kıtada büyük devrimci değişiklikler sırasında rastlanmıştır.

Bütün bunları gözönünde tutarak diyebiliriz ki, kıtamızda mevcut milli ayrıcalıklar, milli devrim stratejilerinin mozaiki andırmasından yana olanlara ve kıtamızın devrimci hareketi için ortak temele dayanan bir stratejiye sahip olma fikrini savunanlara karşı çıkanlara hak verdirmez.

Bizce, hatalı olan bir fikir daha vardır. Bu fikre göre, milletler, milli ayrıcalıklar ve sınırlar mevcut değildir; mevcut olsa bile, bunlar yapmadır ve halkları ayırmak ve zayıflatmak için emperyalistler tarafından meydana getirilmiştir. Bu görüşü savunanlara göre, devrim, her memlekette bir grup savaşçı olmak şartıyla, sınırları yok farzedebilir. Bu grupların dağlarda ayrı ayrı başlayacağı bir gerillâ hareketi, sonunda kıta ölçüsünde koordine edilebilir. Ancak, diyorlar, ayrı ayrı memleketlerde ayrı ayrı zamanlarda başlamış olsa da, devrim hareketi kıta ölçüsünde bir anti-emperyalist savaş şeklini alabilir ve almalıdır. Her memlekette politik şartlar ne olursa olsun, bu şartlar o memleketin içinde bulunduğu sınıf savaşına ne derecede bağlı bulunursa bulunsun, savaş az çok kısa bir süre içinde kıtayı baştanbaşa sarmalıdır. Ama sınıf savaşının ayrı ayrı ülkelerdeki özellikleri bu ülkelerin aynı zamanda olgunluğa erişmelerini ve aynı zamanda devrimin kısa askeri hareketlerine başlamalarını engellemektedir. Devrim için gerekli olan politik şartların eşit olmayan gelişmesi maddi gelişme seviyelerinin farklı olmasından da ileri geliyor. Bunlar farklı olduğu gibi, birlikte hareket de milli ve milletlerarası politikanın karışık etkenlerine bağlıdır. Sınıf savaşının daha yüksek bir aşamaya ulaşması için gerekli olan sübjektif şartların yaratılması (veya yaratılmaması) hiçbir zaman devrimciler tarafından iyi incelenmemiş karışık süreçlerin etkisi altındadır. Bunlar sosyal düşünce şeklini etkiler ve kollektif düşünce üzerinde yabancılaştıracı bir etki yapar.

Şimdi yukarıda sözü edilen meselelerin bir başka yönü ile de yüzyüze geliyoruz.

Milli etkenlere tamamen (veya kısmen) sırt çeviren devrimciler, kıtasal devrim stratejisini, askeri stratejiye irca ediyorlar. Bu da değişik memleketlerdeki sınıf savaşının konke şartları gözönünde tutulmadan (ya da kısmen tutulmadan) meydana getirilmektedir. Bu stratejinin esaslarını, hareket noktalarını, hemen de tamamen emperyalizmin halklarımıza dayattığı sömürü ve baskıda aramaktadırlar. Bu şekilde düşünenler, her memleketin içinde bulunduğu sınıf savaşının konke gelişme şartlarının

dışında, birçok memlekette birden kıtasal bir savaşa başlamanın ve onu geliştirmenin mümkün olduğunu iddia ediyorlar. «Savaşmak isteyenler»in başlayacağı bir harbin politik savaşı daha yüksek bir dereceye ulaştıracağı, bunun da devrim için gereken şartları doğuracağını ileri sürüyorlar. Demek oluyor ki, harbin «başka yollarla politikanın devamı» olmaktan çıktığı ve politikanın «harbin devamı» haline geldiği görülüyor...

Bu anlayış, eninde sonunda, emperyalizmin tam yenilmezliğini göstermesi ve onun kıtamızda bütün yeni ulusal devrimleri engelleme gücünün kabulü ile sonuçlanabilir.

Güney Amerika devrimi için ortak bir strateji zorunluğunun, gelişmemizin ortak objektif etkenlerinden ileri geldiği açıktır. Ayrıca, yeni ortak eğilimlerden ve karşımızda ortak bir düşmanın bulunmasından da bu zorunluk doğmaktadır. Kanımıza göre, ortak bir strateji, milletleri, ayrı gelişme seviyelerini, devrimci sürecin ayrı olgunluk derecelerini ve sınıf savaşını ortadan kaldırmaz. Ortak kıta stratejisi, ortak nitelikleri ve özellikleri hesaba katmalıdır. Yenilgiye uğramamanın şartı budur. Yarı gerçekçilik hiçbir zaman gerçekçilik değildir. Bundan ötürü de devrim için faydalı ve gerçekçi bir teoriye temel olamaz.

Devrimci sürecin kıtasal dinamiği

Güney Amerikada devrimci hareket tarihi, devrimci fırtınaların ve gerileme karşı saldırılarının (yahut devrimci sürecin zayıfladığı devirlerin) kıtamızda birbiri ardından geldiğini gösteriyor. Bu devirlerden her birinin uzun veya kısa «gerileme» ve «ilerleme» aşamaları oluyor. Burada söz konusu olan kıtada tarihsel gelişmenin dinamizmidir. Çünkü hareketin «ilerleme» ve «gerileme» si Güney Amerikanın değişik memleketlerinde (farklı şartlara sahip olsalar da) aşağı yukarı aynı zamanlara rastlıyor.

Bunlar, Güney Amerika toplumlarının yapılarındaki bunalımın ilerlemesi, durumun devamlı ağırlaşmasıdır. Bunalımın geçtiği değişik aşamalar nispeten sürekli devirlerde (özellikle içinde yaşadığımız uzun devrim fırtınası devrinde, devrim sürecinin az veya çok maddi temelini teşkil etmektedir. Geleneksel sosyal-ekonomik yapıların kıtasal bunalımı tearisini R. Arismendi yoldaşa borçluyuz. Diğer bazı eserler bu teorinin derinleştirilip tamamlanmasına yardım etmiştir. (Örneğin, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» Dergisinin 1967 yılı 5.-nci sayısında bu konuyu ele alan yazı.) Bununla beraber, yapıların bunalımı hakkındaki bilimsel teorinin son şeklini bulduğunu iddia edemeyiz. Bu tearinin öneminden şüphe edenler de vardır. Bize gelince, biz de birçokları gibi, yapıların bunalımı anlayışının gerçek ve objektif bir süreci yansıttığı, ve bunun çevrimsel bunalımlarla karıştırılmaması gerektiği kanısındayız. Yine kanımıza göre, kapitalizmin genel

bunalımı teorisi, yapıların bunalımını ne tanımlar, ne de anlatabilir. Bu, ikinci bunalım birincisinin ayrılmaz bir parçası olmasına rağmen böyledir.

Kıta memleketlerinde devrimci hareketin nispeten kısa olan gerileme ve ilerleme aşamalarına gelince, kanımıza göre, bunun maddi sebebini çevrimsel (konjonktürel) bunalımlarda, daha doğrusu ekonomik bunalım ve gelişmenin nispi olarak birbirine girmesinde aramak gerektir. Bu da, bağımlı ekonomimiz için önemi çok büyük olan Güney Amerika ham maddelerinin sürümü ile bağlıdır.

Gerileme ile ilerlemenin nispi olarak birbirine rastlayışı bize devrimci sürecin değişik yönlerini bölge ve kıta ölçüsünde ahenkleştirme olanağını vermektedir.

Bu tarihsel gelişmelerin «etkililiğini» yükseltmenin mümkün olduğu görülmektedir. Geçmişte olduğu gibi, ilerleme devirleri, zorbalık rejimlerinin yıkılışı ile sonuçlanan zincirleme bir reaksiyona sebep oluyor. Devrimci kuvvetlerin ahenkleştirilmesi ve faaliyeti, bugün emperyalizme ve oligarşiye arka arkaya darbeler indirme imkânını halklara vermektedir.

Şu son yıllarda Güney Amerika devrimi arka arkaya yenilgilere uğradı. Bu yenilgileri hem silâhlı savaşların sürdüğü memleketlerde, hem de barışçı geçiş yolları arayan ülkelerde görüyoruz. Sanki Marks 1848–1849 yıllarında Fransa hakkında şu satırları yazarken, 1963–1967 yıllarının Güney Amerikasını düşünmüştür: «Sayısı az bazı başlıkları bir yana bırakırsak, devrim tarihinin az veya çok önemli her bölümü şu başlığı taşır: «*Devrimin yenilgisi!*»

Ama bu yenilgilerde ölen devrim değildi. Ölen, devrim öncesi geleneklerin kalıntılarıydı; henüz had sınıf çelişmesi derecesine gelmemiş sosyal ilişkilerin sonuçlarıydı. Ölenler insanlardı; devrimci partinin Şubat Devriminden önce âzade olmadığı hayaller, tasavvurlar, tasarıları; ve devrimci partiyi bunlardan Şubat zaferi değil, ancak bir sıra yenilgiler kurtarabilirdi.

Kısacası, devrim ilerliyor ve kendine yol açıyordu. Ama bu yolu, doğru-dan doğruya başarılarıyla değil; aksine, sağlam ve birleşik bir karşı-devrim doğurarak, bir düşman yartarak açıyordu. Ve bu düşmana karşı savaştı ki, darbe partisini zamanla olgunlaştırarak gerçek bir devrimci parti haline getiriyordu.»

Kesin savaşlara bundan sonra, yakın bir gelecekte girilecektir. Kanımıza göre, başka Güney Amerika memleketlerinde devrimin bu yakın gelecekte başarılar kazanabilmesi için, her memlekette ve kıta ölçüsünde bütün devrimci kuvvetlerin birliği kaçınılmaz bir şarttır.

Güney Amerikada devrim sürecinin değişik yönlerinin bölge ve kıta ölçüsünde ahenkleştirilmesi gerekmektedir. Bu, her partinin her devrimci

hareket ve teşkilâtın, kendi memleketinin sınıf savaşına ve özelliklerine göre kendi politikasını tesbitte tam bağımsızlığına saygı göstermekle mümkündür. Değişik ve bağımsız hareketler arasındaki bu ahenkleştirme, kardeş halkların devrimci akımları arasında – düşmana karşı savaşın hattı veya şekli hakkında her hangi bir şart koşulmadan – pratik bir dayanışma ve işbirliği ile başlayabilir.

Yığınları kazanma ve iktidarı alma çabalarımızın etkili olması için gerekli şartlardan biri de strateji ve taktik açıklığıdır.

Bu amaçlara ulaşmanın yolu, bize göre, eylem birliği, pratik dayanışma, kardeşçe münakaşa ve devrimimizin bizi karşılaştırdığı meselelerin eleştirilmesidir.

San Salvador,
Eylül, 1967

Sosyalizm ile kapitalizmin bazı ekonomik gelişme eğilimleri

Valentin Terehof

Hayat, bugünkü çağın, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağı olduğunu söyleyen Marksizm-Leninizmin bu temel iddiasını mütemadiyen doğrulamaktadır. Ama kapitalizmin çöküşü, dümdüz dikey bir çizgi takip etmiyor. Kapitalizm, tepki göstermeden, tarihsel kaderinin gerçekleşmesini beklemiyor; aksine, ömrünü uzatmak için bütün güçlerini seferber ediyor. Ekim Devriminin 50.-nci yıldönümü münasebetiyle Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez Komitesinin yayınladığı bildiride şöyle denilmekteydi: Çağdaş kapitalizm, her şeyden önce, iki dünya sistemi arasında yürütülen savaş şekillerine kendini uyduran tekelci devlet kapitalizmidir. Kendini bu yeni şartlara uydurmaya çalışan dünya kapitalizmi, ömrünü uzatabilmek için, yeni metodlar, yeni savaş şekilleri aramaktadır. 1929–1932 dünya buhranı ile temellerine kadar sarsılan kapitalizm, devletin iktisadi gelişmeye müdahalesini arttırıyor; Ortak Pazar tipinde ortaklıklar kurarak, entegrasyon süreçlerinde iktisadi denge ve teşvik edici yeni yollar arıyor. Eski sömürgelerinden, bağımlı ülkelerden kovulan kapitalizm, yeni-sömürgeciliğin daha kurnaz, daha ince metodlarını tesbit ediyor. Bu politika, tarihsel gelişimin genel eğilimini değiştiremez, ama emperyalistlere, çevrimsel iniş-çıkışların hafifletilmesi, iktisadi gelişme tempolarının hızlanması, işsizliğin azaltılması vb. gibi geçici başarılar sağlayabilir.

Yeni toplumsal düzenin kapitalizmden başlıca üstünlüklerinden biri, sosyalizmin zamanı hızlandırabilme özelliğidir. Şöyle ki, sömürden kurtulan haklar onbeş-yirmi yıl içinde, kapitalist sistemde yüzyıllar gerektiren yolu katedebiliyor. Birçok ülke, yüzyıllık gecikmelerini nispeten kısa süreler içinde kapatabiliyor. Ekonomiye, kültüre eksiksiz bir gelişim sağlanıyor, halk kitlelerinin yaşama seviyesi hızla yükseliyor. O zamana kadar sadece tarımla uğraşmış olan ülkeler sanayileşiyor. Sosyalist ülkelerde bugün, sanayi, bütün üretimin (sanayi ve tarım) dörtte üçünü sağlaması, büyük anlam taşıyan bir gerçektir.

Başlıca sonuçlar

Kapitalizmle yürüttüğü yarışmada sosyalizmin başarılarını sağlayan, gelecekteki zaferlerini garanti altına alan başlıca etkenlerden biri zaman kazancıdır. Sosyalizmin kuruluş tarihi boyunca, kardeş ülkeler ekonomilerini ve özellikle sanayi üretimlerini, kapitalist ülkelerdeki artış oranlarına nispetle, çok daha yüksek ve dengeli tempolarla geliştirdiler.

TABLO I

Sanayi üretimindeki artış oranlarının yıllık ortalamaları (% olarak)

	Yıllar			
	1951—1966	1951—1955	1956—1960	1961—1965
Dünya bilânçosu	7,3	7,9	7,0	6,3
Sosyalist ülkeler	11,3	13,7	13,6	7,4
İktisadi Yardımlaşma				
Konseyine dahil ülkeler	10,5	13,6	10,1	8,3
Sovyetler B.	10,6	13,2	10,4	8,5
Kapitalist ülkeler	5,7	6,3	4,4	6,0
Ortak Pazar ülkeleri	6,9	8,7	6,8	5,8
Amerika B.D.	4,7	5,2	2,4	5,7
Kalkınmaya başlayan ülkeler	8,4	9,4	7,9	8,0

Görüldüğü gibi, ele alınan süre boyunca ve bu süreyi meydana getiren dönemlerde, sosyalist ülkelerdeki sanayi üretiminin artış oranı, sosyalist üretimin etkisiyle artmış olan genel dünya artış oranından ve kapitalist ülkelerdeki sanayi üretiminin artış oranından yüksek olmuştur. İktisadi Yardımlaşma Konseyi (İ.Y.K.) ne dahil ülkelerin endüstrisinde artış oranları, Ortak Pazar ülkelerinin artış oranından daima yüksektir. Sovyetler Birliğinin endüstrisinde artış oranları Amerikadakilerden çok daha yüksektir.

Bu yüksek artış oranları sayesinde, sosyalist ülkeler, sanayi üretimlerinin hacmini çok daha çabuk arttırabiliyorlar. Meselâ, 1951—1966 yılları arasında, dünya sosyalist sisteminin sanayi üretimi 5,6 kat arttı. Kapitalist ülkelerde, üretim 2,4 kat arttı. Kalkınma yoluna girmiş ülkelerde ise, bu oran 3,6 idi. İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerde ve aynı dönem içinde sanayi üretimi 5 kat arttı. Ortak Pazar ülkelerinde ise, sadece 2,9 kat arttı.

Sosyalist ülkelerdeki hızlı sanayi gelişmesinin sonucu olarak, dünya sanayi üretiminde, güçler dengesi tamamiyle değişti. 1937-de sosyalist

devletler dünya sanayi üretiminin onda birini bile sağlayamıyordu. 1950-de, sosyalist ülkelere düşen pay, dünya sanayi üretiminin beşte birini teşkil ediyordu. Bugün beşte ikisini bulmaktadır. İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkeler dünya sanayi üretiminin üçte birini sağlamaktadır.

Daha şimdiden, dünya sosyalist sistemi içinde, adam başına düşen sanayi üretimi, dünyanın diğer kısmına nispetle, çok daha yüksektir. Hiç şüphesiz, şu noktayı da gözönünde tutmalıyız: Dünyanın sosyalist sisteme dahil olmıyan kesiminde yaşayan nüfusun üçte ikisi, sanayi üretimi henüz çok düşük bir seviyede bulunan, yeni kalkınmaya başlıyan ülkelere yaşamaktadır. Bu şartlar içinde bizler için asıl mesele, sosyalist olmıyan dünyada nüfus başına düşen üretime yetişmek değil; bu üretimi geçmektir. Bu hale zaten gelmiş bulunuyoruz. Bu bakımdan da sosyalist ülkeler büyük başarılar elde etmiştir. Ama yapılacak işler daha pek çoktur. Bütün dünyada, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerde ve Ortak Pazar ülkelerinde, temel sanayi ürünü olarak, nüfus başına düşen üretim oranlarıyla ilgili bazı veriler aşağıdaki tabloda toplanmıştır:

TABLO II
Başlıca sanayi ürünlerinin üretiminde nüfus başına düşen pay:

	1950	Yıllar 1960	1966
Elektrik (kw-s)			
Dünya bilânçosu	395	782	1.104
İ.Y.K. ülkeleri	500	1.302	2.171
Ortak Pazar ülkeleri	791	1.663	2.347
İ.Y.K. ülkelerinin Ortak Pazara nispeti (%)	63,2	78,3	92,5
Çelik (kilo)			
Dünya bilânçosu	75	116	141
İ.Y.K. ülkeleri	133	277	378
Ortak Pazar ülkeleri	205	430	470
İ.Y.K. ülkelerinin Ortak Pazara nispeti (%)	64,9	64,4	80,4
Plâstikler ve sentetik lâstikler (kilo)			
Dünya bilânçosu	0,6	2,2	4,5
İ.Y.K. ülkeleri	...	1,8	4,7
Ortak Pazar ülkeleri	1,0	10,3	24,6
İ.Y.K. ülkelerinin Ortak Pazara nispeti (%)	...	17,5	19,1

	1950	Yıllar 1960	1966
<i>İmkyasal gübreler (kilo)</i>			
Dünya bilânçosu	5,7	9,4	14,2
Y.K. ülkeleri	11,1	20,6	40,0
Ortak Pazar ülkeleri	28,3	52,6	64,4
Y.K. ülkelerinin			
Ortak Pazara nispeti (%)	39,2	39,2	62,1
<i>İmimento (kilo)</i>			
Dünya bilânçosu	53	106	134
Y.K. ülkeleri	69	219	338
Ortak Pazar ülkeleri	178	364	495
Y.K. ülkelerinin			
Ortak Pazara nispeti (%)	38,8	60,2	68,3

Bu tablodan çıkartılacak başlıca iki sonuç vardır: Birincisi, İktisadi yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelere, temel sanayi üretimi alanında, üfus başına düşen üretim payı ortalama dünya ölçüsünden çok yüksektir. İkinci, üretim payı, yüzyıllarca önce sanayileşmeye başlamış bulunan gelişmiş Avrupa kapitalist ülkelerindeki seviyeye hızla yaklaşmaktadır.

Tarım üretimi alanında da, sosyalist ülkeler inkâr edilmez başarılar elde etti. Sosyalizmin en büyük zaferi köylüleri sosyalist ve kooperatif eliştirme yoluna sokmuş olmasıdır. Sosyalist ülkelerin tarımında, sosyalist üretici, tarım üretiminin % 90-ından fazlasını sağlamaktadır. Gerçekleşmiş değişikliklerin önemini anlıyabilmek için, bugün sosyalist olan ülkelerin çoğunda, köyün eski durumunu hatırlamak lâzım: köy, yoksulluk, bakalet deryası idi. Köylülerin büyük çoğunluğunda toprak yoktu. Çalışma araçları ilkel. Üretim çok düşüktü. Tek sözle, köyde süregelen bir gıdasızlık ve çoğu zaman açlık hüküm sürüyordu.

Sosyalizm bu duruma kesinlikle son vermiş bulunmaktadır. Kooperatiflerde toplanmış köylülere kültür ve refah içinde yaşayacak şartlar temin edilmektedir.

Köylü kooperatiflerini kurma sürecinin her yerde ve her zaman kolay olduğunu iddia etmek gerçeklere uymaz. Önemli olan mesele şudur: Sosyalist ülkelerde, kooperatif sistem, kişisel tarım işletmesinden üstün olduğunu artık ispatlamıştır.

Gerçeklere bakalım: 1952-1956 yılları döneminde, tarım alanında yıllık ortalama üretim hacmini 100 diye ele alırsak, 1966-daki üretim endeksinin, üstün dünyada 137-yi, İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde 163-ü

bulduğunu görürüz. Başka bir deyişle, o yıllar içinde, İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinin tarımı, bütün dünyadaki tarıma nispetle, çok daha çabuk gelişmiştir. Karşılaştırma için de şu sayıları verelim: 1965-de bu oran Fransada 136, İtalyada 123 olmuştur.

TABLO III
*İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinin dünya
üretimindeki payı (% olarak)*

	1951—1955	Yıllar 1961—1965	1966
<i>Üretim:</i>			
Tahıl ve baklagiller	16,8	17,8	21,3
Buğday	27,2	31,5	42,3
Çavdar	73,9	76,0	77,3
Arpa	19,1	26,7	31,9
Mısır (tane)	9,4	10,9	9,8
Şeker pancarı	44,0	50,5	54,0
Patates	51,1	53,2	54,4
Süt	21,1 ⁽¹⁾	26,2 ⁽²⁾	28,6
Büyükbaş hayvan	10,5 ⁽¹⁾	10,6 ⁽²⁾	11,8
Kullanılan traktör	11,4 ⁽¹⁾	13,2 ⁽²⁾	16,2
Kullanılan kimyasal gübre	17,1 ⁽¹⁾	19,5 ⁽²⁾	27,0

(¹) 1950, (²) 1960

Bu verileri incelerken, çok önemli bir noktayı gözönünde tutmak zorundayız: İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin nüfusu, dünya nüfusunun onda birini ancak teşkil etmektedir. Başlıca tarım ürünlerinin dünya üretiminde İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkeleri payının gitgide yükselmesi, sosyalist tarımın bir bunalım geçirdiğini söyleyen burjuva propagandalarının temelsizliğini ispatlayan en güçlü delildir.

Bununla beraber, tarımsal gelişmede elde ettikleri büyük başarılarla rağmen, sosyalist ülkeler, tarımsal üretimde sağlanan seviyeden hiç de memnun değildirler. Bilindiği gibi, bazı yıllar, sosyalist ülkeler kapitalist pazarlardan önemli miktarda buğday satın almak zorunda kalmıştır. Genel tüketimin artışı tarım alanında daha büyük başarılar gerektiriyor. Bu yüzden de sosyalist ülkeler bugün tarımda devamlı bir gelişme sağlayacak geniş ve kesin tedbirler almaktadır.

Sosyalist üretimin ana nedefi, *halkın maddi refahını ve kültür seviyesini her bakımdan yükseltmektir*. Sosyalist ülkeler bugün dünyaya şu gerçeği

ispatlamıştır: Sosyalist üretim şekli, çok kısa süreler içinde, halk kitlelerinin hayat şartlarını büyük ölçüde yükseltebilir. Çağımıza gelinceye kadar, hiçbir toplumsal – iktisadi sistem, yirmi, hattâ elli yıl içinde, halkın refah, kültür ve sağlık seviyesini bu kadar yükseltmemiştir. Sosyalizm bunu yapabildi. Hiç şüphesiz, sosyalist ülkeler, en gelişmiş bazı kapitalist ülkelerdeki genel maddi refah seviyesine henüz ulaşmış değildir. Bu sorunun da çözülmesi lâzımdır. Sosyalist ülkeler bu yolda da büyük başarılar elde ediyor. Ama öte yandan, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkeler ile gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki farkın gittikçe azaldığı da bir gerçektir.

Bilindiği gibi, hayat seviyesinin yükselmesini sağlayan kaynak, milli gelir hacminin artmasıdır. Kapitalist ülkelere nispetle, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerde, milli gelir çok çabuk artmaktadır. Örneğin, 1951–1965 yıllarında İ.Y.K. ülkelerinde milli gelir 3,33 kat artmıştır. Kapitalist ülkelerde milli gelirdeki artış sadece 1,89 kat olmuştur. Ortak Pazar ülkelerinde bu artış 2,33 katı bulmuştur. Bugün İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkeleri, yaklaşık olarak, dünya milli gelirinin dörtte birini sağlamaktadır.

İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkeleri gelişmiş kapitalist ülkelerin seviyesine devamlı şekilde yaklaşmaktadır. Hattâ, bazı gıda maddelerinin nüfus başına düşen tüketimi bakımından, İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkeleri, gelişmiş bazı kapitalist ülkeleri geçmişlerdir. Eğitim, sağlık, sosyal sigorta alanlarında sosyalist ülkelerin elde ettiği sonuçların önemi, vardığı düzey yüksekliği, dünyaca kabul edilmektedir. Bu da halkın maddi refahında, kültür seviyesinde devamlı ve hızlı gelişme olanakları sağlayan ve gerçekleştiren yeni toplumsal düzenin faydalarını ispat etmektedir.

İktisadi yarışmada perspektifler (olanaklar)

Bugünkü aşamada, iki dünya sistemi arasındaki iktisadi yarışmanın başlıca özelliği, çok yoğun bir bilimsel ve teknik ilerleme ortamı içinde gelişmesidir. Bu özellik, yarışmanın hem bilânçası ve olanakları, hem de gidişatı hakkında verilen hükümlere etki yapmaktadır. Bugün yarışmanın nitelik yönleri, yani toplumsal üretimin etkililiğini, en hızlı bilimsel ve teknik ilerleyişi sağlama yeteneğini gösteren özellikler, daima birinci plâna geliyor. Mesele, üretilen mal hacimlerinde üstünlüğü sağlamakla bitmiyor; asıl mesele, aynı zamanda, toplumsal üretimde, ve kapitalist sisteme nispetle, daha yüksek bir etkililik seviyesine varmakta, sosyalist iktisadi yönetim prensibinin tam mânâsıyla gerçekleşmesini sağlamakta, yani asgari toplumsal emek sarfiyatıyla halka azami sonuçlar temin etmektedir.

Kapitalizmle ekonomik yarışmada zaferin yolunu açan anahtar, bilimsel ve teknik devrimi kavrayarak toplumsal üretimde dünyanın en yüksek etkililik derecesine varmaktır.

Büyük makine üretiminde etkililiği gösteren en önemli belirtilerden biri, eylem halindeki üretim cihazının (sosyalizmde bu toplumsal emek birikimi veya esas üretim tahsisleri; kapitalizmde temel sermayedir) değeri ile üretilen ürünün değeri arasındaki arandır. Buna fond-değer diyoruz. Kolayca anlaşılacağı gibi, bir maddi nimet birimi üretimi için sarfedilen kaynakların ve araçların değer toplamı azalırsa, yani üretimin fond-değeri indirilirse, bu azalış (diğer şartlar da değişmediği takdirde) toplumsal üretimin etkililiğinde bir artışı gösterir. Tersine, bu toplamdaki artış ise, bu etkililikte bir azalışı gösterir.

Gelişmiş sanayi ülkelerinin – özellikle Amerikanın – geçmiş olduğu tecrübeler, bize şu gerçeği gösterir: Yeğîn (entansif) gelişme yoluna girilince, üretimin fond-değeri genellikle düşmeye yüz tutar. Belirli dönemlerde, özellikle temel sermaye kuvvetle artırıldığı ve yenilendiği takdirde, bu oranın yükseldiği de olur. Bugünkü dönemde, sosyalizmi kuran İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde, en hayati sorunlardan biri, toplumsal üretimde fond-değer yükselişi eğilimini durdurmaktır.

Sosyalist ülkeler yoğun gelişme yoluna geçerken, bu ülkelerin çoğunda gerçekleştirilen iktisadi dönüşümler sayesinde öyle yaygın üretim şartları meydana getirilmektedir ki, bu sayede üretimin fond-değeri ilkönce belli bir seviyede ayarlanmakta, daha sonra da azaltılabilmektedir.

Çalışma süresi birimi başına düşen üretim miktarını tâyin eden emekteki üretim gücü de, toplumsal üretimin etkililiğini tesbit eden önemli bir ölçü teşkil eder. Son zamanlara kadar, sosyalist ülkeler, sanayi alanında, üretim gücünün artış oranları bakımından, gelişmiş kapitalist ülkeleri geçmekte, üretim gücü seviyelerine hızla yaklaşıyordu. Bununla beraber, birkaç yıldan beri, gelişmiş kapitalist ülkelere nispetle, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin, prodüktivitedeki artış oranları alanında sağladığı üstünlük biraz azalmıştır.

Bu tablodaki sayılardan anlaşıldığı gibi, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin çoğunda, sanayide çalışan işçiler için, çalışma prodüktivitesinin ortalama yıllık artış oranları bu san beş yıl içinde düşmüştür. Oysa kapitalist ülkelerde (Fransa müstesna) bu oranlar biraz artmıştır. Örneğin, 1955–1966 yılları arasında, Sovyetler Birliğinde, endüstri alanında, emeğin prodüktivitesi seviyesi açısından, Amerika ile varolan ara pek fazla azaltılamamıştır. Amerikan endüstrisinde, emeğin prodüktivitesi, Sovyetler Birliğindeki prodüktivitenin 2 katıdır (hattâ 2 kat-tan fazla).

Kapitalizmde olduğu gibi, sosyalizmde de, emeğin prodüktivitesini arttırmak için, işçiye çağdaş çalışma araçları verilir, üretim makineleştirilir,

TABLO IV

Sanayi alanında çalışan işçilerin emeğinde, prodüktivitenin artış oranlarındaki yıllık ortalamaları (%₀ olarak)

	Yıllar		
	1951—1955	1956—1960	1961—1965
Bulgaristan	7,4	4,4	7,1
Macaristan	3,9	3,7	4,9
Polonya	9,6	7,0	5,2
Romanya	8,3	8,0	7,6
Sovyetler Birliği	7,6	6,5	4,9
Çekoslovakya	8,4	7,1	3,7
A.B.D.	4,2	3,5	4,6
İngiltere	2,7	2,8	3,9
Fransa	5,7	6,5	3,9
Federal Almanya	5,1	4,6	5,2

otomatikleştirilir, üretimin teknik ve örgüt düzeyi yükseltilir. İşçinin sağladığı emeğin yeğlilik (entansifikasyon) düzeyi de fevkalâde önemli bir rol oynar. Ama bu son etken, kapitalizmde başka, sosyalizmde başka şekiller alır. Kapitalist sistemde, emekçiyi vaktinden evvel yıpratın insanlık-dışı yeğleştirme metotlarına karşılık, sosyalizmin samimi endişesi, işçinin emeğindeki prodüktiviteyi arttıracak, ihtisasını devamlı şekilde geliştirecek, genel kültür düzeyini yükseltecek en olumlu şartları yaratmaktır. Bu da, hiç şüphesiz, kapitalist yeğleştirme sürecinden daha karmaşık, daha çok yönlü, bambaşka nitelikte bir teşebbüstür. Her şeyimizi yeren komünizm aleyhtarları bu farkın lâfını etmekten pek hoşlanmazlar.

Yapılan incelemelerden anlaşıldığına göre, üretimin etkililiği ile ilgili birçok noktada, İktisadi Yardımlaşma Kanseyi'ne dahil ülkeler, en gelişmiş kapitalist ülkelerin hâlâ gerisindedir. Ama İktisadi Yardımlaşma Kanseyi ülkeleri, çağdaş üretici güçlerini nispeten kısa bir süre önce yaratmışlardır. Öte yandan, iki dünya sistemi arasında yürütülen yarışma ortamında, bilimsel ve teknik ilerlemelerin hızlanmasıyla, sosyalist ülkelerin karşısına aradaki mesafeyi kapatacak birçok olanak çıkmaktadır.

Bugünkü şartlar içinde, bir ülke (veya bir grup ülkenin) ekonomisinin dünya işbölümüne ne dereceye kadar bağlı olduğu da, toplumsal üretimde etkililiğin gelişimini şiddetle etkileyen bir faktördür. Üretici güçler bugün öyle bir düzeye varmış bulunuyor ki, dünyadan tecrit edilmiş bir ülkenin

şartları içinde, bu güçler daha yavaş gelişir, milli emek usa aykırı bir şekilde çarçur edilir. Bir ülke, dünya işbölümüne faal şekilde katılırsa, bu alandaki kolaylıklardan azami derecede faydalanırsa, milli üretiminin etkililiği hızla arttırılabilir, milli emekten tasarruf edilebilir. Gitgide artan entegrasyon süreçlerinin, bugünkü dünyanın başlıca özelliği haline gelmesi elbette bir tesadüf değildir.

İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkeler dış iktisadi alış-verişlerinde büyük gelişmeler kaydetmiştir. Gerek bu ülkeler arasında, gerekse bu ülkelerle başka ülkeler arasındaki ticaret, yıldan yıla gelişiyor. Sosyalist ülkeler arasındaki işbölümü, bu işbölümünün, üretimde ihtisaslaşma ve işbirliği gibi ilerici şekilleri yıldan yıla kesinleşiyor. Ama bu alanda henüz başvurulmamış kaynaklar ve olanaklar muazzamdır.

Üretim güçlerindeki gelişimin niteliği, toplumsal üretimin etkililik düzeyine şiddetle tesir eden bir faktördür. Bilindiği gibi, üretimdeki artış, bir yandan üretici güçlerin maddi kaynakları (üretim hacmi ve el emeği miktarı)nın nicel gelişimine; öte yandan, toplumsal emeğin etkililiğini yükselten faktörler (üretim araçlarında teknik ilerlemeler, daha kalifiye işçilerin kullanılması, yeni bilimsel buluşlar, bu buluşların teknikte kullanılışı vb.) deki nitel değişmelere bağlıdır. Üretimin maddi kaynakları sadece nicel bakımdan arttırılarak, üretimde sağlanabilecek bir artış da mümkündür. (Üretim faktörlerinin nitel gelişimiyle sağlanan artıştan farklı olarak). Birinci gelişim yoluna ekstansif (yayıcı), ikincisine entansif (yeğînleştirici) adı verilir. Hiç şüphesiz, pratikte, sadece yayıcı veya sadece yeğînleştirici bir gelişim mümkün değildir. İki gelişme yolu birbirini tamamlar. Ama dünyadaki bütün sanayi devletlerinin tarihinde, bu yollar-
dan birine daha önem verildiği dönemler olmuştur.

Son zamanlara kadar, sosyalist ülkelerdeki gelişim, yayıcı yolu izlemiştir: Üretimdeki artışı sağlayan faktör, her şeyden önce, üretim kaynaklarının genişletilmesiydi. Teknik gelişim temposu nispeten ağırdı. Sosyalist ülkelerin çoğu, az çok gelişmiş bir sanayi temelinden hareket etmemiştir. Öte yandan, el emeği fazlaydı. Tarımda yapılan kolektivizasyon ve maki-neleşme, bu el emeğini arttırmıştı. Bu şartlar içinde, sanayi üretimine gettikçe daha çok insan aktarmak, milli işçi sınıfının kadrolarını meydana getirmek ve çoğaltmak suretiyle, bir an önce yeni üretim imkânları yaratmak şarttı.

Bununla beraber, çok önemli bir noktayı ısrarla belirtmemiz gerek: Bizi yerenlerin sık sık başvurduğu bir safsatanın aksine, yayıcı gelişim, muhakkak üretimin etkisizliği demek değildir. Toplumsal üretime artı-el emeğini yerleştirmeyi bilen yayıcı, ama hızlı bir gelişim, iktisadi bakımdan geçerlidir. Üretim kaynaklarının yayıcı şekilde kullanılmasıyla, canlı emeğin prodüktivitesinde artış yavaşlarsa bile, üretim etkili bir şekilde artabilir. Ama bir şartla: Üretimin genel etkililiği (başka bir deyişle, hem maddi, hem canlı emeğin prodüktivitesi) de artmalıdır.

Böylelikle, köydeki gizli işsizliğin ortadan kaldırılması, köylünün sosyalist gelişim yoluna sokulması gibi önemli toplumsal sorunlara çözüm yolları bulma zorunluluğu devam ettikçe; üretim sermayesi gittikçe artan sanayiye daha çok insan aktarmakla; toplumsal üretimde, el emeği fazlasını tarımda tutarak, sanayi donatımını daha mükemmel hale getirmek suretiyle sağlanacak artıştan daha hızlı bir artış temin edilebildikçe; bu şartlar devam ettikçe; yayıcı gelişim yolu, tarihsel bakımdan geçerli olacağı gibi, birçok faydalar da sağlayabilir.

İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin çoğunda, gelişme, bu evreyi çoktan aşmıştır. Bu ülkelerin bazılarında, yayıcı artış kaynakları artık tükenmiştir. Bazılarında ise, sanayi üretim olanaklarının yayıcı gelişimiyle elde edilen sonuçlar (kullanılabilecek fazla el emeği varsa bile) şimdiye kadar kurulmuş olan üretim sermayesini modernleştirmek ve yenileştirmek suretiyle elde edilebilecek iktisadi sonuçlardan daha düşük kalıyor. Bu da, hiç şüphesiz, milli gelirdeki artış tempolarını, toplumsal üretimin etkililik oranlarını olumsuz yönden etkiliyor.

Toplumsal üretimin etkililiğini arttırmak için gereken başlıca şartlardan biri, sosyalist yönetim metotlarının, milli ekonominin yönetim ve plânlama şekil ve yollarının mükemmel hale getirilmesidir. Son zamanlara kadar, plânlamada ve yönetimde son kertesine varan bir merkezleştirme; iktisadi metotlardan fazla, idari yönetim metotlarına verilen önem; ticaret ve para ilişkilerine, maddi isteklendirme prensiplerine önem verilmemesi, sosyalist ülkelerde, iktisadi süreçleri düzenleme sisteminin özelliklerini teşkil ediyordu. İktisadi yönetimde, sosyalist ülkelerdeki gelişimin belirli bir aşamasında meydana gelen bu sistem, incelenmesi makalemizin çerçevesine girmiyen birtakım objektif şartların kaçınılmaz sonucuydu. Şurasını da belirtelim ki, bu yönetim sistemi birçok olumlu sonuç verdi.

Sosyalist ülkelerde, ekonomi geliştikçe, eski plânlama ve yönetim sisteminin oynadığı rolün sona erdiği, bugünkü şartlara uymadığı, köklü bir değişikliğe muhtaç olduğu anlaşıldı. İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin çoğu bu yola başvurarak, sosyalist üretimi arttırmak, etkililiğini yükseltmek üzere gereken şartları yaratma amacını güden iktisadi reformlara karar verdiler.

Böylelikle, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil sosyalist ülkeler gelişimlerinde yeni bir aşamaya girmiş bulunuyor. Sovyetler Birliği için, bu aşama komünizmin maddi ve teknik temellerini yaratma dönemidir. İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ndeki ülkelerin çoğu için, bu aşama, gelişmiş bir sosyalist toplumun kurulması dönemi demektir. Sosyalizmin ve komünizmin kurulmasıyla ilgili sorunlar, son zamanlarda toplanan kardeş partiler kongrelerinde enine boyuna incelenmiştir.

İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde sosyalizmi ve komünizmi kurma programlarının gerçekleştirilmesinde, büyük önem taşıyan bir etken, 1966–1970 dönemi için hazırlanan yeni beşyillik plânlardır. Bu plânlarla

ilgili sorunlar arasındaki farklara rağmen, plânlı gelişimin yeni aşamasında, İ.Y.K. ülkelerinin hepsinde az veya çok görülen ortak özellikler belirlemektedir. Bütün kardeş ülkelerin ortak amacı, teknik ilerlemenin sonuçlarından azami derecede faydalanmak, toplumsal üretimin bütününe yeğin bir şekilde geliştirmek, etkililiğini arttırmak suretiyle, sanayide ve tarımda büyük bir gelişme sağlamak, ve bu gelişmeye dayanarak, halkın hayat seviyesini oldukça geniş ölçüde yükseltmektir.

Yeni beşyillik plânlarında tesbit edilen başlıca amaçları incelersek, İ.Y. Konseyi'ne dahil bütün ülkeler için, milli gelirdeki, sanayi ve tarım üretimindeki artışların, 1966—1970 döneminde, bundan önceki dönemdeki artışları geçeceğini görürüz.

TABLO V

1966—1970 dönemi beşyillik plânlarının başlıca amaçları (% olarak artış)

	Milli gelir	Sanayi üretimi (toplam)	Köy ekonomisi (toplam)	Nüfus başına düşen gerçek gelir
Bulgaristan	50	70	30	30
Macaristan	19—21	32—36	13—15	14—16
Demok. Almanya	28—32	37—40	13—15	28
Moğolistan	30—31	70—80	38—40	16—17
Polonya	34	44	15,8—17,2	10
Romanya	47	66—73	26—32	25
Sovyetler Birliği	39	53	25	30
Çekoslovakya	31—32	37	15	17—18

İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinde kabul edilen yeni beşyillik plânlardaki en önemli sorun, toplumsal üretimde etkililiğin artırılması sorunudur. Konsey'e dahil ülkelerin çoğunda, üretim birikiminde nispeten dengeli ölçülerin korunması, bugünkü dönemin başlıca özelliği olacaktır. İktisadi artış, birikim sermayesinin nispi artışıyla değil, daha usa uygun işletilmesiyle sağlanacaktır. Toplumsal üretimin I. ve II. kesimleri arasındaki oranlarda oldukça önemli bir artış olacaktır. Bu sonuca varmak için, gerek tarımda, gerekse tüketim malları üreten kollarında gelişim hızlandırılacaktır. Üretici güçlerin gelişiminde bugün varılan yüksek düzey sayesinde, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkeler, üretim araçları üreten kolların (A grubu) artış temposunu, tüketim malları üreten kolların (B grubu) artış temposuna yakınlatacak durumdadır. Üstelik, bilindiği

gibi, Sovyetler Birliğinde, 1968 yılında, B grubunun artış oranı % 8,6'yi; A grubunun artış oranı da % 7,9'u bulacaktır.

İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinin ağır sanayiinde çok önemli yapı değişiklikleri gerçekleştirilecektir. Teknik ilerlemeyi sağlayacak, toplumsal üretimin bütününde yapıları daha mükemmel hale getirecek kollar (elektro-enerjetik, makine yapımı, kimya), artış oranları diğer sanayi kollarına nispetle daha yüksek olacaktır.

Yapılarda düşünülen değişmelerin gerçekleşmesi; milli ekonominin bütün kollarındaki teknik düzeyin yükselmesi; makineleşme ve otomatizasyonun büyük ölçüde kullanılması; en ileri teknolojilerin uygulanması; üretim süreçlerinde kimyaya ve elektriğe daha geniş yer verilmesi; çok zengin ilkel maddelerin kullanılması vb., toplumsal üretimdeki bazı etkililik oranlarının yükselmesini sağlayacaktır. Örneğin, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin çoğunda, endüstride, emek prodüktivitesinin artış oranı yükselecektir. Konsey ülkelerinin iktisadi gelişmesinde, emek-teki prodüktivitenin oynadığı rolün gittikçe artan önemi 6 numaralı tabloda belirmektedir.

TABLO VI

Emeğin prodüktivitesini arttırarak sanayi üretiminde elde edilen artış (% olarak)

	Yıllar	
	1961—1965	1966—1970
Bulgaristan	68	76
Macaristan	70	80
Demok. Almanya	100	100
Polonya	68	76
Romanya	62	74
Çekoslovakya	69	90

1966—1970 beşyıllık dönemi içinde, sosyalist ülkelerin dış iktisadi ilişkileri de çok geliştirilecektir. Bugünkü tahminlere göre, dış ticaret hacmi 1966—1970 döneminde en azından 1,5 kat artacaktır.

Yeni beşyıllık plânın başlıca özelliğine gelince: Bu dönem içinde, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin çoğunda, iktisadın yönetiminde ve plânlanmasında uygulanacak yeni sistemdir. Çeşitli ülkelerde öngörülen iktisadi reformların çeşitliğine, aralarındaki farklara rağmen, bütün bu reformlar temelde birbirine benzemektedir. Bu reformlar süre-

cinde beliren özellik, iktisadi plânlı olarak yöneten sistemde, iktisadi hesap ve maddi isteklendirme prensiplerine gitgide daha çok yer veren metodlara geçilmesidir. Para ve ticaret ilişkileri daha çok hesaba katılıyor; merkezleştirilmiş ve plânlaştırılmış yönetim, üretim kolektiflerinin teşebbüslerine daha çok yer veriyor. Böylelikle, sosyalist ülkelerde daha esnek bir sistem meydana geliyor. Bu sistem de, sosyalizmin ve komünizmin kurulmasıyla ilgili iktisadi sorunları çözümliycek elverişli şartlar yaratıyor.

Yeni beşyıllık plânların gerçekleştirilmesi, iktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerine kapitalizmle yürüttükleri rekabet alanında önemli adımlar atıracaktır. Bugünkü tahminlere göre, İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerindeki sanayi üretimi 1966–1970 yılları içinde en azından 1,5 kat artacaktır. 1966 ve 1967 bilânçoları, İ.Y.K. ülkelerinin doğru yola girdiğini göstermiştir. Bu ülkelerin sanayi üretimi 1966 yılında % 8,3; 1967-de ise, yaklaşık olarak % 9,5 artmıştır. Son yıllarda, İktisadi Yardımlaşma Konseyi ülkelerinin çoğunda, sanayideki sonuçlar öngörülen plânları aşmıştır. Örneğin, 1967 yılında, Sovyetler Birliğinin sanayi üretiminin hacmi % 10 kadar artmıştır (plân % 7,3 lük bir artış öngörüyordu); Macaristanda gerçek artış % 9'u buldu (oysa plân % 4–6'lık bir artış öngörüyordu); Çekoslovakya da 1966–1967 dönemi iktisadi gelişiminde çok başarılı sonuçlar elde edildiği için, beşyıllık plânın ilk tahminleri yeniden gözden geçirildi: Yeni beşyıllık plân döneminde milli gelir öngörüldüğü gibi % 22–24 kadar değil, % 31–32 artacaktır. Sanayi üretiminde artış % 37'yi bulacaktır. (Oysa % 22–24'lük bir artış bekleniyordu).

Kapitalist ülkelerde ise, bundan önceki beşyıllık plân döneminin aksine, iki yıldır iktisadi durum çok bozulmuştur. 1966'da gelişmiş kapitalist ülkelerin sanayi üretimi % 7 artmıştır. Bu nispeten yüksek artış oranını, 1966'da sanayi üretimi % 9 kadar artan Amerika sağlamıştı. Ortak Pazar ülkelerinde artış oranı % 4,8; İngilterede % 1 olmuştur. 1967'de ise, gerek gelişmiş Batı Avrupa ülkeleri, gerekse Amerika, çok ciddi iktisadi güçlüklerle karşılaştılar. Bugünkü tahminlere göre, Amerikan sanayi üretiminin hacmi 1967'de sadece % 1 kadar artmıştır. Bu da, bütün kapitalist dünyanın iktisadi artış gücüne etki yapmıştır. 1967'de, gelişmiş kapitalist ülkelerde sanayi üretiminde elde edilen artış 1966'daki seviyeye ulaşmamıştır.

1966–1970 dönemi içinde, gelişmiş kapitalist ülkelerin 1961–1966 dönemindeki tempo ile gelişeceğini farzetsek bile, (buna hiç imkân olmadığı halde) 1970 yılında ve 1965 yılına nispetle, sanayi üretimi hacmi bu ülkelerde sadece 1,3 kat artmış olacaktır. Neticede, 1966–1970 beşyıllık plân döneminde, İktisadi Yardımlaşma Konseyi'ne dahil ülkelerin endüstrisi, kapitalist ülkelerin endüstrisinden çok daha hızlı bir tempo ile gelişmiş olacaktır.

Yeni beşyıllık plânlarda tesbit edilen hedefler ve ilk iki yılın bilânçoları bize şimdiden şunu ispatlamaktadır: 1966–1970 döneminde sosyalist ülke-

ler dünya üretiminde yeni bir duruma geçecek, kapitalizmle yürüttükleri iktisadi rekabette yeni başarılar elde edeceklerdir.

★

Oluş dönemini tamamlamış olan sosyalizm yeni güçler edindi, enerjisini, dinamizmini arttırdı. Sosyalizm yeni büyük işlerin eşiğindedir; gelişmiş sosyalizm yolunda komünizme doğru hızla, hiç durmadan ilerliyebilecek kadar olgunlaşmıştır. Bu gelişim önüne geçilmez bir süreç olacaktır. Bu süreç içinde de, yeni toplumsal düzen sağladığı faydaları büsbütün belli edecek, kapitalizmle yürütülen barışçı iktisadi yarışta kesin zafere ulaşacaktır. Tarihin objektif gidişatı budur. Sosyalist ülkeler halklarının isteği de budur.

Devrimci fikirlerin zaferi

Karl Marks'ın 150. doğum yıldönümü münasebetiyle, onun vatanı Almanya topraklarında kurulan sosyalist devletin başkenti Berlin'de, 2-4 Mayıs günlerinde milletlerarası bir bilimsel toplantı yapıldı. Bu toplantı, bilimsel sosyalizmin kurucusu Marks'ın dâvasının önemine hasredilmişti.

Bu forumda, dünyanın her tarafından Berlin'e gelmiş olan ve 57 ülkenin komünist ve işçi partilerini, sosyalist ve milli demokratik portilerini temsil eden kişiler fikir değiş-tokuşunda bulundular. Bunlar arasında Sovyetler Birliği, Bulgaristan, Polonya, Romanya, Macaristan, Çekoslovakya, Yugoslavya, Viyetnam, Kore, Birleşik Amerika, Japonya, İtalya, Fransa, Arap ülkeleri ve Lâtin Amerika komünist ve işçi partileri temsilcileri, Danimarka Sol-sosyalist Partisi, Norveç Sosyalist Halk Partisi, Afrika ülkeleri milli demokratik partileri temsilcileri vb. vardı. Toplantıda «Karl Marks'ın öğretisinin zamanımız için önemi ve hayati gücü» hakkındaki esas raporu, Alman Sosyalist Birlik Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri ve Alman Demokratik Cumhuriyeti Devlet Konseyi Başkanı Valter Ulbriht okudu.

Valter Ulbriht, Karl Marks'ın büyük hizmetlerinden birinin de bilimsel sosyalizmi işçi hareketiyle bağlaması olduğunu söyledi. Devrimci teoriyi pratikte yalnız işçi sınıfı uyguluyabilirdi ve uyguluyabilir. Dâhi bir bilgin olduğu kadar, amansız bir proleter devrimcisi niteliğini de kişiliğinde birleştiren Marks'ın politik eyleminin temelinde işte bu düşünce yatmaktadır.

Bundan elli yıl önce, Rus proletaryası, köylülerle birlik halinde ve Marksist-Leninist partisinin önderliğinde olarak, Marksizmin eski toplumu eleştiren ve onu yıkacak olan devrimci gücünden faydalanmayı başardıktan başka, yeni toplumun yapıcı gücü olan Marksist öğretinin uygulanması yolunda da ilk adımı attı. Marksizmin gerek eskiyi yıkıcı, gerekse yeniye yapıcı yönünün canlılığı ve gücü bugün dünya sosyalist sisteminin varlığı ile, milletlerarası komünist hareketinin dünyada en etkin politik güç halini almasıyla, anti-faşist ve anti-emperyalist hareketin serpilip gelişmesiyle tamamen doğrulanmaktadır. Ve Valter Ulbriht'in tesbit ettiği gibi, «Marks'ın öğretisi bugün dünyamızda en büyük ve en önemli siyasi ve mânevi harekettir».

Valter Ulbriht, raporundo, Marks'ın fikirlerinin üstüngelmesi dâvasına Lenin'in kesin katkısı üzerinde büyük bir dikkatle durdu. Bu katkı, Marks'ın fikirlerinin, her şeyden evvel emperyalizm ve proleter devrimi teorisinin yaratıcı olarak geliştirilmesi ve uygulanmasıdır. Büyük Oktobr ve onun eseri olan Sovyetler Birliği, Marksizmin bu gelişiminin ürünleridir. Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi'nin meydana getirdiği devlet ve toplum düzeni, sömürden azot sosyalist toplumun esas modeli olmuştur.

Sosyalist toplumda devlet ve iktisat yönetimi mekanizmasına değinen V. Ulbriht, plânlı ekonomiyi sosyalist sistemin hayati temeli olarak tanımladı. Bununla ilgili olarak, devlet plânlama örgütünün tüm sosyalist ekonomiyi koordine eden ve yöneten mekanizma sıfatıyla taşıdığı önemi belirtti. Sosyalist sistemin gelişmesiyle, bu gibi merkezi organlar, dikkatlerini, ekonomi yönetiminin – ekonomik ve sosyal teşhisler koyma sorunları da dahil – esas görünüşleri üzerinde gittikçe daha fazla yoğunlaştırmakta ve üretici bireylere daha geniş hareket serbestliği vermekte, daha büyük sorumluluk yüklemektedir.

Raporun önemli bir kısmı, «Kapital»in yayınlanmasından buyana kapitalist sistemin uğradığı değişikliklere rağmen, Marks'ın fikirlerinin çağdaş kapitalist dünyadaki etkinliğine ayrılmıştı. V. Ulbriht, üretim güçlerinin bağımsız gelişmesi teorisini reddederek, üretim ilişkilerinin bu bakımdan sınırlayıcı veya teşvikçi rolünü belirtti ve çağdaş kapitalizmin bilimsel-teknik devrim süreci içinde çelişkilerinin nasıl sertleştiğini gösterdi. Bu, bilimsel-teknik devrime bağlı olarak artmakta olan kapital birikimi ile, bunun kaçınılmaz sonucu olan emek birleşiminin kuvvetlenmesi arasındaki çelişmenin sertleşmesinde ifadesini bulur. Kapitalizmin, şimdiki güçlüklerini ayrıntılarıyla çözümlendiğimizde, «devlet tekelleri kapitalizmi çerçevesi içinde ne "kâr-pazar" mekanizmasının, ne de devlet ayarlamasının kendi fonksiyonlarını yerine getiremeyecekleri» ve «emperyalizmin çok yakın bir gelecekte henüz hiç karşılaşmadığı çelişkilerin kördönüsü içine düşeceği» sonucunu çıkarabiliriz.

V. Ulbriht, öte yandan, bilimsel-teknik devrimin, sosyalizmin dünya ölçüsünde gündeme girdiğini daha belirgin biçimde göstermekte olduğunu söyledi. Dünya sosyalist sistemini emperyalistler kampı ile kıyaslayarak sosyalizmin üstünlüğünü belirtti ve gelişmiş sosyalist toplumun bilimsel-teknik devrimi yapmasına, kapitalizmden üstünlüğünü daha da arttırmasına imkân verecek olan etkenleri saydı. Bu etkenler, yurttaşların devlet, ekonomi ve bütün toplum yönetimine bilinçli ve yapıcı olarak katılmalarında nitelik bakımından daha yüksek bir basamağa geçilmesi; halk ekonomisinde daha yüksek etkililiğe ulaşmak için sosyalizmin ekonomik kanunlarından faydalanma optimal sisteminin daha da geliştirilmesi; toplum hayatının bütün alanlarının, her şeyden önce maddi üretim, ilim ve araştırma işleri yönetimin bilimsel temele dayanılarak yetkinleştirilmesi; milletlerarası sosyalist işbirliğinin geliştirilmesi; öğrenim sisteminin daha mükemmel hale getirilmesidir.

V. Ulbriht yaptığı mukayeseli çözümlemenin sonucunu şu esasta formüle etti: Sosyalist ve bilimsel-teknik devrim tek süreçte birleşmek şartıyla, kuvvetler oranının sosyalizm ve anti-emperyalizm güçleri yararına bir hayli daha çabuk değişmesine basamak olacak bütün önşartlar artık meydana-dadır.

Ulbriht yoldaş, raporunun diğer kısmında, Marks'ın vatanında Marksiz-min somut olarak gerçekleştirilmesi süreci üzerinde ayrıntılarıyla durdu. Sovyetler Birliği'nin Alman faşizmini yenmesinin çözümleyici önemini ve keza Sovyet halklarının çok yönlü yardımlarının önemini belirttikten sonra, yüksek derecede gelişmiş sanayie ve yeğın bir çağdaş köy ekonomisine sahip bulunan Alman Demokratik Cumhuriyetinin somutlaştırdığı büyük başarıya ulaşmak için önce çözülmesi gereken spesifik problemlere değindi. Burada Alman Demokratik Cumhuriyetinin, Sovyetler Birliğinin tecrübesini yaratıcı olarak uygularken mekanik kopyacılıktan titizlikle kaçındığını belirtti. Ve şu izahatı verdi: Alman Sosyalist Birlik Partisi'nin geçen yıl yapılan VII. Kongresi, Demokratik Almanyada, sosyalizmin geliş-miş toplumsal sistemini kurma ödevini ortaya koymuştur. Bu sistemin sosyal-politik programı, yakın bir geçmişte onaylanmış olan yeni Anaya-sada yer almış bulunmaktadır. Bu toplumda «sosyalist demokrasi ve aynı zamanda insanın toplumdaki eylemi yeni bir genişlik ve atılım kazanmak-tadır». Fakat, rapor sahibine göre, Marksist-Leninist partinin ve sosyalist devletin yönetici rolü kuvvetlendirilmezse, bu sürecin gerçekleşmesi genel-likle olanaksızdır.

V. Ulbriht emperyalizmin ideolojik savaş alanındaki yeni taktik yöntem-lerini içyüzüyle ortaya koydu. Özellikle, emperyalizmin, birçok sözümona teoriye, örneğın kapitalizm ile sosyalizmin «konverjans»ı (uyuşma) teori-sine ve bunların sentezi olacak bir «entegre» sistemin ortaya çıkması hak-kindaki teoriye dayanarak sosyalizmi «sarsma» denemeleri üzerinde durdu. Ve bu türlü uydurmalara, bazı – kendi deyimiyle – «çağdaş marksistler»in de sarıldıklarını, ve bunların işçi sınıfının yönetici rolünü reddederek, bugün ancak «sınıflarüstü duran» aydınlar zümresinin toplumsal çıkarları gerçekleştirebilecek durumda olduğunu iddia ettiklerini belirtti.

Sosyalist sitemi zayıflatma deneyleri başarısızlığa uğrayan emperyalizm, artık politik arsenalini genişletmekte ve daha mükemmel hale getirmekte-dir. Bu politik arsenal cümlesinden olan ve sosyalist ülkelere sızma ama-cını güden «yeni doğu politikası»na büyük bir rol düşmektedir ve bu poli-tikayı izleyenler sosyal-demokratların ağızını kullanmayı öngörmektedirler. Bununla ilgili olarak, V. Ulbriht, Batı Almanyası'nın durumu üzerinde durdu. Ve orada propaganda edilen tasarıların, militarist, yayılıcı ve faşist eği-limlerin kuvvetlendirilmesiyle ve aynı zamanda emekçi sınıfları kasıp kavu-ran ekonomik güçlüklerin artmasıyla nasıl bağli olduğunu belirtti. Bu eğilimlere karşı, halkın en ilerici tabakaları arasında başgösteren direniş hareketi, gittikçe daha canlı, daha yığınsal ve daha toplu bir hal almak-

tadır. Bu direniş hareketi, Viyetnam'da Amerikan saldırısına karşı ve Nazizmin canlanıp başkaldırmasına karşı Avrupa ölçüsünde yürütülen genel harekete katılmaktadır. Bu koşullar altında Avrupa ülkelerinde işçi sınıfı ve bütün demokratik ve anti-emperyalist güçler arasında birlik sağlanması günümüzün ana ödevi olmaktadır. V. Ulbriht, sosyal-demokrat partilerine ve her şeyden evvel bu partilerden iktidarda bulunup da tehlikeli emperyalist politikayı destekliyenlere büyük bir sorumluluk düştüğünü belirtti. Netekim, son zamanlarda, bu tutum, böyle partilerin birçok memleketlerde seçmenlerin oylarını kaybetmeleri ve bazı ahvalde hükümetlerden çıkmalarıyla sonuçlandı. Buna karşılık, örneğin Fransada ve Finlândiyada, global Amerikan stratejisiyle hiçbir ilişkileri olmadığını ilân eden ve komünistlerle, öteki demokratik çevrelerle işbirliği yapmaktan yana olan partiler seçimlerde hatırı sayılır başarılar elde ettiler.

V. Ulbriht, Avrupada barış ve güvenliğin garantilenmesi amacıyla Avrupa ülkeleri komünist ve sosyal-demokrat partileri, sendikalar ve öteki toplumsal örgütler arasında işbirliği sağlanabilmesi için, Karlovi-Vari Konferansında alınan kararlar uyarınca teşebbüslerde bulunmak gerektiğine işaret etti. Komünist ve sosyal-demokrat partileri ve örgütlerinin yönetici temsilcileri arasında, barış, demokrasi ve Avrupanın güvenliği için savaş sorunları üzerinde açık görüşmeler yapılması zamanının geldiğini söyledi.

Ve raporunun sonunda, V. Ulbriht, komünist ve işçi partileri arasında yeni bir danışma toplantısının hazırlanması ve yapılması sırasında Marksizm-Leninizmi doğru olarak uygulamanın, milletlerarası işçi sınıfının birliğine ulaştıracak yolları bulduracağına, dünya halklarının anti-emperyalist hareketinde bütün demokratik kuvvetlerin sınıksız birleşmesine yaradım edeceğine emin olduğunu ifade ederek sözlerini bitirdi.

Bilimsel toplantıda, SBKP Merkez Komitesi Politbüro üyelerinden A.Y. Pelşe, «Çağımız, Marksist-Leninist fikirlerin üstüngelme çağıdır.» konulu bir rapor okudu. Yaşadığımız her günün, hayatın Marks'ın dediği gibi geliştiğine dair yeni yeni kanıtlar ortaya koyduğunu, onun fikirlerinin ve dâvalarının üstüngeldiğini söyledi.

Sözcü şöyle devam etti: Karl Marks'ın 150. doğum yıldönümünü kutlarken, aynı zamanda onun sadık halefi ve ölümsüz dâvasının dâhi takipçisi olan V. İ. Lenin'i anmaktayız. Leninizm, Marksizmin gelişmesinde yüksek aşamadır, yaşadığımız devrin Marksizmidir. Lenin de Marks gibi sebatlı bir enternasyonalistti. Lenin, komünistlere, her memleketin işçi sınıfının milli menfaatlerini enternasyonal ödevleri ile doğru olarak bağdaştırmayı, milli ödevleri milletlerarası işçi hareketinin ortak menfaatlerine bağlı kılmayı öğütleyip öğretiyordu.

Sovyet komünistleri, tüm Sovyet emekçileri, ulaşılan başarıların bilânçosunu yapar ve daha ileri hamlelerle yarınlara yönelirken, bilimsel komünizmin dâhi yaratıcısı Karl Marks'a en derin takdir hislerini sunuyor, ve

onun parlak anısı önünde, başladığı dâvayı sonuna kadar götürmeye, komünist toplumu tam olarak kurmaya ant içiyorlar.

Pelşe yoldaş, raporunda, birçok milletlerarası aktüel sorunlara temas etti. Bu cümleden olarak, Alman Demokrotik Cumhuriyeti emekçilerinin, Alman Sosyalist Birlik Partisi yönetimi altında sosyalizmi kurmakta elde ettikleri önemli başarılarla yüksek bir değer verdiğini belirtti. Batı Alman-yadaki duruma da dokunarak, bu ülkede militarizm ve intikamcılığın alıp yürümesinin, Avrupa halklarının ve her şeyden evvel tüm Alman halkının barış ve güvenliğini tehdit eden ciddi bir tehlike teşkil ettiğini söyledi.

Pelşe yoldaş, barışın, demokrasinin, sosyalizmin ve halkların özgürlüğünün baş düşmanı emperyalizm olduğuna işaret etti. Bu emperyalizmin esas kuvveti Birleşik Amerikadır. Viyetnamda emperyalizmin yürüttüğü iğrenç harp, Yunanistanda askeri-faşist darbenin teşvik ve tertibi, İsrail'in Arap ülkelerine saldırısı, Laos ve Kamboçya'ya karşı gizli plânlar Amerikan emperyalizminin başını çekenlerin dünya halklarına karşı işledikleri cinayetler zincirinin sadece bazı halkalarıdır.

Pelşe yoldaşın belirttiği gibi, emperyalizme karşı savaş, kendi tabiatı icabı, çoktan milletlerarası bir karakter kazanmıştır. Her partinin enter-nasyonalizmi ve komünistlerin ortak savaşa kendi paylarını katmaya ne derece hazır oldukları, onların dünya komünist hareketinin tekvücut olma çabalarına ve emperyalizme karşı savaşa reel katkılarının ne olduğuna bakılarak yoklanmaktadır.

Pelşe yoldaş, bu yılın 25 Kasımında komünist ve işçi partilerinin milletlerarası bir danışma toplantısı yapmaları kararının, bu partilerin ve sosyalist ülkelerin birliğini kuvvetlendirme, dünya komünist hareketinin ve emperyalizme karşı savaşta bütün devrimci güçlerin sıkı birliğini sağlama, kardeş sosyalist Viyetnama karşı girişilen emperyalist saldırısını püskürtme ve bu ülkeyi en yakın gelecekte barış ve huzura kavuşturma ihtiyacından doğduğunu belirterek sözlerini tamamladı.

Toplantıda söz alanlardan Polonya Birleşik İşçi Partisi MK Sekreteri Vitold Yarosinski yoldaş, konuşmasında, bugün Marksist fikirlerin, insanın insanı sömürmesine son verme mücadelesinde son derece önemli bir silâh ve sosyalist gelişme için muazzam bir kuvvet olduğunu belirtti.

Sözcü, harbe karşı, barış ve birlik için mücadele sorunlarına özel bir yer ayırdı ve «Bütün ülkelerin proleterleri, birleşiniz!» Marksist şiarının büyük aktüellik ve canlılığına işaret etti. Bugün nasyonalizmin, komünist hareketinde birliği, savaşım yeteneğini ve fikir gücünü tehdit eden baş tehlike olduğunu söyledi.

Konuşmasında, Birleşik Amerikanın dünyada emperyalizmin jandarmalığı rolünü benimsediğini ortaya koyan Yarosinski yoldaş, Batı Almanyada gittikçe büyüyen intikamcılık ve neo-nazizmin sosyalist ülkeler ve halkların güvenliği için teşkil ettiği tehlikeyi de gözler önüne serdi. Bon hükümetinin izlediği politikanın sivri ucunun, ilk Alman işçi-köylü dev-

letine, yani Alman Demokratik Cumhuriyetine yöneltmiş olduğunu ve Bon yöneticilerinin onu tanımadıklarını, doğal sosyalist müttefiklerinden ayırmak ve Almanyayı yeniden emperyalistçe bütünlemek plânını gerçekleştirmek istediklerini, fakat bu gerici politikanın suya düşmeye mahkûm olduğunu belirtti.

Çekoslovakya Komünist Partisi Prezidyumu üyelerinden Jozef Şpaçek de toplantıda bir konuşma yaptı. Sözcü, kendi memleketindeki son olayları, sosyalizmin gelişmesinde yeni aşama ve sosyalist toplumun daha ileri demokratizasyonu olarak değerlendirdi.

Şpaçek yoldaş özetle şöyle dedi: Marks, proletaryanın kurtuluşunu bütün insanlığın kurtuluşu ile bağlıyordu. Marks ve Lenin, proletarya diktatörlüğünü, sosyalizmin tamamen kurulması, sömürücü sınıfların ortadan kaldırılması ve bu yoldan genellikle sınıfların tasfiye edilmesi amaçlarına yöneltlen ve bu amaçlara hizmet eden bir tarihsel geçici araç olarak anılıyordu.

Şpaçek yoldaş, milletlerarası sorunlara değinerek, her şeyden önce Batı Almanyada palazlanmakta olan neo-nazizm ve intikamcılığın teşkil ettiği tehlike üzerinde durdu. Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkelerle işbirliği ve dostluğun, Çekoslovakya Komünist Partisi'nin ve devletin dış politikasında esas ve değişmez doğrultu olduğunu belirtti. Sonra sözü, milletlerarası komünist hareketinin birliği için mücadeleye getirerek, bu birliğin, fikir ve amaç birliğinin doğal bir sonucu ve aynı zamanda emperyalizmin saldırgan politikasına karşı, demokrasi ve sosyalizmin zaferi için yürütülen mücadeledeki ortak ödevlerden doğan bir zorunluk olduğunu söyledi.

Fransız Komünist Partisi MK Politbüro üyesi Jak Düklo yoldaş, yaptığı konuşmada, Marks'ın ortaya koyduğu ve Lenin'in geliştirdiği tezin, yani işçi sınıfının yaşadığımız devrim çağının çözümleyici gücü olduğu tezinin zamanımız için taşıdığı önem üzerinde durdu.

İtalyan Komünist Partisi Yönetim Kurulu üyesi Emilio Sereni yoldaş, konuşmasında daha ziyade üniversite öğrencilerinin hareketlerindeki gelişmeleri ele aldı. Ve bu hareketlerin, çağımızda milli bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm ve barış uğrunda yürütülen mücadelenin tümünde çözümleyici rol oynayan işçi sınıfının hareketiyle bağlı olarak ele alınması gerektiğini belirtti.

Birleşik Amerika Komünist Partisi Milli Komitesi üyesi Antoni Kırçmarek yoldaş, Birleşik Amerikayı emperyalizmin orta direği olarak niteledi; Amerikan kapitalizminin çelişkilerini tahlil etti ve Martin Lüther King'in katillerinin ardında duranların maskelerini sıyrıp indirdi.

Meksika Komünist Partisi Merkez Komitesi Prezidyumu üyelerinden Herardo Unsueta yoldaş, Marks'ın «Lui Bonapart'ın 18 brümeri» adlı dâhiyane eserinin, Meksikada sınıf savaşı teori ve pratiğinin tahlili bakımından taşıdığı önem üzerinde durdu.

Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Ektor Agosti yoldaş, milli kurtuluş hareketinde işçi sınıfının öncü rolünü belirten bir konuşma yaptı.

Güney Afrika Komünist Partisi temsilcisi, konuşmasında, sömürgeciliğe karşı savaş sorunlarını gözden geçirdi.

Arap Sosyalist Birliği Genel Sekreteryat üyesi İbrahim Sadettin, Marks'ı, insanlığın yüce düşünürü ve işçi yığınlarının sadık oğlu nitelikleriyle değerlendirdi. Ve Amerikan emperyalizminin desteklediği İsrail aşırı unsurlarına karşı milli bağımsızlık dâvasının zaferi uğrındaki mücadelenin ortaya koyduğu ödevleri ve sorunları gözden geçirdi.

Danimarka Sol-sosyalist Partisi Prezidyumu üyelerinden Hane Reyntoft, konuşmasında, tekeli kapitalizme karşı ve sosyalizm için yürütülen savaşta sol güçler arasında birlik sağlanması zorunluluğunu belirtti. Ve sağ-sosyalist liderlerin halka karşı politikasını şiddetle eleştirdi.

Böylece, tartışmalarda 29 hatip söz almış oluyordu.

Yapılan konuşmaların hepsi enternasyonalci bir ruhla dolgundu; hepsinde Marksist-Leninist öğretiyi – kendi öz partilerinin milli ödevlerini ve aynı zamanda dünya işçi hareketinin ortak çıkarlarını gözönünde tutarak – yaratıcı şekilde geliştirme ve uygulama kaygısı vardı. Konuşmaların gayet çeşitli oluşu da Marksist düşüncenin zenginliğini ispat ediyordu.

Söz alanların hemen de hepsi, milletlerarası durum ve her partinin sorumluluğu üzerinde önemle durdular. Burada, komünistlerin, emperyalizme karşı her yönlü mücadelenin yararına, bütün dünyada sosyalist, milli devrimci ve demokratik hareketlerle bağlantı ve savaşçı birliğin genişlemesine ve kuvvetlenmesine imkân verecek olan ortak çare ve kararların aranması görüşlerindeki uygunluk özellikle göze çarpıyordu. Birliğe götürececek yollar arama çabaları, yalnız komünistlerin konuşmalarında değil, sosyalist ve sosyal-demokrat partileri temsilcilerinin konuşmalarında da kendini gösteriyordu.

Bilimsel sosyalizmin dâhi kurucusunun 150. doğum yıldönümü münasebetiyle yapılan bu bilimsel toplantı, Marks'ın kişiliğinin çeşitli profillerini ve bıraktığı mirasın zenginliğini açıkça gösterdi. Ve insanlığın en ilerici tabakaları, toplumu yenilemek ve dünyamızı yaşanası hale getirmek gibi zar bir savaşa esinliyen yüce politik-devrimcinin simasını yeniden canlandırdı.

Berlin'de, Karl Marks'ın doğumunun 150. yıldönümü münasebetiyle yapılan bilimsel toplantı, yaşadığımız çağı, onun gelişme kanunlarını ve dünya komünist hareketinin, tüm anti-emperyalist güçlerin karşısına çıkan sorunların çözüm yollarını – Marksizm-Leninizme dayanarak – anlama ve bulma dâvasına önemli bir katkı oldu.

Y. KOVALÇIK, F. MIERES

Öğrenci hareketi Fransız halkının savaşına giriyor

Mayıs ayı başlarında Fransız üniversitelerinde başlayan ve iki hafta sonra da çok daha önemli ve geniş bir toplumsal-politik hareketle kaynaşan eylemi kesinlikle değerlendirebilmek için şüphesiz vakit henüz erkendir.

Üniversite öğrencileriyle kurumlar arasındaki çatışmalar hakkında, arada bir anarşist nitelik alan ara görüntülere dayanarak hüküm verilmemelidir. Örneğin, 15-16 Mayıs gecesi, «22 Mart Hareketi»ne bağlı bir grup Parisli öğrenci Odeon Tiyatrosu'nu işgal etti. Binaya bir kara, bir de kırmızı bayrak çekildi. Bu harekete katılanlardan birisi grup adına yaptığı konuşmada «burjuva kültürünün bir kalesini ele geçirmiş olmak»la övündü, ve Fransız Radyosu da bunu «Kültür devriminin bir dönemi» olarak niteledi. Öte yandan, üniversite öğrencileri bütün ülkede fakültelerin çoğunu işgal etmiş durumdalar. Nanter Fakültesi, «özgür ve otonom fakülte» ilân edildi. Fransa öğrencileri ve doçentlerinin «Genel Devleti»ni hazırlamak üzere Lil'den Monpelye'ye kadar her yerde «eylem komiteleri» ve «kuruluş toplantıları» birbirini izlemektedir.

Fransız Komünist Partisi, gericiliğin ve hükümetin işine yarıyacak kışkırtmalar karşısında durmadan uyardırmada bulunmuştur. Öğrenci hareketinin, anarşist ve nihilist şiarlardan kendini kesinlikle ayırdığı ölçüde, yararlı olacağını birçok üniversite öğrencisi ve yüksek okul öğretim üyesi de anlamıştır. Öğrenciler, Nanter Fakültesi'nin bir genel toplantısında 16 Mayıs günü yaptıkları konuşmalarda, sınavların belirsiz süreyle ertelenmesine karşı çıkmışlardır. Üniversiteliler, bu fakültenin 14.000 öğrencisinin 2.000 kişilik bir azınlığın aldığı karara uymak zorunda olmadıklarını, doçentlerle öğrencilerden kurulu karma komisyonların tesbit edeceği şartlara uygun olarak, sınavların – gereksiz yere ertelenmeden – yapılabileceğini açıkladılar.

Görüldüğü gibi, öğrenciler arasında çeşitli eğilimler var. Ve bunlar çok kere, hareketin aşırı nitelik taşıyan biçimlerinin fırtınalı ve hayal-üstü etkisi altında kaybolup gitmektedir. Öğrenci hareketinin bulanık ve karışık

olon her şeyinden, en boŖta iŖŖi sınıfının zamanımızda taŖıdıđı rolü küçültmek isteyenler ve bunlar arasında koyu Golizm öncüleri yararlanmaktadır.

«Biz diyoruz ki, Fransa gibi böylesine bunamıŖ bir ülke için öğrenci ayaklanmaları bir ikbal ve umuttur!» Bu azametli lâflar, bu demagoji, Dö Gol'ün eski bakanlarından Robert Buron'un sözleridir. Bu lâflarla, gerçekte rejimin bunamıŖlığı ülkenin ihtiyarlık zaafıymıŖ gibi gösterilmektedir. Bu sözleri, hemen ardından, Golist partinin son parlâmento seçimlerindeki adaylarından David Rousset şöyle tamamlamıştır: «Bu öğrenci hareketinin, bizim için bir hayat doğrultusu olan halk desteğinin bir bölümü olduğu gözden kaçabilir mi? Öğrenci hareketi, iŖte devrimci reformlar ve tüm yenilenme uğrındaki savaŖın öncülüğünde yer almaktadır.»

Bu boş lâflarda, öğrencilerin karŖılaŖtıkları güçlüklerin ciddi bir tahlilinin izi bile yoktur: ne yüksek öğrenime kabul sistemindeki güçlüklerin, ne de üniversite öğrencileri statüsündeki, toplumdaki, ya da sıra iŖ aramalarına geldiğinde kapitalist düzen tarafından çıkarılan engellerin . . . Halbuki, keyfi idare, zorbalık ve hükümetin sebep olduğu kargaŖalıklar yüzünden, iŖçilerin öğrencilerle dayanıŖma göstermelerinin ve eylemlere geçmelerinin asıl nedeni, öğrenci ile iŖŖi sınıfının çıkarlarının geniş ölçüde birbirine uyması ve karŖılaŖılan bu güçlüklerdir. Örneğin Nant'taki Süd-Aviation İŖletmeleri iŖçileri ücret kaybına uğramadan gerçekten 40 saatlik iŖ haftası uygulaması istemekteydiler ve bunlar 14 Mayıs'ta fabrikalarını iŖgal ederek, Flins ve Ruen'deki «Renault»-İŖletmeleri iŖçilerine, daha sonra Boulogne-Billancourt'daki iŖçilere örnek oldular. 17 Mayıs'ta Fransa'nın devletleŖtirilmiŖ olan en büyük iŖletmesinde 60.000 iŖŖi greve geçti. Hareket gitgide geliŖti. Boulogne-Billancourt iŖletmesinin iŖçileri öğrenci heyetlerinin ulaŖtırdıkları dayanıŖma mesajlarını sevinçle karŖıladılar. Ama kışkırtma olanaklarına yer vermemek için, iŖgal ettikleri fabrikalara öğrencileri bırakmadılar.

«L'Humanite» gazetesinin Mayıs baŖlarında düzenlediği bir bilimsel toplantıda, Fransız Komünist Partisi Politbüro üyesi Roland Leroy, «Ŗu ya da bu öğrenci grubunun eylemleri ile hareketin tümünün değerlendirilmesinde çok dikkatle ayırım yapmanın zorunlu olduğunu» açıkça belirtti ve Ŗuna iŖaret etti: «Hareketin geniŖliđi, bunu doğuran nedenlerin derinliğinden ileri gelmektedir. . . Bu nedenlerin kökleri derinlere inmektedir ve teker teker herkesin çıkarını ilgilendirir. Bunlar öylesine derindir ki, burada yalnızca öğrencileri değil, fakat bütün emekçileri ilgilendiren bir dâvanın söz konusu olduğunu herkes çok iyi görmektedir.»

«L'Humanite» gazetesi Roland Leroy'un bu konuŖmasını yayınladığı gün, bütün Fransa'da 10 milyon emekçi grev yapmakta ve bunların yüzbinlercesi de en ön sırada «Emekçiler, doçentler ve öğrenciler dayanıŖma içinde!» dözvi yazılı pankartların taŖındıđı bir gösteriye katılmaktaydı.

Grevler, savaŖın gösterdiği geliŖmelerde bir dönüm noktası oldu. Grevler baŖlamadan önce öğrenci hareketi, kendi sınırlı amaçları uğrunda bir

kavga görünüşünde iken, 12 Mayıs'tan sonra Fransız Komünist Partisi ile ülkenin bütün demokratik güçleri artık şu açıklamayı yapıyorlardı: «İşçi ve öğrenci birliği açıktan açığa rejimin varlığını tehdit etmektedir.»

Paris yakınlarında Nanter'deki Filoloji Fakültesi öğrencilerinin daha Ocak ayında giriştikleri eylemler önce küçük bir azınlığı kapsıyordu. Ama, faşist kışkırtmalar ve bunu izleyen polis baskısı 3 Mayıs cuma günü bu eylemlerin yaygınlığını baştan aşağı değiştirdi. «Occident» örgütünden faşist gururplar, bir gün önce, Sorbon Üniversitesi Öğrenci Sendikaları Araştırma Grupları Birliği binasını ateşe verdiler. Üniversite bahçesinde bir protesto gösterisi düzenlendi. Fakat polisler eşi görülmemiş bir biçimde üniversite özerkliğini çiğniyerek öğrencilere saldırdı ve onları dağıttı, öte yandan da Kartiye Laten'i işgal etti. Bu polis baskısı düpedüz bir patlama doğurdu. 5 Mayıs'ta, gösteriye katılan birkaç genç hapis cezasına çarptırıldı. 6 Mayıs'ta doçentler öğrencilere katılınca, 422 kişi tutsak edildi. 7 Mayıs'ta öğrenci örgütleri süresiz grev çağrısı yayınladılar ve kovuşturmalara son verilmesini, polis kuvvetlerinin Kartiye Laten'den çıkmasını, Paris ve Nanter'deki fakültelerin yeniden açılmasını istediler. Aynı gün yeni yeni gösteriler düzenlendi ve 10-11 Mayıs gecesi üç saat süren çarpışmaların bilançosu, 60 barikat, 367 yaralı, 460 tutuklu oldu.

Sabahleyin güneşin ilk ışıkları Kartiye Laten'deki gözyaşartıcı bomba bulutlarından sızmaya çalışırken, her yanda cankurtaran arabalarının düdüklü kulakları tırmalıyordu. Daha geceyarısı protesto hareketi başlamıştı. Sabat saat 9-da Çalışma Müdürlüğü merkezinde aşağıdaki sendikaların yöneticileri toplandılar: Genel İş Konfederasyonu (CGT), Fransız Demokratik İş Konfederasyonu (CFDT, eski hristiyan sendikalar), Öğretmenler ve Eğitimci Sendikası (FEN), Ulusal Yüksek Okullar Sendikası ve Öğrenciler Birliği temsilcileri.

Saat 12-de CGT ve CFDT şu ortak bildiriği yayınladılar:

«Sendika örgütleri, resmi müesseselerin meydan okumalarına karşılık vermeyi, 13 Mayıs Pazartesi günü 24 saatlik genel grev çağrısında bulunmayı ve geniş halk tabakalarının katılacağı güçlü yığın gösterileri düzenlemeyi kararlaştırmışlardır.

Baskıya paydos! Özgürlük ve demokrasi istiyoruz! Yaşasın emekçilerle öğrencilerin ittifakı!»

Saat 11.30-da, Waldeck Rochet'nin başkanlığında Fransız Komünist Partisi'nden bir heyet ile Guy Mollet'in önderliğinde Sol Federasyon heyeti bir toplantı yaptılar. Komünistler ve sosyalistler, «... sendika örgütlerinin giriştiği teşebbüsü faal olarak desteklemek için, beraberce üyelerine ve örgütlerine çağrıda bulunmakta kararlı olduklarını» açıkladılar.

Saat 14-te Fransız Komünist Partisi genel grevi desteklemek üzere şu isteklerle bir grev çağrısı yayınladı:

«Baskıya derhal ve tamamen son verilmesi, tutsak edilenlerin serbest

birakılması, cezalandırılanlar için af çıkarılması; sendika özgürlüğünün ve politik özgürlüğün garanti edilmesi.»

Ayrıca, «tüm ulusal güçleri Golist rejime karşı» birleşmeye çağırdı.

O anda hükümet artık protesto hareketine yeni zorbalıklarla karşı çıkacak durumda değildi. Başbakan, Sorbon Üniversitesi'nin Cumhurbaşkanı'nın rızasıyla yeniden açılacağını ve «özel bir mahkemenin kanuna uygun olarak, cezalandırılmış öğrencilerin serbest bırakılması isteklerini inceleyeceğine» açıkladı.

Öğrenciler hükümetin bu gerilemesiyle yetinmediler. Basın, yaralanma olayları ve gözyaşartıcı bombaların sonucu olan geçici körlük hakkında doktorların verdikleri demeçleri yayınlıyordu. Öğrenciler İçişleri Bakanı ile polisi çağıran Paris Üniversitesi Rektörünün istifasını istiyorlardı. İşgal edilen fakültelerde, üniversiteliler, artık bütün kamuoyunu harekete getiren sorunlarını tartışıyorlardı.

Fransız Komünist Partisi, öğrenci gençliğin en önemli sorunları karşısındaki tutumunu bir kere daha belirtmek için, bu sorunların bütün millet önünde böyle geniş olarak tartışılmasından yararlandı. Çoğu öğretmen, mühendis, doktor, kültür adamı, öğrenci ve işçi fonksiyoneri olan 200 yoldaşın üye bulunduğu ve Merkez Komitesine bağlı olan eğitim komisyonu, daha 1966 yılının Eylül ayında, eğitim düzeninde demokratik reform için bir tasarı hazırlamıştı.

Bu tasarıda, «eğitim düzenimizin başlıca iki özelliğinin, sınıf başkalığından ileri gelen eşitsizlik, ve intibaksızlık olduğu» ve «sınıf başkalığından doğan eşitsizliğin tam da yüksek öğretimde en şiddetle kendini gösterdiği ve öğrencilerin sosyal bakımdan oranlarının Fransız halkının sosyal oranını tersine yansıttığı» ortaya konuldu.

Ulusal Demografi Araştırmaları Enstitüsü'nün anketine göre, yüksek okullardaki işçi çocuklarının oranı, bütün nüfusa göre işçi oranının yalnızca beşte biri kadardır.

Başka bir araştırmanın sonuçlarına göre, her bin üniversiteliden sadece altısı «tarımda çalışan ücretli emekçiler» kategorisinden ve ancak 64-ü «işçi» kategorisinden gelmektedir. Aynı işçi yüksek öğretim kollarında bu fark daha da büyüktür. Örneğin işçi ailelerinden gelen öğrencilerin oranı tıp dalında (%3) ya da farmakolojide (%1,62) çok düşüktür. Yüksek eğitimdeki eşitsizlik, sürekli bir ayırımın, seçme yapılırken konulan sınırlamaların, daha önceki öğretim aşamalarında değişik halk tabakalarının büyük farklarla geri kalmalarının sonucudur. Ama daha 1946 yılında, iki ünlü bilgin ve pedagog – komünist Paul Langevin ile Henri Wallon – şu açıklamayı yapmıştı: «Toplumun yönetiminde önder ve sorumlu mevkileri tevarüs eden burjuvazi artık tek başına bu ödevin üstesinden gelemez. Çağdaş ekonominin yeni gerekleri, şimdiki yapısıyla artık ekonomik ve sosyal koşullara cevap vermiyen eğitim düzenimizin değişmesini emretmektedir.»

Günümüzde yüksek öğrenime başlayan öğrenciler, yine şimdiki düzene özgü olan çelişmelerin sonuçlarını duymaktadır. Her dört üniversiteliden üçü öğrenimini tamamlayamamaktadır. Çoğunlukla halkın aşağı tabakalarından gelen en fakir öğrenciler öğrenimi yarıda bırakmaktadır. Fakat okulu bitirenlere de geleceğin vereceği hiçbir güven yoktur. Daha Mayıs bunalımından önce, Eğitim Bakanı Peyrefitte, yakında alınacak kısıtlayıcı tedbirleri açıkladı. Buna göre, Paris'te birinci sömestredeki 7.000 tıp öğrencisinden 5.000-i bu tedbirler sonucunda otomatik olarak öğrenimlerini yarıda bırakmaya mahkûm edilmektedir. Burslar çok düşük olduğundan (ve üstelik de çok az sayıda burs verildiğinden) öğrencilerin % 40-ı ücretle çalışarak kendi geçimlerini sağlamak zorundadırlar. Sınıfların hıncahınç dolu olması, kitaplıkların yoksulluğu, öğrenci konutları başlıbaşına bir sorundur. Öğrencilerin hoşnutsuzluğu birdenbire de patlak vermiş olsa, bunun nedenlerinin çoktandır olgunlaşmış olduğunu anlamak, bu durumda hiç de zor olmaz.

Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesi Politbürosu'nun 13 Mayıs grevleri arifesinde yayınladığı bildiride şöyle deniyordu: «Öğrencilerin isteği nedir? En başta ve en önce, isteklerine karşı konularak, anlam ve amacını tartışmaları yasak edilen bir sisteme bağlanmalarını istemiyorlar.»

Bu belgede ayrıca şöyle deniyor: «Yüksek öğrenimde yapılacak demokratik bir reform, program ve öğretim hedeflerini tartışma hakkını öğrencilere garanti edecektir.»

Öğrenciler, işgal ettikleri fakültelerde işte bu sorunları tartışıyorlardı. Her tarafta, yüksek okulların yönetim organlarında temsil edilmelerini istiyorlardı. Ayrıca, sınavların nasıl düzenleneceğini konuştular ve pratik olarak, hükümeti, sınavları ertelemeye zorladılar. Toplantılarda, «sınavlar, üniversitelerdeki iç çelişmelerin merkezinde yer almaktadır» deniyordu. Bununla demek istedikleri şeydu: Fransada geçerli olan biçimiyle sınavlar öğrencilerin bir meslek sahibi olma yollarını kapayabilmektedir. «Le Monde» gazetesi, «Meslek eğitimi görmemiş gençler, işgücü pazarına çıktığında, işsizliğe mahkûmdur.» diye yazıyordu.

Yine aynı gazete, işsizliğin «diplomalı meslek sahiplerini de tehdit ettiğini» belirtiyordu.

Fransız öğrencilerini çok endişelendiren bu sorunlar, yıkıma mahkûm edilmiş rejimin tek cevabı olan baskı tedbirleriyle çözülemez. Bu sorunlar ancak, sosyalizme yol açacak bir demokrasi koşulları içinde çözümlenebilir.

Geçenlerde Guy Besse yoldaşımızın belirttiği gibi, şurası da dikkate değer ki, «Fransada çok fazla bilgin, çok fazla öğretmen, mühendis, öğrenci, müzisyen var» diyenler, hiç de komünistler değildir. Hem de, «halkın % 57-si yılda bir tek kitap bile okumuyor... Paris içinde her üç

kişiden ikisi daha bir konsere gitmemiştir» denilen Fransa gibi bir ülkede...

Kişisel iktidar ve tekeller rejiminin hüküm sürdüğü Fransoda emekçilerle aydınların, gerek ekonomik yönetime, gerekse politikanın tesbitine, ulusal kültürün yaratılmasına katılmalarını reddeden bir toplum düzenine karşı savaşta birleşebilmeleri için, yüksek okullar ve eğitim düzeni üzerinde yapılan yeteri kadar derin her eleştirme bütün sorunları apaçık ortaya dökmektedir.

13 Mayıs grevi ve işçilerle öğrencilerin bunu izliyen büyük ortak eylemleri, bu sürekli dayanışmanın bir belirtisidir. Karl Marks'ın 150. doğum yıldönümü dolayısıyla UNESCO'nun düzenlediği bilimsel toplantıda Herbert Marcuse'un yaptığı konuşmadan az sonra 13 Mayıs grevinin patlak vermesi de dikkate değer. Marcuse bu toplantıda ünlü tezini açıkladı. Buna göre, işçi sınıfı günümüzde devrimci bir rol oynama yeteneğinde değilmiş. Çünkü işçi sınıfı, yürürlükteki düzenle daha kaynaşamamış olan sömürge halkları, zenciler, ya da gençlik gibi «bün-yeden atılmış» veya «ikinci sınıf» toplum gruplarına geçmekteymiş. Marcuse'e verdiği cevapta, Roger Garaudy, tam tersine, öğrenci ve işçi isteklerinin derin birliği için dayanılacak temeli şöyle göstermiştir: Tek kanunu kâr olan bir düzen içinde yaşamayı reddetmek; gerek ekonomide, gerekse politika ve kültürde hedeflerin tesbit edilmesine daha faal olarak katılmak için birlikte çaba harcamak...

Fransada işçilerin, öğrencilerin, tüm demokratların hoşnutsuzluğunun ortak temeli vardır. Yüksek okulların yapısında değişiklik gereklidir, çünkü toplumun yapısının da dönüşümü zorunludur. Öğrencilerin savaşı, ancak bütün emekçilerin, bütün özgürlüksever insanların genel savaşıyla doğal yollardan kaynaştıktan sonra etkili olmuştur. Böylelikle, Fransada kişisel egemenlik rejimine son vermek için gerekli koşullar yaratılmış olacaktır. Fransada gelişmekte olan cesaretli ve kararlı bileşik eylemler, ülkemizde çağdaş bir demokrasi düzeninin kurulmasını hızlandıracaktır.

P. ENTJES

Savaşan bir halkın toprağında

(Bir Moğol gazetecisinin notları)

«Unen» gazetesinin özel muhabiri olarak Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine gittim. Tarihin çarkını geri çevirmeye uğraşan Amerikan emperyalistlerinin cinayetlerinden bazılarını gözlerimle gördüm. Amerikalılar bu küçük memleket üzerine sayısız bombalar, roketler ve Napalm yağdırıyorlar.

Memleketi baştanbaşa dolaştım. Değişik bölgelerde şehirler ve kasabalar yıkılmıştı. Tarlalar bomba çukurlarıyla delik deşikti. Amerikalıların önemli ve stratejik diye adlandırdıkları hedefler, gerçekte okullardı, hastaneler, sanatoryumlar, kültür ve bilim merkezleri, çocuk kreşleri veya ana okulları, köylü kulüpleri ve işçi evleriydi. Irili ufaklı, bilyeli veya Napalmli Amerikan bombalarının kurbanları işçiler, memurlar ve köylülerdi.

Thanh Hoa ilinde, 1965-den bu yana, Amerikalıların, bölgenin başşehrine karşı beşyüze yakın hava akını yaptıklarını ve aşağı yukarı 8.000 bomba attıklarını tesbit ettim. Bu akınlarla sahil tarafından yapılan bombardımanlar sonucunda şehir tamamen yıkılmıştı. Bütün ilde de durum aynıydı. 10.000 kilometrekareyi biraz geçen bu bölge üzerine Amerikalılar, 1965 yılında 4.795 ağır bomba, 19.000 dağılan obüs; 1966-da 24.802 ağır bomba, 25.000 obüs; 1967-nin ilk yedi ayında ise 26.390 ağır bomba ve 72.280 obüs yağdırmışlardır. Yıkımın dışında, bu bombalamalar yüzünden binlerce insan kurban gitmiştir.

Geçen yıl Thai Binh iline karşı 11 ay içinde 500 hava akını yapıldı. 142 köy haraboldu. Tuy Dan'da vahşice bombalanmış bir okulun yıkıntıları altından çıkarılmış 30 çocuk cesedi gördüm. Dan Lan köyüne karşı yapılan bombardımanlar sırasında düzinelerle köylü ölmüştü. Bunlar Amerikalıların Viyetnamda işledikleri cinayetlerin pek küçük bir kısmıdır.

Thanh Hoa ili hastanesinde tanıdığım köylü Kan'ın bacağına, pirinç tarlasında çalışırken, bir Amerikan roketi alıp gitmişti. Oysa bir pirinç tarlası askeri hedef değildi. Bununla beraber, Amerikalıların roketlerine

hedef olmuştur. Amerika bir insanı roketle hedef yapacak kadar zengindir, ama zengin olmaktan fazla barbar ve vahşidir.

Huang Binh ilinde her metrekaresine Amerikalılar ortalama dört bomba attılar. Başka kesimlerde olduğu gibi, burada da gece gündüz yolları, köprüleri, ırmak boylarını ve meskenleri bombalamaktadırlar.

Viyetnamlılar bu Amerikan saldırılarına karşı savunmadan yoksun değildir. Sivil halkı, fabrika ve kurumları güvenlik içinde çalışabilecekleri yerlere taşıyor; sığınaklar, siperler kazıyor ve böylece kayıplarını önemli ölçüde azaltıyorlar. Aynı zamanda, hava savunma güçlerini de arttırıyorlar. Demokratik Viyetnam havalarında artık 3.000'e yakın uçağın düşürülmüş olması bunu gösteriyor. Bu sonuç, silâhlı kuvvetlerin ustalık ve mücadele ruhunu göstermekle kalmaz; bütün halkın yiğitliğini de gösterir.

Bütün halk yekvücut, saldırgana karşı savaşa girişmiştir. Yurdun her yönünde kurulan savunma birlikleri, Amerikan saldırılarını püskürtme işinde muntazam kuvvetlere yardım etmektedirler. Bu konuda bazı örnekler: Thanh Hoa ilinde Honag Hoa'da yaşlılardan kurulu bir uçaksavar postası, bir ay içinde iki Amerikan uçağı düşürdü. Genç kızlardan kurulu komşu bir posta da iki uçak düşürmüştü. Hua Loc'da genç kızlardan kurulu ikinci bir uçaksavar postası, hizmete girdikten iki hafta sonra bir düşman uçağı düşürdü ve pilotunu da esir aldı. Bunun gibi daha birçok örnek verilebilir.

Thanh Hoa ilinde Hamrong köprüsünün çok kıymetli savunucu ve tâmircileri ile yaptığım konuşmaları hiçbir zaman unutmıyacağım. Savunucular yüz tane düşman uçağı düşürmüşlerdi. Bunlar 17-24 yaşları arasında genç erkek ve kızlardı. Pek ender olan istirahat saatlerini, ya öğrenim, ya da komşu tarım kooperatifindeki köylülere yardım için kullanıyorlardı. Dang Thi Ley komutasındaki bölük, rekor sayılacak kısa bir zaman içinde köprü'nün tâmiri ve askerlerin öğrenimde gösterdikleri başarıyla tanınmıştı. Bölüğün bir müddet görev aldığı Nghean ilinde, Amerikan uçakları okul yapılarını yıkmış, ders kitapları ve defterler yıkıntı altında kaybolmuştu. Bayan öğretmen Lai Thi Té, yeni ders kitapları getirmek üzere yaya olarak 90 kilometre uzaktaki Thanh Hoa şehrine gitti. Şehre varınca, kütüphanenin boşaltılmış olduğunu gördü. Kütüphaneyi bir gün evvel başka tarafa taşımış olan müdür, öğretmene ancak bir kitap verebildi. Öğretmen kız iki gün iki gece çalışarak, elyazısı ile kitabın kopyalarını çıkardı. Bu zaman içinde, öğrencileri çimento torbası kâğıtlarından defter yaptılar. Bölüğü ziyaret ettiğim zaman, bütün erleri 4-7 yıllık eğitim görmüşlerdi. Bu örnek genç Viyetnamlıların öğrenime ne kadar susamış olduklarını gösteriyor.

Kuzey Viyetnamın büyük bir askeri kamp haline geldiğini söylemek aşırı bir iddia olmaz. Viyetnam halkı bir yandan düşmanla savaşırken, bir yandan da kahramanca çalışmakta ve zaferi hazırlamaktadır.

Viyetnam yollarında trafik çok yoğundur. Otomobiller, bisikletler, manda arabaları ve yayalar gece gündüz yolları doldurmaktadır. Bu trafik yoğunluğu, cephe boşaltanların karışık kaçışından ileri gelmiyor. Yollarda olanlar, ortak hedefe, zafere doğru yürüyen asker ve işçilerdir. ZİS'lerin, GAZ'ların ve TATRA'ların sonu gelmez kervanları, top, obüs, roket, pirinç, şeker kamışı, muz ve portakal, velhâsıl halkın savunması ve varlığının devamı için gerekli şeyleri taşımaktadırlar. Kamyonların geçemediği yerlerde, bisikletler veya taşıyıcılar iş görmektedirler. Viyetnam yollarındaki bu sonu gelmez trafik, iki cephe, savaş cephesi ile iş cephesi arasındaki yakın bağı gösteren bir semboldür.

Viyetnam işçileri, köylüleri ve memurları şafakta kalkar, gün batıncaya kadar çalışırlar. Buna rağmen, onların gözlerinde yorgunluk değil, zefere ulaşmak güvenini gördüm. Bu güven, sosyalist ülkelerin maddi-mânevi yardımları, yeryüzünün bütün iyiniyet sahibi insanların dayanışması sayesinde devam ediyor ve kısmen de besleniyor.

Savaşa kadınlar da katılıyor. Thanh Hoa ve Thai Binh illerindeki kadınlar, ülkenin her yönünde olduğu gibi, savaşa giden erkeklerin yerlerini almışlar. Kadınlar, silâh altında olan kocalarının, kardeşlerinin ve evlatlarının işlerini devam ettirmeyi bir ödev saymaktadırlar.

Köylerde, köy emekçileri, hektar başına beş ton pirinç alma savaşına katılmaktadırlar. Geçen yıl içinde bazı kooperatifler, hektar başına sekiz tona kadar pirinç almışlardır. Devrimden evvel Thai Binh ilindeki köylüler yılın ancak iki ayında normal gıda alabilirlermiş; yılın geri kalan kısmında eksik gıda aldıklarından, zaafiyetten ölenler çok olmuştur. Meselâ, mahsulün kötü olduğu 1945 yılında bir ay içinde 250.000 kişi ölmüş. Kurtuluşun sonu, bu il, pirinç üretimi bakımından ülkenin en ileri bölgelerinden biri olmuş. Bugün onun başta gelen meselesi, 1970 yılına doğru hektar başına ortalama altı ton pirinç almaktır.

Viyetnam şu şiar altında savaşıyor ve çalışıyor: «Düşmana bir karış bile toprak bırakmamak!»

Viyetnamlıları yakından tanıdım. Onlar olağanüstü çalışkan ve kahraman özgürlük savaşçılarıdır. Bende, bu halkın hiçbir zaman saldırgan boyuna eğmiyeceği kanısı sağlamdır. Amerikan emperyalistlerinin Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine yağdırdıkları bombalar ne kadar yıkıcı olursa olsun, yabancı saldırganlara karşı kahramanca savaşlarla zengin bir tarihe sahip olan bu yiğit halkın iradesini kıramıyacaktırlar.

Viyetnam halkı saldırgan savaşa bütün kuvvetlerini ve bütün araçlarını seferber etmiştir. Kahramanca savaş, yaratıcı çalışması, sosyalist ülkelerin yardımı ve ilerici insanlığın dayanışması Viyetnamın bu savaşta üstün geleceğine dair garantidir. Yurdumun, Moğolistan Halk Cumhuriyetinin, öteki sosyalist ülkelerle beraber, Viyetnam halkına, zaferi sağlamak için yardım etmesinden gurur duymaktayım.

Tsend-Ayuşın MIŞIGDORJ

Dünya kamuoyu Amerikan saldırısının durdurulmasında ısrar ediyor

Viyetnam halkının savaşını destekleme hareketi bütün dünyayı sarmış bulunuyor. Dünya kamuoyu, Çinhindi'nde içreñ harbe devam eden Amerikan emperyalistlerini şiddetle kınıyor. Bu harbin bir an önce durdurulması yolunda halkların yürütmekte olduğu savaş, gittikçe daha yığınsal, daha aktif ve etkin biçimler alıyor.

Bütün çağdaş devrimci güçler, Viyetnam halkına durmadan artan bir destek göstermektedirler. Onların kanısını ifade eden komünist ve işçi partileri, Budapeşte Danışma Konferansında, emperyalist saldırganların gemlenmesi yolunda tüm anti-emperyalist güçlerin daha büyük ölçüde seferber edilmesi ve birleştirilmesi zorunluğunu belirtmişlerdir. Konferansa katılanlar tarafından kabul edilen «Viyetnam halkıyla dayanışma mesajı», barışsever halklar arasında hararetle yankılar uyandırdı; Viyetnam halkına büyük fedakârlıklarla yürüttüğü haklı savaşında yeni kuvvetler verdi.

İşçi sınıfının ve köylülüğün, halkın tüm ilerici tabakalarının umutlarını ifade eden komünist ve işçi partileri, Birleşik Amerikanın saldırısına karşıdırılar. Bu partiler, dünya kamuoyunun en kesin ve sebatlı ifadecisidirler. Onlar, Viyetnam yurtseverlerinin savaşıyla dayanışma yolunda en geniş kampanyaların, harp serüvenleri politikasına karşı emekçilerin etkin hareketlerinin ve savaşan Viyetnam halkına her yönlü etkili yardımların örgütçüsü ve inisyatörüdürler.

Proleter enternasyonalizmi ilkelerine sadık olan sosyalist devletler, Viyetnama gittikçe artan ölçülerde maddi, siyasi ve mânevi yardım yapmaktadırlar. Sosyalist ülkelerin hükümetleri, bildirilerinde, Birleşik Amerikanın Viyetnamdaki saldırganlığını şiddetle kınadılar; Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine, saldırganlığa karşıkoyması ve halk ekonomisini bu savaş koşulları içinde de geliştirmesi için yardımda bulunmak üzere örgütlenme yolunda somut adımlar atıldılar.

Viyetnam Emekçiler Partisi Merkez Komitesi organı «Niyan-Zan» gazetesini şunları yazıyor: «Sovyetler Birliğı tarafından gösterilen enternasyonal dayanışma ve çok taraflı yardım, Viyetnam Demokratik Cumhuriyetinin savunmasının kuvvetlenmesinde, emperyalistlerin askeri kışkırtmalarını püskürtme gücünün artmasında önemli rol oynamaktadır. Sovyetler Birliğı ve diğeri sosyalist ülkelerin kardeşçe desteğı, Viyetnam halkının haklı dâvasının nihai zaferine olan inancını takviye ediyor.»

«Viyetnamda Amerikan saldırısının genişletilmesi sonucu olarak barışın tehdit edildiğine dair bildiri», müdahalecilerle ciddi bir ihtardır. Bu, aynı zamanda, sosyalist ülkelerin savaştan Viyetnamla enternasyonal dayanışmasının bir ifadesidir. Bu bildiri, Varşova Antlaşmasına üye devletlerin Politik Danışma Komitesi'nin Sofya toplantısında onaylanmıştır.

Bu belgede şöyle deniliyor: «Viyetnamdaki Amerikan saldırganlığının daha da genişletildiği şu durumda, Varşova Antlaşmasına üye devletler, sosyalist ülkelerin, tüm ilerici, barışsever güçlerin, Viyetnam halkının haklı savaşını her bakımdan destekleme yolunda güçbirliği yapmaları zorunluğunu yeniden belirtirler...»

Varşova Antlaşmasına üye devletler, bu kardeş sosyalist ülkeye, yani Viyetnam Demokratik Cumhuriyetine, Viyetnam halkına gelecekte de tam destek göstereceklerini ve gerekli her türlü yardımda bulunacaklarını, savunma araçları, makineler ve uzmanlar vereceklerini bir daha belirtirler. Bu yardım, Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti ve Viyetnam halkı Amerikan saldırısını zaferle püskürtünceye kadar devam edecektir.»

Uluslararası işçi sınıfı da, anti-emperyalist kampta, Viyetnamdaki Amerikan saldırganlığına karşı savaşta önemli bir rol oynuyor. Dünya Sendikalar Federasyonu'nun, 139 milyon emekçi üyesi adına yayınlanan çağrısında, «Viyetnam halkının davası bizim dâvamızdır, bütün dünya proletaryasının davasıdır.» denmektedir.

Dünya Sendikalar Federasyonu Genel Konseyi, geçenlerde olağanüstü toplantı döneminde de, bütün dünya emekçilerinin Viyetnam halkıyla dayanışma hareketinin güçlendirilmesi ve genişletilmesi sorununu görüştü. Emekçilerin, Viyetnamın haklı davasını savunma mücadelesinin güçlenmesi amacını güden bazı belgeler kabul etti. Bu dönem toplantılarına katılan delegelerin çağrısı üzerinde, 1 Mayıs bayramı bütün kıtalarda Viyetnam halkıyla dayanışma yönünde muazzam gösterilerle kutlandı.

Amerikan saldırganlığına karşı savaşta, Dünya Barış Konseyi, Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu, Uluslararası Üniversiteliler Birliği, Uluslararası Demokratik Kadınlar Federasyonu, Dünya Gazeteciler Cemiyeti, Uluslararası Demokrat Hukukçular Birliği ve diğer demokratik örgütler aktif olarak katılıyorlar.

Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu Yürütme Kurulu, geçenlerde bütün ülkelerdeki genç kız ve erkeklerin Viyetnam halkının zaferi uğrunda güçbirliği kampanyası açmasını öngören bir program kabul etti. Bu program artık uygulanmaktadır. 24 Mart – 24 Nisan döneminde, savaştan Viyetnamla dayanışma ifadesi olarak gençlik gösterileri yapıldı, «Viyetnam katarı» adlı kampanya başladı. Viyetnam halkının zaferi uğrunda savaş şiarı altında geçecek olan IX. dünya gençlik ve öğrenci festivali hazırlıkları genişletildi. Pariste, Viyetnamla dayanışma gösterisi olarak uluslararası bir gençlik mitingi yapıldı.

Stokholm'de Viyetnam için bir Dünya Konferansı düzenlendi. Viyetnam'daki Amerikan saldırganlığının durudurulmasını isteyen uluslararası ve ulusal örgütlerin temsilcilerinin katıldığı bu olağanüstü Stokholm Danışma Konferansı Mart sonunda bir karar sureti kabul etti. Bu karar suretinde, Birleşik Amerikanın Viyetnam Demokratik Cumhuriyetini bombalamaya ve bu ülkeye karşı diğer askeri hareketlerine kayıtsız-şartsız son vermesi, Güney Viyetnamdan Amerikan ve uydu ülkeler askerlerinin çekilmesi ısrarla istendi. Stokholm Konferansı, Viyetnam sorununun Çinhindi'ne ait 1954 Cenevre Anlaşmaları temeli üzerinde çözümlenmesi için çağrıda bulundu.

Batı Berlin'de de Viyetnamla Uluslararası Dayanışma Konferansı yapıldı. Konferans Alman Sosyalist Üniversiteleri Birliği'nin önyak olmasıyla düzenlendi. Bu konferansa, Avrupa, Lâtin Amerika ülkeleri ve Birleşik Amerika öğrenci ve gençlik örgütleri temsilcileri de katıldılar. Bunlar, gençlere, Güney Viyetnama harp malzemesi yollanmasına engel olmaları ve Amerikan askeri personeli arasında harp aleyhtarı propaganda yapmaları hususunda çağrıda bulundular. Delegeler, saldırgan NATO blokunun değitilmesini istediler; Federal Almanya hükümetinin tehlikeli siyasi rotasını ve Viyetnamdaki iğrenç harbi aktif olarak desteklemesini kınadılar. Tanınmış bilgin Bertrand Russel'in teşebbüsü üzerine, Birleşik Amerikanın Viyetnamdaki harp suçları hakkında kovuşturma açmakla görevli uluslararası bir mahkeme kuruldu. Bu mahkeme, kendini, Amerikan emperyalistlerinin insanlığa karşı işledikleri harp suçlarını, askeri cinayetleri bütün dünya önünde açıklamakla görevlendirdi.

Kapitalist ülkelerdeki dayanışma hareketi gittikçe daha geniş ölçüler alıyor. Bu harekete katılanlar, kapitalist ülkeler hükümetlerini, Amerikan saldırganlığını her hangi şekilde olursa olsun desteklemekten vazgeçirmek için çaba harcıyorlar. Fransız Komünist Partisinin teşebbüsü üzerine, bütün ülkede, Viyetnam halkını zafere kadar destekleme komiteleri kurulmuş bulunuyor. Fransız emekçilerinin, Viyetnam halkına maddi yardımda bulunmak üzere memleket ölçüsünde açtıkları kampanyalardan biri de «Viyetnama gemi gönderme» kampanyasıdır. Bu kampanya 23 örgütün önyak olmasıyla başladı. Fransız Komünist Partisi, Birleşik Sosyalist Partisi, Genel Emek Konfederasyonu, Fransız Kadınlar Birliği bu örgütler arasındadır. Bu yardım kampanyalarının sadece üç aylık döneminde «Viyetnama gemi gönderme kampanyası için» 5 milyon frank toplandı. Şubat ayında, bu para ile alınmış çeşitli yardım malzemesi bir Sovyet gemisiyle Viyetnama gönderildi. Viyetnam Emekçiler Partisi Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Le Zuan yoldaş, Viyetnam Demokratik Cumhuriyetini ziyaret eden Fransız Komünist Partisi heyetiyle yaptığı görüşmede bu yardıma büyük değer verdiğini belirtti.

İtalyan emekçileri de Amerikan saldırısına karşı geniş çapta savaş yürütüyorlar. Dayanışma hareketine yeni yeni halk tabakaları katılıyor.

Örneğin, İngilteredeki gençlik ve öğrenci örgütlerinin hemen hemen hepsi, Birleşik Amerikanın bu iğrenç harbe son vermesi için savaşıyorlar.

Lâtin Amerikada birçok demokratik örgütler çok çeşitli biçimlerde dayanışma eylemleri örgütleyiyorlar. Bu kuruluşlar, emperyalizme karşı özgürlük ve barış uğrunda savaşan bütün güçler arasında güçbirliği kurmaya çalışıyorlar. Arjantin Komünist Partisi Merkez Komitesi, işçi sınıfına, halka ve bütün yurtseverlere hitaben yayınladığı çağrıda, Viyetnam yurtseverlerinin savaşını, bütün halkın katıldığı gerçek bir savaş, dünya halklarının barış, demokrasi ve ulusal bağımsızlık savaşına büyük bir katkı olarak değerlendiriyor. Venezüellâ Ticaret Filosu Gemi İşçileri Federasyonu, Venezüellâ bandıralı gemilerin Amerikan saldırganlarına ait harp malzemesini taşımalarına izin vermiyeceğini bildirmiş bulunuyor.

Şili Milli Kongre Senatosu, bir komünist senatörün teklifi üzerine, Birleşik Amerika Başkanına ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine, Amerikanın Viyetnam Demokratik Cumhuriyetini bombalama hareketlerini derhal durdurması ve askerlerini Güney Viyetnamdan çekmesi isteğiyle birer telgraf çekilmesine karar verdi.

Asya ve Afrika demokratik kamuoyu, dünya ölçüsündeki protesto hareketine gittikçe daha aktif olarak katılıyor. Örneğin, Nisan başlarında Cezayirde düzenlenen Akdeniz, Karadeniz sahili ve Yakın Doğu petrol sanayii emekçilerinin anti-monopolist konferansında kabul edilen mesajda, delegeler, Viyetnam halkını tamamen desteklediklerini belirttiler. Arap Ülkeleri Hukukçular Birliği, protesto bildirisinde, memleketlerindeki tüm hürriyetsever ve ilerici güçleri, Viyetnam halkını destekleme yolunda harcadıkları çabaları kat kat arttırmağa çağırdı.

Memleketleri harp alevleri içinde yanan Çinhindi'ne yakın halklar, Birleşik Amerikanın Viyetnamdaki saldırgan harbinin barış dâvası için gizlediği tehlikeyi adamakıllı hiss ediyorlar. Ve elbette bundan ötürü, Hindistan Komünist Partisinin VIII. Kongresinin ilk kabul ettiği belge, «Viyetnam halkına selâm» mesajı oldu. Bu belgede şöyle deniliyor: «Hint halkı, Viyetnam halkının bizim savaşımızı yürütmekte olduğunu, kendi özgürlük ve bağımsızlığı kadar bizim özgürlüğümüzü ve bağımsızlığımızı da savunduğunu biliyor. Hindistan Komünist Partisinin VIII. Kongresi, barışa ve ulusal bağımsızlığa değer veren bütün Hintlileri, Viyetnam halkıyla dayanışma hareketinde birleşmekle görevli kıldığını resmen açıklar.»

Hindistan Barış ve Asya-Afrika Ülkeleriyle Dayanışma Konseyi'nin Ocak ayında yayınlanan bildirisinde, barış dâvası için duyulan derin endişe iyice dile getiriliyor. Amerikan hükümetinin Viyetnam Demokratik Cumhuriyeti topraklarını bombardıman hareketlerini hemen durdurması, Viyetnamda harbe son vermesi isteniyor.

Pakistan'ın en büyük kenti Karaçi'de halk kitleleri yığinsal eyleme geçerek Viyetnam özgürlük savaşçılarını hararetle desteklediklerini göster-

diler. Bu dayanışma eylemine Nasyonal Halk Partisi, öğrenci örgütleri, sendikalar ve diğer kuruluşlar katıldılar. Daka kentinde düzenlenen yığinsal mitingte kabul edilen muhtırada, Birleşik Amerikanın adaletsiz saldırgan savaşı kınandı. Mitingte söz alan konuşmacılar, Amerikanın sadece Viyetnama karşı değil, aynı zamanda gelişmekte olan diğer ülkelere karşı izlemekte olduğu emperyalist politikaya şiddetle hücum ettiler.

Japonya ilerici güçlerinin Amerikanın saldırgan Viyetnam harbine karşı savaşı özel bir yer işgal ediyor. Japonya Komünist Partisi Merkez Komitesinin Mart Plenumunun çağrısında belirtildiği gibi, Amerikan emperyalizmi, Japonyayı en önemli bir saldırı üssü olarak her bakımdan kullanmaya başlamıştır. Bu nedenle, Japonya işçi sınıfı, emekçileri, politik ve ekonomik hakları uğrunda giriştikleri tüm eylemleri mutlaka Birleşik Amerikanın saldırganlığına karşı, Japon tekellerinin bu harbe katılmasına karşı savaşıyla bağlamaktadırlar. Ülkedeki barışsever güçler, Amerikanın saldırı harbi için askeri malzeme yapım ve taşıtının durdurulması zorunluğunu kavrıyorlar. Bu güçler, Viyetnam yurtseverlerine para ve malzeme yardımında bulunmak için açılan kampanyanın geniş ölçüler alması gerektiğini anlıyorlar.

Protesto hareketi gittikçe daha geniş çapta Birleşik Amerika kamuoyunu da kapsamaktadır. İkinci Dünya Savaşının bitmesinden sonraki yirmi yılı aşkın dönem içinde, Birleşik Amerika sınırları dışında hiçbir olay, Amerikan hükümetinin Güney Doğu Asyadaki harp serüveni kadar Amerikan halkını bu denli büyük bir kuvvetle sarsmamıştır. Birleşik Amerikanın birçok kentinde Viyetnam savaşına karşı yığinsal protesto gösterileri yapılıyor. Örneğin, Nisan ayı içinde San Fransisko'da, San Diego'da (Kaliforniya eyaleti), Atlanta'da (Corciya eyaleti), Nüy Cersey, Kinektikut, Masaçusets, Minezota, İliniyos eyaletlerinde harp aleyhtarı yığinsal gösteriler yapıldı. New-York'taki gösterilere yüz bine yakın kişi katıldı. Bütün bu gösteriler «Harbe son verilmelidir» şiarı altında geçti.

Birleşik Amerikada öğrenci ve gençlerin harp aleyhtarı yığinsal gösterileri de, harbe karşı protestoların biteviye arttığını gösteriyor. Nisan sonunda, harbe karşı protesto ifadesi olarak bütün memlekette dersleri boykot günü ilân edildi. O gün, Amerikanın 49 eyaletinde, öğrenci temsilcileri, haksız ve ahlâk-dışı harbe son verilmesini isteyen bir bildiri imzalayıp yayınladılar.

Amerikan işçi sınıfı da bu harbi gittikçe daha büyük bir şiddetle protesto etmektedir. İşçiler, Amerikan yönetici çevrelerinin aldatmacalarına kapılmıyor ve kendi hakları uğrındaki savaşı, Viyetnam harbinin sözümona «zaferle sonuçlanması»na kadar ertelemiyorlar.

Amerikan harpçilerinin Viyetnamda işlemekte oldukları cinayetlere karşı bütün dünyada protesto hareketi günden güne büyüyüp genişlemektedir. Barışa ve halkların güvenliğine değer veren herkes, tek cephe halinde çıkışlar yapmaktadır.

Birleşik Amerika yönetici çevreleri ve bunları destekliyen hükümetler dünya kamuoyuna karşı saldırıya geçmişlerdir. Fakat bu çevreler, politik ve moral bakımlardan gittikçe daha büyük ölçüde tecrit olmaktadır. Bütün kıtalarda, bütün ülkelerde, barışsever halkların şu isteği daha kesinlikle çınlıyor: «Çekin elinizi Viyetnamdan!»

Yan PRAJKI

Çağrı

Bütün yurttaşlara!

Ankara, İstanbul, Erzurum, Eskişehir ve İzmirde yüksek öğrenim gençleri, haklarını, özel isteklerini savunmak için, canla – başla direniyorlar. Onbinlerce öğrenci fakülteleri işgal ediyor, hareketi yönetmek için komiteler kuruyorlar.

Halkımızın ulusal bağımsızlık, egemenlik ve demokrasi uğrundaki savaşında bu hareketin önemli bir yeri ve rolü vardır.

Öğrencilerin başlıca istekleri şunlardır:

- Öğrenim imkânlarını kısıtlayan üniversite yönetmeliğinin değiştirilmesi.
- Sınav biçimlerinin değiştirilip, harçların kaldırılması.
- Üniversitelerin faşist eğilimli, gerici profesör ve öğretim üyelerinden arınması.
- Üniversite yönetimine öğrenci temsilcilerinin de katılması.
- Öğrencilerin hayat şartlarının düzeltilmesi, kendilerine, yurt, kitap, eğitim araçlarının sağlanması.
- Eğitimi zenginlerin tekelinde tutan ve öğrenimi bir ticaret aracı haline getiren Özel Yüksek Okulların devletleştirilmesi.
- İşçi, köylü, dar gelirli ve yoksul ailelerin çocuklarına yüksek öğrenim imkânlarının sağlanması.
- Öğrenci derneklerine, ilerici ve yurtsever öğrencilere yapılan Anayasa-dışı baskıların kaldırılması.
- Lâiklik ilkelerinin korunması.

Öğrencilerin, halkımızın ana isteklerine uygun olan bu hareketini hükümet ezmeye hazırlanıyor. Bu amaçla, öğrencilerin bütün ölçülü ve ağırbaşlı davranışlarına rağmen, hükümet, gerici-vurucu faşist komandoları öğrencilerin üzerine saldırtıyor; kışkırtmalar tertipliyerek, doğrudan doğruya polis kuvvetiyle öğrencilerin bu ilerici ve haklı hareketini bastırmak istiyor. Bunun yanı sıra, AP hükümeti, «Temel hak ve hürriyetleri koruma» maskesi altında, söz, yazı, toplantı, yürüyüş ve örgütlenme gibi temel Anayasa haklarını budayacak olan mâhut tasarıyı yeniden Meclise dayatmaya hazırlanıyor. Böylece, hükümet, büyük burjuvazinin ve ağaların çıplak diktatorasına, faşist bir doğrultuya yöneliyor.

Yurttaşlar, gençler, yurtsever profesörler, öğretim üyeleri, bütün yurtsever aydınlar, sosyal ve politik yığın kuruluşları! Öğrencilerimiz haklı dâvalarında ve kahramanca mücadelelerinde sizin desteğinize güveniyorlar!

Öğrenciler, gençler! Bütün halkın sizden yana olduğuna inanın; savaşınızı bastırmak için, hükümet katlarının, polisin giriştiği ve girişeceği kıskırtmalara, tertiplere karşı uyanık olun!

Türkiye Komünist Partisi, Türk komünistleri, bütün ilerici güçlerle birlikte, sizi vargüçle destekliyorlar.

14 Haziran 1968

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ

Bir açıklama

Y. N. Rozaliyev'in «Türkiyede kapitalizmin gelişme özellikleri» ve «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı kitaplarında ortaya koyduğu ve çeşitli yazılarında savunduğu tezlerin, özellikle, Sovyet bilginleri arasında, Sovyet basınında uzun boylu tartışılması, karşı tezler ne olursa olsun, bize göre, yazarın daha iyi anlaşılmasına, tezlerinin doğrulanmasına bir hayli yardım etmiştir. Bu bakımdan, Profesör S. M. Kaftaryan'ın «Milletlerarası Hayat» («Mejdunarodnaya jizn») dergisinde çıkan «Daha az uydurma şemalar» başlıklı yazısı hiç de faydasız sayılamaz. Profesörün, yazar tarafından ortaya konan konkre verileri bir tarafa bırakarak, çıkarılan bilimsel sonuçları indi ve peşin hükümlerle çürütmeye çalışması ona bir şey kazandırmamış, ama karşısındakini daha da kuvvetlendirmiştir.

Biz burada Y. N. Rozaliyev'in «Türkiyedeki sosyal-ekonomik süreçlerin incelenmesinde doğru metodoloji» başlıklı yazısına bir şey ekliyecek değiliz; ancak profesör Kaftaryan'ın yazısında bizi doğrudan doğruya ilgilendiren iki noktaya değinmekle yetineceğiz.

1. Y. N. Rozaliyev'in, «Türkiyede kapitalizmin özelliklerine», özel sermayenin devlet kapitalist sektörüyle karşılıklı etkileşmesi gerçeğine dokunmasının, yerli tekeller'n doğuş sürecini göstermesinin, milli burjuvazinin çeşitli tabakalarının menfaatleri arasındaki çelişkileri belirtmesinin, Türkiyedeki sınıflar ve sınıf mücadelesi üzerinde durmasının, S. M. Kaftaryan tarafından yersiz ve Türkiye ile Sovyetler Birliği arasındaki ilişkilere zarar getirecek nitelikte görülmesi anlaşılır bir şey değildir.

Bizce, bugünkü Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve politik hayatının ana çizgilerini bilenlerin, Türkiye egemen çevrelerinin sınıfı çehresini tanıyan-

ların, ayrı ayrı sosyal düzenlerdeki devletlerin barış içinde yanyana yaşaması prensibinin ve Sovyetler Birliğinin dış politikasının ruhunu kavrayanların düşüncesi ve tutumu bu olamaz.

Türk-Sovyet dostluğunun korunması, kuvvetlendirilmesi, Türk-Sovyet ilişkilerinin geliştirilmesi Türkiye Komünist Partisinin ötedenberi başlıca mücadele şiarlarından biridir. Bu mücadele şiarı, Türk komünistlerinin tevkif ve hapsedilmeleri ve işkence görmeleri için ne kadar ciddi bir bahane ise, memleketimizdeki ekonomik, sosyal ve politik gelişmelerin bir Sovyet türkoloğu tarafından objektif ve bilimsel bir şekilde incelenmesi, Türk-Sovyet ilişkilerinde olumsuz bir ekten sayılmak için, ancak o kadar ciddi bir bahane olabilir. Biz Türk komünistleri, işçi sınıfının, çeşitli yarıları ve yönleri olan mücadelesinin hiçbir şekilden vazgeçemeyiz, ve Türkiye gerçeklerini Marksçı-Leninci teorisinin ışığı altında inceleyen bilimsel eserlerin, memleketimizin milli ve sosyal kurtuluşuna, ekonomik, politik, kültürel gelişmesine ve bu uğurdaki mücadelelerinde Türk komünistlerine, memleketimizin bütün ilerici güçlerine yardımcı olacağına; Türkiye gerçeklerinin komşularımızca iyi bilinmesinin, iyi komşuluk ve dostluk ilişkilerine ancak olumlu etki yapacağına kesinlikle inanıyoruz.

2. Profesör S. M. Kaftaryan, «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisinde çıkan makalemizin (Halis Okan'la ortak) bir parçasını noksan olarak ve tek taraflı yorumlayarak Y. N. Rozaliyev'e karşı kullanıyor.

Kaydetmeliyim ki, makale, Adalet Partisinin, iktidarı ortaksız ele geçirmeye hazırlandığı, yabancı tekellerin, Türkiye Yardım Konsorsiyomu'nun, yardım için «Devlet iktisadi teşekkülleri»nin «reorganizasyon»unu şart koştuğu, yabancı sermaye ile sıkı işbirliği halindeki yerli büyük burjuva çevrelerinin «verimli olmadığı»nı ileri sürerek devlet sektörünün ortadan kaldırılması için geniş bir kampanya açtıkları, yabancı sermaye ile menfaatleri bağdaşmayan milli burjuvazinin ve bütün ilerici güçlerin devlet sektörünü savunmak için mücadeleye giriştiği bir zamanda yazılmıştır. Makalede devlet sektörünün, daha çok, olumlu tarafları üzerinde durulmuş; partimizin, «onu halkın gözünden düşürmek isteyenlere karşı mücadeleyi önemli bir ödev» saydığı özellikle belirtilmiştir. Fakat, kapitalist devlet sektörünün kuruluş amacı, «burjuvazinin etatizmden, halk yığınlarının zararına olarak, kârlarını artırmak ve politik mevzilerini kuvvetlendirmek için faydalandığı», «ülkemizde büyük sermaye ile devlet sermayesinin kaynaşma seyrinin gittikçe daha açık bir şekil aldığı ve devletin özel sermayenin etkisi altına gittikçe daha çok girdiği» de makalede açıklanmıştır.

Türkiye ekonomisinde devlet sektörü belli alanlarda, belli ölçülerde olumlu bir rol oynar ve ileri bir karakter taşır, buna şüphe yok, fakat burjuvazinin politik egemenliği onu özel sermayenin çıkarlarına hizmete mahkûm ediyor.

Yakub Demir

Mayıs, 1968.

Türkiyedeki sosyal-ekonomik süreçlerin incelenmesinde doğru metodoloji

Harp sonrası Türkiyesinde toplumun yapısında ve egemenlikte hızlı değişimler aluyor. Bu değişimlerin doğru anlaşılması, memleketin ekonomik ve politik gelişmesinin reel eğilimlerinin açıklanması, ancak Türkiye'nin konkre gerçeklerinin bilimsel, sınıfsal çözümlenmesi temeli üzerinde mümkündür.

Gelişmenin objektif kanunlarının ve Türkiye'nin dış politikası gibi bileşik ve çelişimli belirtilerin çözümlenmesi büyük bir önem taşır. Tamamiyle açıktır ki, meselâ, Türkiye kapitalizminin özellikleri anlaşılmadan, özel işletme kapitalizminin rolü, önemi ve onun devlet sektörüyle birbirini etkilemesi açıklanmadan, milli burjuvazinin çeşitli tabakalarının menfaatleri hakkında açık bir fikre sahip olmadan, yerli tekellerin oluşması hesaba katılmadan, bugün Türkiye'nin iç hayatının ve onun dış politikasının hiçbir meselesi doğru anlaşılamaz.

Bundan ötürü, S. M. Kaftaryan'ın, «Daha az uydurma şemalar»⁽¹⁾ başlıklı mektubunda açıklanan tutumu hayret uyandırıyor.

S. M. Kaftaryan, «Türkiyede her şey V. I. Lenin'le Atatürk zamanındaki iyi dostluk ilişkileri politikasına dönülmesini ısrarla isterken», Türkiye burjuva realitesinin bilimsel çözümlenmesinden vazgeçilmesi düşüncesindedir. Ona göre, böyle bir çözümleme ister istemez «tek taraflı», «uydurma şemalara», «şüpheli hükümlere» yol açar. S. M. Kaftaryan, bilimsel çözümleme yerine, yalnız «Türkiye, onun ekonomisi, politikası ve Sovyet-Türk ilişkileri hakkında tanımlayıcı eserler yayınlanmasını teklif ediyor. «Bu çeşit eserler, Türkiye hayatının bazı çizgileri ve onun dış politikası hakkında tenkidi materyali ihtiva etseler de (altını ben çiziyorum – Y. R.) fayda getirebilir, iki halkın yakınlaşmasına yardım edebilirler.» diyor.⁽²⁾

Bize öyle geliyor ki, S. M. Kaftaryan'ın, «Sovyetler Birliğiyle Türkiye arasında iyi komşuluk ilişkilerine dönülmesi» için sosyal-ekonomik problemlerin sınıflı çözümlenmesinden vazgeçme, bunun yerine tenkidi materyaller yayınlama teklifi Sovyet-Türkiye ilişkilerine zarardan başka bir şey getirmez. Türkiye ekonomisinin, onun politikasının ve Sovyet-Türk ilişkilerinin Marksçı-Leninçi çözümlenmesi Türkiye realitesinin doğru anlaşılmasının temelidir. Ancak böyle bir çözümleme ve böyle bir anlayış temeli üzerindedir ki, «Sovyet-Türk ilişkilerinde son zamanlarda görülen iyileş-

(1) «Mejdunarodnaya jizn», sayı 7, 1967.

(2) Aynı dergi, sayfa 140.

meyi» sadece «derin bir memnunlukla kaydetmek» değil, aynı zamanda bu ilişkilerin kuvvetlenmesi uğrunda aktif olarak ve en önemlisi başarı ile mücadele etmek mümkün olur.

Sovyet hükümetinin şaşmadan ve sonuna kadar direnerek uyguladığı değişik sosyal düzenli devletlerin barış içinde yanyana yaşaması prensipi, Sovyetler Birliğinin Doğu devletleriyle işbirliğinin gelişmesi, Sovyet bilginlerini sosyal süreçleri çözümlmekten alıkoymak şöyle dursun, bugünkü kapitalist dünyanın sosyal çelişkilerini ve ayıplarını daha genişliğine, daha derinliğine açık ortaya koymağa zorlar. «Tek taraflılık» tan söz etmek, ancak reel gerçeklerin sınıfsal çözümlenmesinden kaçınmaya çalışanlar için gereklidir.

Sovyetler Birliğinin dış politika aksiyonlarının da temelinde (meseleye) derin bir bilimsel yaklaşma yatar. Son zamanlarda Sovyet-Türk ilişkilerinde görülen iyileşme, iyice, bilimsel olarak düşünülmüş, özellikle Türkiye kapitalizminin gelişme özelliklerini, milli burjuvazinin çeşitli tabakalarının menfaatlerini, büyük burjuva sermayesinin emperyalist tekellerle birliğini ve çelişmelerini ve ancak Türk sınıflı toplumunun objektif çözümlenmesi seyrinde ileri sürülebilecek diğer etkenleri gözönüne alan bir politikanın sonucudur.

Dergiye yazılan mektubun yanlış metodolojik hükmü, Türkiye'de sosyal-ekonomik süreçlerin bilimsel olarak incelenmesinden ayrılış, profesör S. M. Kaftaryanı, ister istemez, devlet kapitalizminin rolünün tâyininde, ekonominin devlet ve özel sektörlerinin birbirine karşılıklı etkilerinin açıklanmasında, Türk tekel sermayesinin oluşma süreçlerinin ve diğer belirtilerin değerlendirilmesinde yonışlara sürükledi.

İlkesel bir önem taşıyan meseleler üzerinde kısaca duralım.

1. S. M. Kaftaryan başlıca tenkit konusu olarak, Türkiye'de tekellerin ve tekel sermayesinin oluşması meselesini seçmiştir. Bu bakımdan, onun bu süreci nasıl anladığının, tekellerin doğuşunun sebebini nerede gördüğünün açıklanması ilkesel bir önem taşır.

S. M. Kaftaryan'a göre, tekellerin doğuş sebebi «tekel mali sermayesi» dir; Türkiye'de ise «tekeller, gelişmiş kapitalist memleketlerde olduğu gibi, tekel mali sermayesinin ürünü değildir».(¹)

Bizim fikrimiz başkadır. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, az gelişmiş ülkelerde de tekeller «tekel mali sermayesinin» değil, belli süreçlerin – üretim ve sermaye konsantrasyon ve santralizasyonu süreçlerinin – «ürünüdür». Marksist politik ekonomi, bu süreçlerin kapitalist toplumun gelişme kanunu olduğunu öğretir. Tekeller işte bu kanun yürürlüğünün «ürünü»dür. «Tekel mali sermayesi» ise, kaynaşmış banka ve sanayi tekelleri sermayesidir.

Tekeller ve tekel sermayesi sadece «gelişmiş ülkelerin» imtiyazı mıdır?

(¹) Aynı dergi, sayfa 141.

Marksist politik ekonomi buna da su götürmez bir cevap verir. Üretim ve sermaye konsantrasyon ve santralizasyonunun ürünü olan tekeller ve tekel sermayesi her hangi bir kapitalist ülkede, bu arada kapitalizmin çoğu zaman gelişmiş kapitalist ülkelere daha hızla yükseldiği Doğu ülkelerinde de şekillenebilir. Biliyoruz ki, meselâ milli tekeller ve tekel sermayesi birçok toplum yaşayışı şekillerinin bulunduğu Mısır (1952 yılına kadar), Hindistan, Pakistan, Türkiye ve diğer bazı memleketlerin ekonomisinde nispeten hızla doğdu ve yerleşti. Bir bütün olarak bu meseleye V. I. Lenin şöyle işaret etmişti:

«Yarım yüzyıl önce Marks «Kapital»ini yazarken, serbest rekabet, ekonomistlerin ezici çoğunluğuna bir «tabiat kanunu» olarak görünüyordu. Beylik bilim, serbest rekabetin üretim konsantrasyonunu doğurduğunu, bu konsantrasyonun belli bir gelişme basamağında tekele yol açtığını, kapitalizmin teorik ve tarihsel çözümlemesini yaparak ispat eden Marks'ın bu eserini genel bir sükûtle öldürmeye yeltendi. Şimdi tekel bir gerçek oldu. Ekonomistler yığınlarla kitap yazarak, tekellerin ayrı ayrı belirtilerini anlatıyor ve hep bir ağızdan «Marksizm reddedilmiştir» diye ilân etmekte devam ediyorlar. Ama bir İngiliz atasözünün dediği gibi, gerçekler inatçı şeylerdir, ister-istemez hesaba katılmaları gerektir. Gerçekler gösteriyor ki, ayrı ayrı kapitalist memleketler arasında, meselâ, proteksiyonizm veya serbest ticaret meselesindeki farklar, ancak tekellerin şeklinde veya onların belirmesi anındaki önemsiz farkları doğurur; üretimin konsantrasyonu ile tekellerin doğuşu ise, genel olarak, kapitalizmin bugünkü gelişme aşamasının genel ve temel kanunudur.»

2. S. M. Kaftaryan, «tarım-endüstri» kapitalist Türkiye'sinde tekellerin ve tekel sermayesinin doğması imkânsızlığını ispat etmeğe kalkıştı. S. M. Kaftaryan'ın, önüne koyduğu amaca uygun olarak, bu memleketteki üretim ve sermaye konsantrasyon ve santralizasyonu hakkındaki verileri reddedeceğini düşünmek tabii idi. Bu veriler bir sıra eserimde, bu arada «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)»⁽¹⁾ adlı kitapta tarafımdan yayınlanmıştır. Fakat S. M. Kaftaryan'ın, Türkiyede üretim ve sermaye konsantrasyonunun yükseklik derecesini gösteren rakamları, onların doğruluğunu reddedecek güçte olmadığı görüldü. Muarız onlara tamamiyle gözyumma yolunu tuttu. Mektubunda, Türkiyede tekellerin oluşma sürecini gösteren çıkış tezlerinden bir defa bile söz etmiyor.

Ne kadar garip ki, S. M. Kaftaryan tekellerin doğuş imkânsızlığını devlet sektörünün varlığı düşünceleriyle ispat etmeye kalkışıyor. Sonra devlet sektörünün rolünü yanlış anlaması onu rakam materyallerinin yanlış

(1) Y. N. Rozaliyev'in «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı eserinin özetlenerek yapılan çevirisinin ilk kısmını, dergimizin 1967 yılı 3. sayısında okuyucularımıza sunmuştuk. Bu özetin, bazı teknik sebeplerle geciken son kısmını, ilk fırsatta yayınlıyacağız.

çözümlemesine götürüyor, muarızın Türkiye ekonomisinin reel tablosunu görmesini engelliyor, ve netice itibariyle, onu kanaatimizce ciddi yanlışlıklara sürüklüyor.

«Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı kitapta devlet kapitalizminin birçok meselelerine ışık tutuluyor. Kitabın yazarı burada aşağıdaki ilkesel hükümlerden hareket etmektedir:

Devlet-kapitalist sektörünün gelişmesi özel teşebbüsün gelişmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Türkiyede devlet ve özel sektörler çok sıkı bir karşılıklı etkileşme halinde bulunuyor ve gelişiyorlar. Devlet sektörüyle özel sektörün ekonomideki sermaye yatırımları oranı nasıl meydana gelirse gelsin, mevcut sosyal-ekonomik düzen sonucu olarak, devleti burjuvazi kontrol ettiği müddetçe ve ettiğine göre, devlet sermayesinin de karakter ve faaliyetini özel sermaye tayin ediyor. Olgular gösteriyor ki, Türkiyede devlet kuruluşları, her şeyden önce ve başlıca olarak özel sermayenin, milli burjuvazinin menfaatleri gerektirdiği yerde ve gerektirdiği zaman ortaya çıkmış ve faaliyete geçmişlerdir. Türkiyede tekellerin ve tekeller sermayesinin şekillenmesi de devlet-kapitalist tedbirlerle ayrılmaz bir şekilde bağlıdır. Üretim ve sermaye konsantrasyonunun yükselmesi, büyük burjuvazinin pozisyonunun kuvvetlenmesi, büyük ortaklıkların mali güçlerinin artması devletin yardımı ve desteğiyle oluyor. Özellikle bu sonuncu (devletin yardım ve desteği) büyük ekonomik kumpanyalara, üretimde, şu veya bu cins ürünün satışında tekel durumuna girmek imkânı veriyor. Sonra, tekelin yalnız özel kişilere ait ortaklıklar, aksiyonlar şeklinde veya bir kısım aksiyonları devlete ait bir kumpanya şeklinde faaliyette bulunması bu tekelin ekonomik özünü değiştirmez. Bugünkü Türkiyede devlet ve özel sermayelerin birbirine örölüşü gittikçe daha sıkı ve bileşik bir hal alıyor. Devlet yatırımlarının artışı ve devlet-kapitalist teşebbüsünün gelişmesi hiç de özel yatırımlar zararına, onların azalmasıyla ve özel teşebbüsün kısılmasıyla olmuyor. Kaldı ki, Türkiye ekonomisinde devlet yatırımları, özel teşebbüslerin artışı, büyük sermayenin nüfuzunun genişlemesini, onun ayrı ayrı temsilcilerinin tekele yükselmesini doğuruyor.

«Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» kitabının devlet sektörü ve özel teşebbüs meselelerinde ilkesel hükümleri böyledir.

S. M. Kaftaryan bu hükümleri kabul etmiyor. Ona göre, ortada birbirinden sadece tamamıyla ayrı değil, aynı zamanda birbiriyle hiç bağdaşmayan iki süreç vardır: «Türkiyede gelişmemiş olan mali-sanayi sermayesinin, tekel birliklerinin meydana gelmesi; ve daha İkinci Dünya Harbinden önce gelişmiş bulunan devlet-kapitalist kurumlarının ve birliklerinin kurulması (etatizasyon-devletleştirme) süreci.» S. M. Kaftaryan bu «iki süreci» birbirine karşı koyuyor; kitabın yazarını, her ikisi arasındaki farkı görmemekle suçluyor. S. M. Kaftaryan'a göre, devlet sektörünün gelişmesi Türkiyede tekellerin doğması imkânını ortadan kaldırıyor, çünkü

«en büyük sanayi kurumları ve bankalar devlet tarafından kurulmuştur, hazineye aittir».(¹)

Meseleyi kavramayı deneyelim: Tekel birliklerinin meydana gelmesi süreçleri ile devlet-kapitalist kurumları ve birliklerinin kurulması arasında fark var mıdır? Şüphesiz ki vardır. Bu fark tamamıyla açıktır, kolayca anlaşılacak kadar basittir, bunun üzerinde durmıyacağız.(²)

Bu tartışma götürmez tezden, bu süreçlerin karşılıklı olarak birbirini reddettikleri hükmü çıkarılabilir mi? Bize göre çıkarılamaz, çünkü kapitalist Türkiye'de bu süreçler sıkıca birbirine bağlıdır ve birbirinin varlığını şart kılarlar. Bugün 20-den çok aksiyoner yavru-kumpanyayı, birçok şeker pancarı üretici kooperatifini birleştiren, 18 şeker fabrikasını kontrol eden ve milyonlarla iş çeviren şeker sanayiinde tekelin teşekkülü devletin Sümerbank ve Ziraat Bankasıyla özel İş Bankası'nın sıkı birleşmesiyle oldu. 1963 yılına kadar bu bankaların her biri, «Türkiye şeker fabrikaları şirketi» aksiyonlarının üçte birine sahipti. Sonra, şirketin sermayesi 100 milyon liraya yükseldi. Aksiyonların yüzde 50-si İş Bankasının ve onun kontrolü altındaki ortaklıkların ve kumpanyaların elinde toplandı. Bu Türk tekelinin faaliyeti devlet kurumları ve bankalarıyla ve aynı zamanda yabancı firmalar ve kumpanyalarla çok sıkı bir karşılıklı etkileşme halinde gerçekleşmekte devam ediyor. Diğer bir Türk tekel aksiyoner şirketi – Türkiye Petrol Şirketi – hazine dairesi, yarı devlet emekli fonu, devletin olan Sümerbank ve Eti-Bank'la birlikte kurulmuştur. Petrol şirketine, vaktiyle petrol sanayiinin en büyük devlet kurumları, devlet-bilimsel araştırma enstitülerinin materyalleri verilmiş, devletin önemli mali yardımı yapılmıştı v.s. Böylece, bu şirket örneğinde de görülüyor ki, devlet özel teşebbüsünün gelişmesi, tekel teşkilâtının şekillenmesi iki sermayenin en sıkı karşılıklı etkileşmesiyle meydana gelmiş, devlet yatırımları ise birbirine örülmüş, birbirini tamamlamıştır.

Türk özel sermayesinin en büyük kurumu olan İş Bankası'nın kurulması da devletin yardımıyla olmuştur. Vaktiyle, bankanın kuruluş sermayesinin aşağı-yukarı üçte biri devlete aitti. Kurucusu ve yöneticisi Celâl Bayar olan İş Bankası, daimi olarak devletin, devlet bankalarının ve devlet kurumlarının desteğinden yararlanmıştır. Özellikle, İkinci Dünya Harbi yıllarında İş Bankasının çok önemli destek şekillerinden biri, esaslı rekonstrüksiyon isteyen bankaya ait kömür ocaklarının etatizasyonu (devletleştirilmesi) dir. Bu «etatizasyon süreci»nden İş Bankası önemli kazanç payları elde etti.

(¹) Aynı dergi, sayfa 140.

(²) Bu mesele basında etrafıca aydınlatılmıştır. Meselâ «Doğu ülkelerinde devlet kapitalizmi» adlı kitaptaki «Türkiyede devlet kapitalizmi» başlıklı makalemiz – 1960; «Yine Türkiyede kapitalizmin gelişme özellikleri üstüne» – Asya ve Afrika Halkları Dergisi – 1964, sayı 3; «Türkiyede kapitalizmin gelişme özellikleri» – monografi, 1962.

Olgular böyledir. Bütün bunlar ve daha birçokları «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı kitapta yer almıştır. S. M. Kaftaryan olgulara tamamiyle göz yumuyor. O, devlet sermayesinin rolünü ve önemini her suretle belirtiyor, bundan ötürü de Türkiyede tekellerin doğması imkânını inkâr ediyor; öbür yandan da özel sermayenin rolünü her suretle küçültmeye çalışıyor. S. M. Kaftaryan, Türk tekellerinin meydana gelmesi tezini çürütmeye çalışarak, devlet kurumlarının büyük sanayi ürünlerinin yüzde 42-sini verdiğini öne sürüyor. Diğer taraftan, muarız şöyle bir hesap yapıyor: «1962 yılında Türkiyede 4.025 büyük sanayi kurumu vardı; bunlardan 230-u devlete aittir. Her devlet kurumunda ortalama 550 kişi, özelerde 50 kişi çalışıyordu. Devlet kurumlarının (büyük sanayide) yılda yeni yarattıkları değer 15 milyon lira, özel kurumların ise 800 bin liradır.»⁽¹⁾

S. M. Kaftaryan'ın gösterdiği rakamlar, Türkiyede tekellerin oluşu sürecini ne derece yalanlıyor veya muarızın deyimiyle «bunun varlığından söz etmeyi ne derece yersiz kılıyor»? Bize kalırsa, hiç de böyle olmuyor. Gerçekte, devlet kurumlarının belli ölçüde sanayi ürünü çıkarması bütün kapitalist memleketler için karakteristiktir. Tekellerin çoktan oluştuğu ve oluşma halinde bulunduğu memleketlerde de bu böyledir. S. M. Kaftaryan gibi, «devlet kapitalizmini Türkiyede kapitalizm gelişmesinin başlıca ve karakteristik özelliği» (sayfa 141) sanmak en azından safıktır.

Meseleyi biraz başka şekilde koyalım. Belki, muarız, üretimin yüzde 42-sini meydana getiren kömür, kâğıt, elektrik sanayii alanlarının devlet tarafından kontrol edildiğine dayanarak, üretimin yüzde 58-ini veren şeker, imalât, petrol ve diğer sanayi alanlarında tekellerin oluşması süreci hakkındaki verileri çürütmeyi umuyor? Böyle bir «kanıt»ın da temelsizliği açıktır. Benzeri usullerin, «ayrı ayrı şeylerin» mekanik olarak birbirine karıştırılması usulünün bilimde adı tamamiyle bellidir.

Belki, Türkiyede tekellerin oluşması tezi, S. M. Kaftaryan'ın devlet kurumlarında ve özel kurumlarda çalışanların ortalama sayısı ve yeni kurulmuş değerler tutarı hakkındaki verilerini çürütüyor. Bu veriler de Türk tekellerinin varlığını hiçbir surette reddedemez. Kaldı ki, bu çeşit hesaplamalar bilime aykırıdır. Mesele şurada ki, Türk istatistiklerinin gözönünde tuttuğu kurumlar arasında zanaat, el sanayii işletmeleri de, fabrika ve santraller de vardır. 230 devlet kurumu başlıca olarak fabrikalar ve santrallerdir. 3.800 özel kurum arasından ancak 300-ü fabrikadır; geri kalan 3.500 özel işletme küçük üretim veya el sanayii işletmeleridir. Şu halde, S. M. Kaftaryan'ın her devlet kurumunda ve özel kurumdaki çalışanların «ortalama» sayısı hakkındaki hesapları, her iki sektörün her kurumunda «yeniden meydana getirilmiş değer» «ortalaması» verileri, ancak onun (S. M. Kaftaryan'ın) Türk burjuva istatistiklerinden kritik bir gözle faydalanmadığını

(1) Aynı dergi, sayfa 141.

gösterir. Kendiliğinden anlaşılır ki, S. M. Kaftaryan'ın böyle garip bir şekilde elde ederek ileri sürdüğü rakamlar tartışmadaki pozisyonunu hiç de sağlamlaştırılmaz.

Devlet sektörünün rolünü çizerken onun önemini her suretle büyütmeye çalışan S. M. Kaftaryan özel sermayeyi çözümlemede bunun tersini yapıyor.

S. M. Kaftaryan, kitabın yazarını, özel İş Bankasının pozisyonunu çözümlemeyi «Türk banka alanındaki gerçek durumdan kopmuş» olarak yapmakla suçlandırıyor ve bütün Türkiye bankalarının ödenmiş sermayesini İş Bankası'nın sermayesiyle kıyaslamayı deniyor. İş Bankası sermayesinin bankaların ödenmiş sermayelerinin yüzde 1-ini teşkil ettiğini hesabeden S. M. Kaftaryan Türkiyede tekellerin doğmasına imkân görmediğini belirtiyor. Gerçekte, her hangi bir bankanın ödenmiş sermayesinin bütün bankaların sermayesiyle kıyaslanması mânasız bir iştir ve boşuna zaman harcamaktır. Reel durum ve bankaların rolü, ancak özel bankalarla devlet bankalarının banka aktiflerinin konsantrasyon dereceleri meydana çıkarılmakla görülebilir.

Aynı suretle, S. M. Kaftaryan'ın, İş Bankası'nın sanayi yatırımlarını izafi ağırlığı hesaplarını «yatırımların genel hacmi» ile kıyaslamasının, İş Bankası'nın faaliyet alanının başlıca olarak dolaşım olduğu hakkındaki görüşlerinin, Yakın-Doğu ülkelerine cam ihracı hakkındaki beyanının, desantralizasyonu hatırlatmasının da v.s. Türkiyede tekellerin teşekkülü süreciyle pratikte bir ilişkisi yoktur.

Böylece, devlet sektörünün ve tekellerin gelişme süreçlerini birbirinden ayırmaya ve birbirine karşı koymaya kalkışan S. M. Kaftaryan'la oydaşılmaz. Türkiyede her iki süreç yalnız aynı zamanda geçmiyor; birbirine sıkıca bağlı olarak, birbirini karşılıklı etkileyerek geçiyor. Kaldı ki, «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı kitapta belirtildiği gibi, bu memlekette tekellerin gelişmesini, devletin büyük sermayeye yardımı, geniş desteği, büyük sermayenin devlet sektörüne, devlet kapitalist kurumlarına dayanma imkânları doğurmuştur.

3. S. M. Kaftaryan, Türkiyenin kapitalist olmayan gelişme yoluna geçmesi imkânı meselesinde de açıkca yanlış bir yol tutmuştur. Diyor ki: «Türkiye artık kapitalist yol üzerinde geliyor; hangi kapitalist olmayan gelişme yolundan söz edilebilir?»⁽¹⁾

Hemen söyleyelim ki, kapitalist olmayan gelişme yoluna geçiş meselesi, memleketin kapitalist gelişme yolu üzerinde bulunup bulunmamasına hiç de bağlı değildir. Asya ve Afrika ülkelerinde anti-kapitalist dönüşümler kapitalizmin her hangi bir gelişme basamağında mümkündür. Pratikte, bu meselâ, vaktiyle büyük sermaye üst tabakasının, Türkiyede olduğu gibi, tekele yükseldiği Birleşik Arap Cumhuriyetinde görülmüştü.

Sonra, Türkiyenin kapitalist olmayan gelişme yoluna geçişi meselesi,

(1) Aynı dergi, sayfa 142.

S. M. Kaftaryan'ın yanlış olarak yazdığı gibi, Y. N. Rozaliyev tarafından değil, Türk toplumunun ilerici çevreleri, bazı partiler ve sosyal kuruluşlar tarafından ortaya atılmıştır. TKP, Türkiye'nin kapitalist olmayan gelişme yoluna geçmesini mümkün görüyor, emekçileri ve memleketin geleceğini aziz bilen herkesi böyle bir yola geçiş uğrunda mücadele için birleşmeğe çağırıyor. (*)

Yazar «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı kitabında, sadece, Türkiyede, büyük sermaye temsilcilerinin politik egemenliği şartları içinde, ileri dönüşümlerin bileşikliğini, zorluğunu göstermek amacını güdüyor.

4. Toprak meselesinde S. M. Kaftaryan'ın tutumuyla oydaşılabilir. Muarız, Türkiyede toprağın milledirtilmesini tamamiyle imkânsız görüyor, «bunun geniş köylü tabakalarını ürkütüp, devrimden, ileri gelişmeden uzaklaştıracakını»⁽¹⁾ söylüyor. Biz burada Türkiyede toprak meselesinin çözüm yolunu bütün ayrıntıları ile gözönüne almayı görev edinmiyoruz, buna hakkımız da yoktur. Bununla birlikte, bize öyle geliyor ki, toprağın milledirtilmesi toprak dönüşümlerini, emekçi köylüler yararına olarak daha kesin ve köklü bir şekilde gerçekleştirme imkânını verir. Ve tabiidir ki, bu onu (köylüyü) «ileri bir gelişmeden» ürkütüp uzaklaştırmaz.

5. Nihayet, S. M. Kaftaryan'ın mektubundaki birçok fikirler, okuyucuya, onun yazarının peşin hükümcülüğünü görmek imkânını verir.

Evvelâ S. M. Kaftaryan, «burjuvazi ve proletarya» alt başlığını taşıyan eleştirdiği kitabın adını tahrif etmiştir. Bu herhalde, «köylü meselesini» çözümlemiyor, «köylü kaynaşmalarından»⁽²⁾ söz etmiyor diye kitabın yazarına fazladan bir kabahat yüklemek için kendisine lâzımdı.

Sonra, S. M. Kaftaryan, yazarın «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi» adlı kitabında «Türkiyede büyük (?)! tekel sermayesinin egemenliği meselesine» veya başka bir deyimle «Türkiyede mali-tekel sermayesinin egemenliğine»⁽³⁾ fazla yer verdiğini açıklıyor. Böyle bir açıklamada bulunmakla, S. M. Kaftaryan, gerçeğe karşı açıkça günah işliyor. Oysa «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı kitapta S. M. Kaftaryan'ın tezine benzer bir şey yoktur ve olamaz; çünkü bu ilkel, uydurma ve skolâstik bir görüştür. S. M. Kaftaryan, süreçleri, onların nihai sonucuyla karıştırmış ve bu sonucu daha «inandırıcı bir eleştirme» için kitapta görmek istediği bir gerçek gibi göstermiştir. Bu çeşit peşin hükümlerin eleştirmede yeri olmaması gerektir.

Şu da var ki, Türkiyede kapitalizmin gelişmesi meselelerinde fikir değiş-tokuşundan söz ederken, S. M. Kaftaryan yalnız Türkiyede tekellerin doğuşu hükümlerinin tenkit edildiği makaleleri hatırlatıyor. Söz konusu olan, B. M. Danzig'in ve J. Alibekov'un bildirileridir. Bu bildiriler açıkça tek taraflılık niteliği taşıyordu. Yazarları ise «ekonomice geri kalmış» Türki-

(*) Bak: «Problemi mira i sosyalizma», sayı 5, sf. 72.

^(1 2 3) Aynı dergi, sayfa 142, 140-141.

yede tekel sermayesinin oluşunu inkâr etmekle beraber, Türk realitesinin pozitif izahını yapamadılar. Oysa, Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi meselesi üstüne başka yayınlar da vardır. Basında A. D. Jelyakov'un, Y. A. Petrosyan'ın eleştirmeleri, Yakub Demir'in makalesi çıktı; Türkiye'de tekel sermayesinin şekillenmesi görüşü «mali sermaye bugün» tartışması sırasında destek gördü (Barış ve Sosyalizm Problemleri Dergisi – 1964, sayı 12, s. 73–74). Ortada «Yine Türkiye'de kapitalizmin gelişme özellikleri üstüne» başlıklı polemik makale de vardır (Asya ve Afrika Halkları Dergisi – 1964, s. 3). Asya ve Afrika ülkelerinde devlet kapitalizminin gelişmesi üstüne bazı ilkesel fikirler «Milletlerarası Hayat» dergisi sayfalarında özel bir makale ile tarafımdan açıklanmıştır (1963, s. 2). S. M. Kaftaryan, belli nedenlerle mektubunda bu eserleri hatırlatıyor.

Nihayet, devlet sektörünün gelişmesini özel sermayenin gelişmesiyle bağız göstermeye kalkışan S. M. Kaftaryan, kendi pozisyonunu Türkiye Komünist Partisi Birinci Sekreteri Yakub Demir'de destek arayarak kuvvetlendirmeyi umuyor; onun, ekonomik ve politik bağımsızlığın kuvvetlendirilmesinde devlet sektörünün öneminden söz edilen makalesinin fikrini kendi sözleriyle, kendine göre naklediyor. S. M. Kaftaryan «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisini hâşiyeye yaparak, «Türkiye Komünist Partisi bu sektörün önemini küçültmek isteyenlere karşı mücadeleyi bir ödev sayıyor» diye yazıyor.

S. M. Kaftaryan, Yakub Demir'in tezini kabaca tahrif etmiştir. Türkiye Komünist Partisi Birinci Sekreteri şöyle yazıyordu: Türkiye'de devlet sektörü «ortadan kaldırılmak tehlikesiyle yüzyüzedir. Idareci çevreler devlet sektörünün verimli olmadığını ileri sürerek açıkça özel sektörü destekliyorlar. Ülkemizde büyük özel sermayenin devlet sermayesiyle kaynaşması süreci gittikçe daha açık bir şekil alıyor, devlet büyük sermayenin nüfuzu altına gittikçe daha çok düşüyor...»⁽¹⁾ Bütün bunlardan sonra, Yakub Demir, Türkiye'de devlet sektörünü «küçümsiyen»lerden değil (biz kaydedelim ki, Türkiye'de devlet sektörünü küçüksemek de «büyütmek» gibi tamamiyle faydasızdır, ne bilginlere, ne sosyal faaliyet adamlarına yaraşır bir iştir), «onu halkın gözünden düşürmek isteyenler» den, yani onu verimsiz, ağır bir yük vs. gibi gösterenlerden söz etmektedir.

Böylece, S. M. Kaftaryan kendi temelsiz görüşlerini Türkiye Komünist Partisi Birinci Sekreterine maletmeye kalkışıyor. Bu bir profesöre yakışır usul değildir.

Söz, Yakub Demir'in ve Halis Okan'ın «Barış ve Sosyalizm Problemleri» dergisindeki makalesine gelmişken, bu yazının bir noktasını hatırlatmak isteriz. Burada deniliyor ki: «Türkiye'de kapitalizmin gelişmesine paralel olarak tedrici bir üretim ve sermaye konsantrasyonu süreci, büyük sermaye birliklerinin, kendine özgü Türk tekellerinin meydana çıktığı görül-

(1) «Barış ve Sosyalizm Problemleri» – 1965, s. 5, sf. 70.

mektedir. Bu çeşit birleşmelere örnek olarak İş Bankası gösterilebilir... Küçük bir büyük burjuva tabakası, emekçi yığınlarını amansız bir şekilde sömürmektedir. Bu tabaka, aynı zamanda, küçük ve orta burjuvazinin de çıkarlarını baltalıyor. Memlekette yabancı tekелci sermayeye sıkıca bağlı büyük burjuvazi ile küçük ve orta halli milli burjuvazinin geniş tabakaları arasında keskin çelişmeler olduğu bugün tereddütsüz söylenebilir. Büyük burjuvazi yeniliklere, reformlara karşıdır; milli demokratik cephenin isteklerini hiçbir zaman kabul etmez. Ülkemizin bütün ilerici güçlerinin bugün ödevi, bu burjuvazinin halk aleyhtarı, emperyalist niteliğini açıklamak, ona karşı savaşımdır.»⁽¹⁾

Buna eklemek gerek ki, Türkiye Komünist Partisinin basın organı «Yeni Çağ» dergisinde (1967, s. 3) TKP Birinci Sekreteri Yakub Demir'in, «Türkiyede sınıflar ve sınıf mücadelesi (burjuvazi ve proletarya)» adlı kitabım üstüne geniş bir eleştirisi yayınlanmıştır. Yakub Demir yoldaş, bu eleştirmesinde, Türkiyede tekellerin doğması ve tekел sermayesinin şekillenmesi hakkındaki hükümlerin Türkiye işçi ve komünist hareketi için önemini özellikle belirtiyor.

Son olarak işaret etmeliyim ki, bazı yazarların, bence yanlış olan kavrayışları ve Türkiye ekonomisi hakkındaki bozuk görüşleri basın yoluyla bana kabul ettirme çabaları bir başarı sağlamaz. Profesör S. M. Kafataryan'ın bana karşı kurumlu ve sinirli tonu, ancak muarızın Türkiyede tekellerin şekillenmesi tezini reddetme güçsüzlüğünü, düşüncelerinin metodolojik bakımdan çaresizliğini, Türkiye realitesini bilmediğini belirtir.

Y. N. Rozaliyev

(1) «Barış ve Sosyalizm Problemleri» – 1965, s. 5, sf. 72.

İÇİNDEKİLER

Georges Cogniot

Enternasyonalizm ve komünist partilerinin ulusal ödevleri 389

Şafik Handal

Güney Amerika devrimcilerinin kıta stratejisi hakkında düşünceler . 403

Valentin Terehof

Sosyalizm ile kapitalizmin bazı ekonomik gelişme eğilimleri . . . 420

MARKS VE ZAMANIMIZ

Y. Kovalçik, F. Mieres

Devrimci fikirlerin zaferi 434

KOMÜNİST VE İŞÇİ PARTİLERİNDE

P. Entjes

Öğrenci hareketi Fransız halkının savaşına giriyor 441

EMPERYALİST SALDIRISINA KARŞI

Tsend-Ayuşiyın Mişigdorj

Savaşan bir halkın toprağında
(Bir Moğol gazetecisinin notları) 447

Yan Prajki

Dünya kamuoyu Amerikan saldırısının durdurulmasında ısrar ediyor 450

ÖZEL SAYFALARIMIZ

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinin, yüksek öğrenim
gençliğinin eylemleriyle ilgili çağırısı 456

Yakub Demir

Bir açıklama 457

Y. N. Rozaliyev

Türkiyedeki sosyal-ekonomik süreçlerin incelenmesinde
doğru metodoloji 459

İngilizcesi:

Central Books Ltd., 37 Grays Inn Road, London, W. C. 1.

İtalyancası:

Libreria Rinascita, Via delle Botteghe, Oscure 2. Roma

Almancası:

«GLOBUS»-Vertrieb ausländischer Zeitschriften, Wien XX,
Höchstädtplatz 3

Yunancası (Kıbrıs'ta):

Laikon Praktorion, Tricoupi Street, 53 r., Nicosia

RuŖcası:

Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6, Thákurova 3

Fransızcası:

Societe d'Edition et d'Enformation 9, Boulevard des Italiens Paris (2e)

İspanyolcası:

Ediciones Pueblos Unidos Casilla Correo 589, Montevideo

Japoncası:

Nauka Ltd., 2, Kanad-Zinbocho 2-chome, Chiyoda-ku, Tokyo

İsveç dilinde:

Arbetarkultur, Söderarmsvagen 36, Johanneshov 6, Stockholm

Bulgarcası:

Raznoiznos, I, Rue Tzar Assen, Sofia

Türkçesi:

«YENİ ÇAĞ» – Stredisko pro rozširovani tisku, Praha 6,
Thákurova 3

Fiyatı 1 lira